

İLKÖĞRETİM

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ

4

DERS KİTABI

Prof. Dr. Recai Doğan

Bu kitap, Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının **28 Kasım 2011** tarih ve **173** sayılı kararıyla 2012-2013 öğretim yılından itibaren, beş yıl süreyle **ders kitabı** olarak kabul edilmiştir.

YILDIRIM **YAYINLARI**[®]

Bahçekapı Mah. 2460 Sok. Nu.: 7 06370 Şaşmaz/ANKARA
tel.: (0-312) 278 30 11 (pbx) belgeç: (0-312) 278 30 48

Bu kitabın tamamının ya da bir kısmının, kitabı yayınlayan şirketin izni olmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılması, yayımlanması ve depolanması yasaktır. Bu kitabın tüm hakları, YILDIRIM YAYINLARI'na aittir.

Haberleşme Adresi

YILDIRIM YAYINLARI

Bahçekapı Mah. 2460. Sok. Nu.: 7 06370 Şaşmaz/ANKARA

tel.: (0-312) 278 30 11 (pbx) belgeç: (0-312) 278 30 48

www.yildirimyayinlari.com.tr

e-posta: yildirim@yildirimyayinlari.com.tr

SERTİFİKA NO: 16100

ISBN: 978-975-6050-53-8

Editör

Yılmaz KARAHAN

Dil Uzmanı

Riyazi CANBOLAT

Görsel Tasarımcı

Nurcan KAYA

Program Geliştirme Uzmanı

Türkân YILDIRIM

Ölçme ve Değerlendirme Uzmanı

Zafer ÜNAL

Rehberlik Uzmanı

Emel TEKELİ

Baskı ve Cilt

TUNA
MATBAACILIK SAN. VE TİC. A.Ş.

tel.: (0-312) 278 34 84 (pbx) belgeç: (0-312) 278 30 46

www.tunamatbaacilik.com.tr

e-posta: tuna@tunamatbaacilik.com.tr

Baskı Yeri ve Yılı

Ankara, 2014

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl...
Hakkıdır, Hakk'a tapan, milletimin istiklâl!

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
"Medeniyet!" dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş! Yurduma alçakları uğratma, sakın.
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın...
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri "toprak!" diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da, bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki fedâ?
Şühedâ fışkıracak toprağı sıksan, şühedâ!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüdâ.

Ruhumun senden, İlâhi, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar-ki şahadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerîhamdan, İlâhi, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerred gibi yerden na' şım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl:
Hakkıdır, hür yaşamış, bayrağımın hürriyet;
Hakkıdır, Hakk' a tapan, milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif ERSOY

ATATÜRK'ÜN GENÇLİĞE HİTABESİ

Ey Türk gençliği ! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk cumhuriyetini, ilelebet, muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin, en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni, bu hazineden, mahrum etmek isteyecek, dahilî ve haricî, bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok nâmüsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın, bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dahilinde, iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlilerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi, vazifen; Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır! Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asîl kanda, mevcuttur!

Mustafa Kemal ATATÜRK
(1881-1938)

İÇİNDEKİLER

ORGANİZASYON ŞEMASI	8
---------------------------	---

ÖĞRENME ALANI: İNANÇ

1. Ünite: DİN VE AHLAK HAKKINDA NELER BİLİYORUM?	9
--	---

1. Günlük Konuşmalarımızda Dine İlişkin İfadeler	10
1.1. Bismillâhirrahmânirrahîm	10
1.2. Allah'a Şükür.....	12
1.3. Sevap ve Günah Kavramları.....	14
1.4. Dilek ve Dualarımızda Dinî İfadeler.....	16
1.5. Selamlaşıyoruz.....	18
1.6. "Kelime-i Tevhit" ve "Kelime-i Şehadet"i Öğreniyoruz.....	19
2. Dini Öğrenmenin Önemi	21
3. "Din Güzel Ahlaktır"	22
3.1. Güzel Söz Söyleyelim	23
3.2. Güzel Davranışlarda Bulunalım	24
4. Sübhâneke Duası ve Anlamı	26
Bilgilerimizi Ölçelim	27

ÖĞRENME ALANI: İBADET

2. Ünite: TEMİZ OLALIM	29
------------------------------	----

1. Dinim Temiz Olmamı İstiyor	30
1.1. Bedenimi ve Elbiselelerimi Temiz Tutarım.....	31
1.2. Çevremi Temiz Tutar ve Korurum.....	34
1.3. Temizlik Sağlığım İçin Önemlidir	37
2. Sözünde Durmak, Dürüst ve Güvenilir Olmak.....	39
3. Fâtiha Suresi ve Anlamı.....	42
Bilgilerimizi Ölçelim	43

ÖĞRENME ALANI: HZ. MUHAMMED (S.A.V.)

3. Ünite: HZ. MUHAMMED'İ TANIYALIM	45
--	----

1. Hz. Muhammed'in Doğduğu Çevreyi Tanıyalım	46
2. Hz. Muhammed'in Aile Büyüklerini Tanıyalım	48
3. Hz. Muhammed'in Doğumu, Çocukluk ve Gençlik Yılları	50
4. Hz. Muhammed'in Çocukluk ve Gençlik Yıllarındaki Erdemli Davranışları.....	53
5. Kevser Suresi ve Anlamı.....	59
Bilgilerimizi Ölçelim	60

ÖĞRENME ALANI: KUR'AN VE YORUMU

4. Ünite: KUR'AN-I KERİM'İ TANIYALIM 62

1. Son İlahî Kitap Kur'an-ı Kerim.....	63
2. Kur'an-ı Kerim'in Hz. Muhammed'e İndirilişi	65
3. Kur'an-ı Kerim'in Kitap Hâline Getirilmesi ve Çoğaltılması	67
4. Kur'an-ı Kerim'in İç Düzeni.....	69
4.1. Ayet	69
4.2. Sure.....	70
4.3. Cüz.....	71
5. Bilge İnsan: Hz. Lokman	73
Bilgilerimizi Ölçelim	74

ÖĞRENME ALANI: AHLAK

5. Ünite: SEVGİ, DOSTLUK VE KARDEŞLİK 76

1. Sevmek ve Sevilmek Bir İhtiyaçtır.....	77
2. Sevgi Allah'ın Bize Verdiği Bir Nimettir.....	81
3. Allah Yarattıklarını Sever	84
4. Dostluk ve Kardeşliğin Temeli Sevgidir.....	86
5. İslam Dini Dostça ve Kardeşçe Yaşamayı Öğütler	88
Bilgilerimizi Ölçelim	90

ÖĞRENME ALANI: DİN VE KÜLTÜR

6. Ünite: AİLE VE DİN 92

1. Aile Toplumun Temelidir	93
2. Anne ve Babam Benim İyiliğimi İster	95
3. Kardeşlerimle İyi Geçinirim.....	96
4. Ailemizde Birbirimize Saygı Gösterir, Yardım Ederiz	97
5. Ailemizde Birbirimizi Anlamalıyız ve Sorunlarımızı Birlikte Çözmeliyiz.....	99
6. Aile İçi İlişkilere Yönelik İslam'ın Öğütleri.....	101
Bilgilerimizi Ölçelim	104

SÖZLÜK.....	106
-------------	-----

KAYNAKÇA.....	110
---------------	-----

ORGANİZASYON ŞEMASI

Ünite ile ilgili hazırlık çalışmaları

Konuyla ilgili metinler

Konuyla ilgili ayet meali

Konuyla ilgili hadis meali

Değerlendirme sayfası görüntüsü

Bilgilerimizi Ölçelim

A) Aşağıdaki soruların cevaplarını altlarındaki noktalı yerlere yazınız.

1. Kelime-i Tevhit'i ve anlamını yazınız.
.....
2. Allah'a teşekkürümüzü hangi ifadelerimizle belirtiriz? Yazınız.
.....
3. Günlük konuşmalarımızda kullanılan dilek ve dua ifadelerine üç örnek veriniz.
.....
4. Güzel söz söylemek ve güzel davranışlarda bulunmak bize ne kazandırır? Açıklayınız.
.....

B) Aşağıdaki cümlelerde noktalı yerlere, verilen sözcüklerden uygun olanları yazınız.
asap, din, helal, ahlak, besmek, sükin

1. "Bismillâhîrahmânîrahîm" ifadesine Türkçemizde adı veririz.
2. Verdiği nimetler için Allah'a teşekkür etmeye denir.
3. İnsanların hem bu dünyada hem de öbür dünyada mutlulukları için Allah tarafından peygamberler aracılığıyla gönderilen ilahî emirlerin bütününe denir.
4. Dinimizde yapılması öğülenen iş ve davranışlara karşılık olarak Allah tarafından verilecek ödüle denir.
5. Toplum içinde insanların benimsedikleri değerler bütününe denir.

ÖĞRENME ALANI: İNANÇ

1. Ünite

DİN VE AHLAK HAKKINDA NELER BİLİYORUM?

ÜNİTEMİZE HAZIRLANALIM

1. “Hamdolsun.” ve “Allaha şükür.” sözlerinin nerelerde ve ne zaman kullanıldığını araştırarak defterinize yazınız.
2. “Sevap” ve “günah” kavramlarının anlamlarını sözlük ve ansiklopedilerden öğreniniz.
3. Günlük konuşmalarınızda kullandığınız selamlaşma ifadelerini defterinize listeleyiniz.
4. “Din” ve “ahlak” kavramlarının anlamlarını sözlük ve ansiklopedilerden bularak defterinize yazınız.

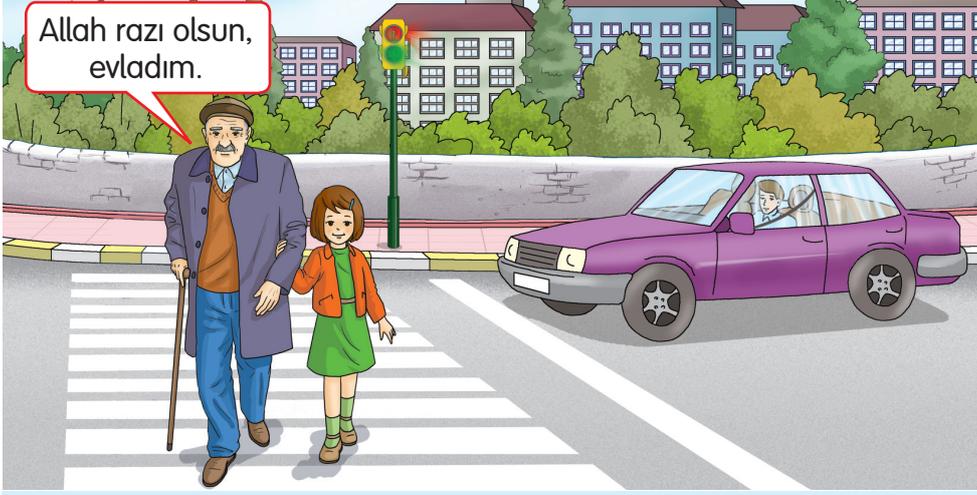
1. Günlük Konuşmalarımızda Dine İlişkin İfadeler

Önce Düşünelim

Günlük konuşmalarınızda, dinle ilgili olduğunuzu düşündüğünüz ifadeler nelerdir? Arkadaşlarınızla paylaşınız.

Günlük yaşantımızda çevremizdeki insanlarla çeşitli konularda konuşuruz. Bazen oynadığımız oyundan, bazen ailemizden, bazen de derslerimizden söz ederiz. Bu konuşmalarımız sırasında dinle ilgili birçok sözcük ve deyim kullanırız. “İnşallah”, “maşallah”, “Allah korusun.”, “Allah rahmet eylesin.”, “Allah sabırlı kulunu sever.”, “Allahını seversen”, “Hamdolsun.”, “Allah razı olsun.” bunlardan bazılarıdır.

1. Resim: Günlük konuşmalarımızda iyilik yapan kişilere dua ederiz.

Günlük konuşmalarımızda kullandığımız sözcük, deyim ve atasözleri arasında dinle ilgili ifadelerin bulunması dinin yaşamımızda önemli bir yeri olduğunu gösterir. Bu ifadelerin anlamlarını ve nerede, niçin, nasıl kullanıldıklarını öğrenmemiz, dini doğru anlamamıza katkı sağlar. Bu nedenle günlük konuşmalarımızda kullandığımız bu ifadeler hakkında bilgi edinmeliyiz.

1.1. Bismillâhirrahmânirrahîm

Önce Düşünelim

“Bismillâh.” ya da “Bismillâhirrahmânirrahîm.” ifadelerini nerelerde kullanıyorsunuz?

“Bismillâhirrahmânirrahîm.” günlük konuşmalarımızda en çok kullandığımız dinî ifadelerdendir. Bu söz, “**Esirgeyen ve başıslayan Allah’ın adıyla.**” anlamına gelir. Dinimiz, işlerimize Allah’ın adıyla başlamamızı ister. Bu ifadeyi kullanarak dinimizin isteğini yerine getirir, işlerimize Allah’ın adıyla başladığımızı belirtiriz. Evlerimize ve iş yerlerimize de bu ifadenin Arapçasının yazılı olduğu levhalar asarız (1. Resim). “Bismillâhirrahmânirrahîm.” ifadesine Türkçemizde “besmele” adı verilir. Bu ifadenin söylenmesine de “besmele çekmek” denir. “Bismillâhirrahmânirrahîm.” ifadesi bazen kısaltılarak “Bismillâh.” şeklinde söylenir. Böyle söylendiğinde “**Allah’ın adıyla**” anlamına gelir.

2. Resim: Besmelenin Arapça yazılışı

1.2. Allah'a Şükür

Önce Düşünelim

Bir arkadaşınız ya da bir büyüğünüz size yardım ettiğinde ona ne dersiniz?

Günlük konuşmalarımızda sıkça kullandığımız dinî ifadelerden biri de “Allaha şükür.”dür. Bu ifade “Elhamdülillah.”, “Hamdolsun.”, “Çok şükür.”, “Allah’a şükürler olsun.” gibi çeşitli şekillerde kullanılır.

Şükür, verdiği nimetler için Allah’a teşekkür etmektir (2. Fotoğraf). “Hamdolsun.” ya da “Elhamdülillah.” gibi sözlerle de Allah’a teşekkürümüzü bildiririz. Bir başarımız kutlandığında, bir ikram yapıldığında ya da sağlığımızın nasıl olduğu sorulduğunda bu teşekkür ifadelerinden birini kullanırız. Örneğin, bir bardak su içtikten sonra “Allah’ım, sana şükürler olsun.” veya “Elhamdülillah.” deriz.

2. Fotoğraf: Bize her şeyin en iyisini ve en güzelini layık gören Allah’a “Allah’ım sana şükürler olsun.” diyerek teşekkür etmeliyiz.

Günlük konuşmalarınızda “Hamdolsun.”, “Çok şükür.” ve “Elhamdülillah.” gibi teşekkür ifadelerini, nerelerde ve nasıl kullanıyorsunuz? Açıklayınız.

Etkinlik

Allah'a Şükür

Annem için Allah’ım!
Babam için Allah’ım!
Senin bana verdiğin
Her şey için Allah’ım!

Şu güzel çiçek için,
Uçan kelebek için,
Yediğim ekmek için
Sana şükür Allah’ım!

Bembeyaz karlar için,
Kırmızı narlar için,
Yeşil baharlar için
Sana şükür Allah’ım!

M. Yaşar KANDEMİR
Allah’a İnaniyorum, s. 9.

- Şiirde Allah’a niçin teşekkür ediliyor? Belirtiniz.

Allah, Kur’an-ı Kerim’de, verdiği nimetler için kendisine şükretmemizi istemektedir. Konuyla ilgili bir ayette şöyle buyurmaktadır: “...Bana şükredin, sakın nankörlük etmeyin.”¹ Bir başka ayette ise “...Eğer şükrederseniz elbette size nimetimi artırırım...”² buyurarak şükredenleri ödüllendireceğini vurgulamaktadır. Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.)³ de “İnsanlara teşekkür etmeyi bilmeyen, Allah’a da şükredemez.”⁴ buyurarak insanlara yaptıkları iyilikler, Allah’a da verdiği nimetler için teşekkür etmemizi istemiştir.

1. Bakara suresi, 152. ayet.

2. İbrahim suresi, 7. ayet.

3. “s.a.v.”, Peygamberimizin adı anıldığı zaman söylenen dua

cümlesinin kısaltılmış şeklidir. “Sallallâhü aleyhi ve sellem.” şeklinde okunur. “Allah’ın övgüsü ve selamı ona olsun.” anlamındadır.

4. Ebu Davud, Sünen, Edep, 11.

Etkinlik

Allah'ın Bize Verdikleri

Öğretmen, Allah'ın insanları çok sevdiğini anlatıyordu.

Zeynep:

– Allah'ın bizi sevdiğini nerden biliyoruz, öğretmenim, diye sordu.

Öğretmen şunları söyledi:

– Bunu Allah'ın bize verdiklerine bakarak anlayabiliriz. Göklerdeki, yeryüzündeki, yer altındaki nimetleri düşünelim.

Göklerde:

Bizi aydınlatıp ısıtsın, diye güneşi,
Geceleri büsbütün karanlıkta kalmayalım, diye ay ve yıldızları yaratmıştır.

Yağmur yağsın, diye bulutları o gönderir.

Yeryüzünde:

Su ihtiyacımızı gidermek için kaynakları, ırmakları,

Ekmek yapmamız için buğdayı,

Meyve yiyelim, diye çeşitli ağaçları,

Beslenmemiz için hayvanları bize Allah vermiştir.

Yer altında:

Evler yapalım, diye taşları,

Makineler yapalım, diye demiri,

Isınalım, diye kömürü bize Allah vermiştir.

Saymakla bitiremeyeceğimiz pek çok şeyi Allah bizim için yaratmıştır.

Bizler de sahip olduğumuz nimetler için Allah'a her fırsatta teşekkür etmeliyiz.

Bir şey yiyip içince, bir hastalıktan kurtulunca, çok istediğimiz bir şey gerçekleşince hep şükretmeliyiz.

Ayşe parmak kaldırıp sordu:

– Allah'ın bize verdiklerini bir başkası veremez mi?

– Veremez çocuğum, dedi öğretmen.

Her şeyi yapan yalnız odur.

Bütün insanlar bir araya gelse en küçük bir yıldızı bile meydana getiremezler.

Bitkileri ekip sulayabiliriz ama onları bitiren yine Allah'tır.

Bitkileri sulamak için bize yağmuru veren de odur.

Bizi yaşatıp büyüten de o.

Verdiği her şey için Allah'a teşekkür etmeliyiz.

M. Yaşar KANDEMİR

Allah'a İnanıyorum, s. 10-11.

- Metne göre Allah'a niçin teşekkür etmeliyiz? Belirtiniz.

Bizler de sahip olduğumuz nimetler için Allah'a teşekkür etmeliyiz. Bir şey yiyip içince, bir hastalıktan kurtulunca, çok istediğimiz bir şey gerçekleşince Yüce Allah'a şükretmeyi unutmamalıyız.

Etkinlik

Sıralayalım

Verilen örnekten hareketle günlük konuşmalarda kullanılan Allah'a şükür ifadelerini sıralayınız.

1. Elhamdülillah.

2.

3.

4.

5.

1.3. Sevap ve Günah Kavramları

Önce Düşünelim

Günlük konuşmalarımızda kullanılan “sevap kazanmak” ve “günaha girmek” ifadelerinin anlamları üzerinde hiç düşündünüz mü? Bu gibi ifadeler hangi durumlarda, niçin söylenir?

Günlük yaşantınızda sevap ve günah kavramlarını duymuşsunuzdur. Bunlar, günlük konuşmalarda sıkça kullanılan dinî ifadelerdendir. Bunların anlamlarını, nerelerde ve niçin kullanıldıklarını bilmek önemlidir.

Etkinlik

Osman ve Arkadaşları

Osman ve arkadaşları ilköğretim dördüncü sınıfa gidiyorlardı. Neyin doğru, neyin yanlış olduğunu az çok biliyorlardı. Ama çocukluk işte, bazen küçük yaramazlıkları da oluyordu. Havanın güzel olduğu bir gün okul çıkışında üç arkadaş birlikte gezmek istedi. Mahallenin dışındaki çayırık yere vardıklarında çantalarını bir kenara bırakıp yakalamaca oynamaya başladılar. Koştular, koştular... Bir ara yorulduklarını ve acıktıklarını hissettiler. Yiyecek bir şeyleri de yoktu. Ahmet şöyle dedi: “Yiyecek bir şeyler bulalım. Ben eve kadar yürüyemeyecek kadar açım.”

Ne yapacaklarını düşündüler. Ali'nin aklına bir fikir geldi. Çayırık alanın öbür ucunda bir bahçe vardı. İçinde meyve ağaçları görünüyordu. Onlardan meyve alıp yiyebilirlerdi. Bahçenin sahibi orada yoktu. Rahatça gidip meyve topladılar ve afiyetle yediler.

Eve döndüklerinde hava kararmaya başlamıştı. Dedesi, Osman'a,

— Oğlum, bu zamana kadar neredisin? Annen ve baban çok merak ettiler ve üzüldüler. Kendilerini harap ettiler. Yazık, günah değil mi? Hem sen aç susuz ne yaptın bu zamana kadar, dedi.

Osman:

— Aç değilim, dede. Çok üzgünüm ama oldu bir kere, bir daha yapmam, özür dilerim, dedi mahcup bir edayla.

Dedesi:

— Anladım. Arkadaşlarına gittin, ora da bir şeyler yedin değil mi, dedi.

Osman:

— Yok dede, arkadaşlarla çayırıkta oynadık. Zamanın nasıl geçtiğini bile fark etmedik. Çok acıkmıştık. Hani orda bir bahçe var ya, oradan meyve alıp yedik, dedi.

Dedesi:

— Ha, bizim Hasan'ın bahçesinden mi? Ne yapıyor Hasan, diye sordu.

Osman:

— Biz onu görmedik, kimsecikler yoktu, dedi. Dedesi hayretle:

— Yani sormadan, gizlice aldınız öyle mi? Bak oğlum! Birinin bahçesinden izinsiz meyve almak doğru değildir. Dinimize göre bu günahdır. Yarın gidip Hasan amcanızı bulun, benim selamımı söyleyin ve ondan hakkını helal etmesini isteyin.

Osman, bunları arkadaşlarına anlattı ve gidip Hasan amcadan özür dilediler. O da “Çocuklar, benim için önemli değil, gelip özür dilediniz ya, helal olsun aldıklarınız. Yalnız, bir daha böyle davranmayın. Dinimize göre başkalarının emeğine saygılı olmak sevaptır. Bu konuda birbirinizi uyararak sevap olan davranışlarda bulunmaya çalışın. Şimdi gidin ailelerinize selam söyleyin. ‘Hasan amca bizi affetti.’ deyin de üzülmesinler.” dedi.

(Bu kitap için yazılmıştır.)

• Metinde günlük konuşlarımızdaki dinî ifadelerden hangileri kullanılmıştır? Belirtiniz.

• Bu ifadelerin anlamları hakkında neler söyleyebilirsiniz? Açıklayınız.

3. Fotoğraf: Çalışarak geçimini sağlamak sevap olan davranışlardandır.

Sevap ve günah günlük konuşmalarımızda çokça kullanılan kavramlardır. Örneğin; “Günaha giriyorsun.”, “Büyük bir sevap işledin.” gibi cümleleri işitmişsinizdir. Şimdi bu kavramların anlamlarını öğrenelim.

Sevap: Dinimizce yapılması emredilip öğütlenen iş ve davranışlara karşılık olarak Allah tarafından verilecek ödüldür. Örneğin; çevreyi temiz tutmak, doğayı korumak; yoksullar, yaşlılar ve kimsesizlere yardım etmek, anne ve babaya iyi davranmak sevap olan iş ve davranışlardandır. Dinimize göre Yüce Allah, bu tür iş ve davranışları yapanları ödüllendirecektir. “Sevap işlemek”, “sevaba girmek”, “sevabına yapıvermek” gibi deyimler sevap olan iş ve davranışların önemini belirtmek için kullanılır. Konuyla ilgili olarak Kur’an’da “... Kalıcı salih amelleri ¹, Rabb’inin katında sevap bakımından da daha hayırlıdır...”² buyrulur.

Günah: Dinî bakımdan suç sayılan iş ve davranışlara denir. Başkalarının canına ve malına zarar vermek, yalan söylemek, insanları rahatsız etmek günah olan iş ve davranışlardandır. Böyle davrananlar, Allah’ın emirlerine uymamış ve günah işlemiş olurlar. “Günahkâr olmak” ve “günaha girmek” gibi deyimler, günah olan iş ve davranışları ifade eder. Kur’an-ı Kerim’de günah olan iş ve davranışlar bildirilerek bunlardan kaçınmamız emredilir. Bir ayette şöyle buyrulur: “Yetimlere mallarını verin. Temizi pis olanla değişmeyin. Onların mallarını kendi mallarınıza katarak (kendi malınızmiş gibi) yemeyin; çünkü bu, büyük bir günahdır.”³

Bizler de sevap olan iş ve davranışlar yapmalıyız. Günah olan iş, söz ve davranışlardan uzak durmalıyız.

Etkinlik

Düşünelim, Paylaşalım

Günahattan niçin kaçınmak gerektiği konusundaki düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

1. Kalıcı Salih amel: Yol, okul, cami yaptırmak gibi sevabı sürekli olan işler.
2. Meryem suresi, 76. ayet.
3. Nisâ suresi, 2. ayet.

1.4. Dilek ve Dualarımızda Dinî İfadeler

Önce Düşünelim

Dilek ve dualarınızda hangi ifadeleri kullanıyorsunuz?

Bizler zaman zaman hem kendimiz hem de çevremizdeki insanlar için iyi dilekte bulunuruz. Bunların gerçekleşmesi için Allah'a yakarırız. Günlük konuşmalarımızdaki dilek ve dua ifadeleri, insanların birbirleriyle yakınlaşmalarını sağlayan güzel sözlerdir (2. Resim). Sevinçlerimizi, üzüntülerimizi paylaşmak için kullandığımız dilek ve dualarımızdaki dinî ifadelerin başında "maşallah" gelir. Maşallah "Allah'ın dilediği olur." anlamındadır. Bu ifade, günlük hayattaki konuşmalarımızda "Ne güzel", "Allah nazardan saklasın." gibi anlamlara da gelir ve beğenme duygularını ifade eder. Örneğin, küçük bir bebek gördüğümüzde "Maşallah!" deriz. Böylece onu beğendiğimizi ve Allah'ın kötülüklerden korumasını istediğimizi belirtmiş oluruz.

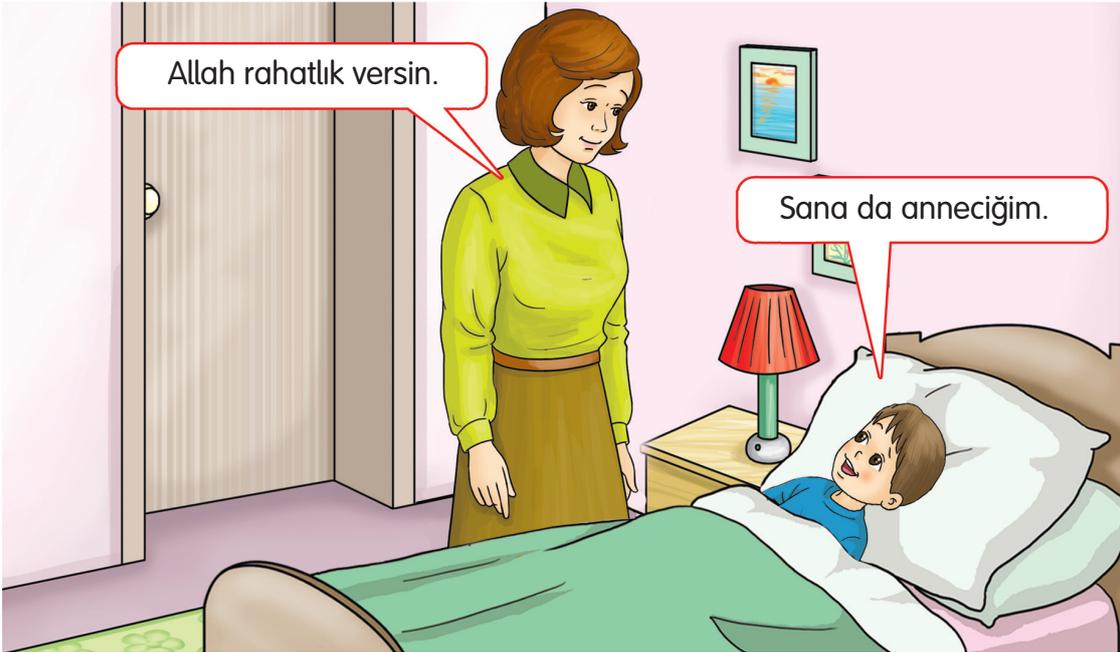
Dilek ve dualarımızda kullandığımız dinî ifadelerden biri de "inşallah"tır. Bu ifade "Allah izin verirse, Allah dilerse" anlamına gelir. Örneğin, gelecekte edineceğimiz bir meslekle ilgili olarak "Inşallah büyüyünce doktor olacağım." deriz. Sınava hazırlanan bir arkadaşımıza "Inşallah başarılı olursun." diye dilek ve duada bulunuruz.

Bir insanın ölüm haberini aldığımızda "Allah rahmet eylesin." deriz. Bu dilek "Allah ölen kişiye merhamet etsin, günahlarını bağışlasın." anlamını taşır.

Yolculuğa çıkanlara, rahat ve huzurlu bir yolculuk dilemek için "Hayırlı yolculuklar." deriz.

Çocuğu olan birine "Allah bağışlasın.", "Allah analı babalı büyütsün." diyerek Allah'tan, çocuğun ailesiyle birlikte mutlu, huzurlu, sağlıklı büyümesi dilek ve duasında bulunmuş oluruz.

Hasta olan birine "Allah şifa versin." diyerek onun hastalığının bir an önce geçmesini isteriz.

3. Resim: Gece yatarken birbirimiz için iyi dileklerde bulunuruz.

İş yapan bir kimseye, “Hayırlı işler.” deriz. Bu ifadeyle, o kişinin işinin iyi gitmesini dilemiş oluruz.

“Allaha emanet ol.” da dilek ve dualarımızdaki dinî ifadelerdendir. Bu ifadeyle ayrıldığı kişinin kötülük ve tehlikelere karşı korunmasını Allah’tan isteriz.

Günlük yaşamınızda siz hangi dilek ve dua ifadelerini kullanıyorsunuz? Belirtiniz.

Etkinlik

Değerlendirelim

Yukarıdaki resimde anne ile çocuğunun birbirleri için kullandıkları ifadelerin anlamlarını arkadaşlarınızla değerlendiriniz.

Kur’an-ı Kerim’de Allah’a dua etmemiz emredilir.¹ Peygamberimiz de dua etmenin ibadet olduğunu bildirmiş ve dua etmemizi öğütlemiştir.²

Dilek ve dualarımızda Allah’a yalvarırız, ona güveniriz, ondan yardım dileriz. Bu, bizi Allah’a yakınlaştırır. İnsanların birbirleri için iyi dilekte bulunmaları ve dua etmeleri arasındaki kardeşlik duygularının gelişmesini, sevgi bağlarının güçlenmesini sağlar. Dostluklarını güçlendirir. Onları birbirine daha çok bağlar. Toplumun birlik ve bütünlüğüne katkıda bulunur. Bu nedenle bizler de çevremizdeki insanlar için dua etmeliyiz. Onlara sağlık, mutluluk ve güzellikler dilemeliyiz.

Etkinlik

Drama Yapalım

Arkadaşlarınızla dilek ve dualarımızda kullandığımız dinî ifadelerin yer aldığı kısa bir drama yapınız.

1. Mü’min suresi, 60. ayet.

2. Tirmizi, Sünen, Tefsir, 2.

1.5. Selamlaşıyoruz

Önce Düşünelim

İnsanlar karşılaştıklarında hangi selamlaşma ifadelerini kullanırlar?

Selamlaşma kelime ve cümleleri, günlük hayatta en sık kullandığımız ifadelerdir. Annemize, babamıza, kardeşlerimize “Günaydın!” diyerek güne başlarız. Okul yolunda arkadaşlarımıza “Merhaba!” veya “İyi sabahlar!” deriz. Okulda öğretmenlerimize de selam veririz.

Selam, barış ve esenlik anlamlarına gelir. Selamlaşma ise insanların birbirlerine karşılıklı olarak esenlik dilemeleridir. Bir kimseyle karşılaştığımızda veya birinin yanına girdiğimizde sözle veya işaretle karşımızdaki kişiye güzel duygu, düşünce ve dileklerimizi ifade ederiz. O da bize aynı şekilde karşılık verir. Böylece selamlaşmış oluruz.

Selamlaşmalarımızda çeşitli ifadeler kullanırız. Karşılaştığımız insanları “Selamünaleyküm!”, “Günaydın!”, “İyi günler!”, “Hayırlı sabahlar!”, “Merhaba!”, “İyi akşamlar!” diyerek selamlayabiliriz. Selamlaşma, karşılıklı olarak iyi dileklerin bildirilmesidir. Selamlaşma ifadelerimiz, dua niteliği taşır. Çünkü her dilek aynı zamanda bir duadır. Örneğin; “İyi sabahlar!” veya “Günaydın!” dediğimiz zaman, karşımızdakine “Senin iyi bir sabah geçirmeni, güne iyi bir başlangıç yapmanı istiyorum. Allah bu konuda seninle olsun.” dilek ve duamızı iletmış oluruz. Yine “Selamünaleyküm.”, “Sağlık ve esenlik üzerine olsun.” demektir. Bu, kişinin iyi niyet ve sağlık temennisini karşısındakine ifade etmesidir. Başka bir ifadeyle “Ben senin sağlıklı ve güven içinde olmanı istiyorum ve diliyorum.” anlamına gelir. “Selamünaleyküm!” diyen birine de “Allah sana da sağlık ve esenlik versin.” anlamında “Aleyküm selam!” diyerek karşılık veririz.

İslam dininde selamlaşmaya önem verilir. Allah, Kur’an-ı Kerim’de “Size bir selam verildiği zaman, ondan daha güzeliyle veya aynı selamla karşılık verin...”¹ buyurarak selamlaşmanın önemini vurgular. Peygamberimiz de söz ve davranışlarıyla çevresindekileri selamlaşmaya yönlendirmiştir. Örneğin, arkadaşlarından biri ona “Ey Allah’ın Resulü! En hayırlı iş hangisidir?” diye sormuştu. Peygamberimiz, “...İnsanlara selam vermendir.”² buyurmuştur. Kendisi de büyük küçük kim olursa olsun, karşılaştığı herkese selam vermiştir.

Selamlaşmak, insanlar arasındaki sevgi, saygı ve dayanışmayı artırır. Güler yüz ve tatlı dille verilen bir selam, o selamı alanı mutlu eder. Onun vereceği güzel karşılık ise diğerini sevindirir. Böylece insanlar arasındaki dostluk, kardeşlik ve sevgi bağları güçlenir (4. Fotoğraf). Bu nedendir ki selam verildiğinde daha güzel bir selamla karşılık vermek, dinimizde temel ilke olarak kabul edilmiştir.

Selamlaşmak hem insani hem de dinî bir davranıştır. Bizler de evde, okulda ve mahallede selamlaşmaya özen göstermeliyiz.

4. Fotoğraf: Selamlaşmak aramızdaki sevgiyi artırır.

Etkinlik

Düşünelim, Paylaşalım

Selamlaşma, insanlar arasındaki sevgiyi nasıl artırır? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

1. Nisâ suresi, 86. ayet.

2. Buhari, Sahih, İman, 18.

1.6. “Kelime-i Tevhit” ve “Kelime-i Şehadet”i Öğreniyoruz

Önce Düşünelim

“Kelime-i Şehadet getirmek” denilince aklınıza neler geliyor?

İslam dininde, “**Lâ ilâhe illâllah, Muhammedün resûlullah.**” yani “**Allah’tan başka ilah yoktur. Muhammed Allah’ın elçisidir.**” ifadesine “Kelime-i Tevhit” denir (5. Fotoğraf).

Tevhit; birlik, birleme anlamına gelir. Kelime-i Tevhit, Allah’ın bir ve tek olduğunu belirtmek için söylenen sözdür. Allah inancının en kısa ve en özlü ifadesidir. Kelime-i Tevhit’i söyleyen kimse, tek yaratıcının Allah olduğunu; onun eşinin, benzerinin ve ortağının bulunmadığını ifade etmiş olur.

Kur’an-ı Kerim’de Kelime-i Tevhit’in anlam ve önemi çeşitli ayetlerde vurgulanır. Örneğin; “... **Ondan başka ilah yoktur...**”¹ ayetinde Yüce Allah’ın birliği, “**Muhammed, Allah’ın Resûlüdür...**”² ayetinde de Peygamberimizin onun elçisi olduğu belirtilir.

5. Fotoğraf: Kelime-i Tevhit’in Arapça yazılışı

Etkinlik

Birlik

İkilik yok, birlik var,
Yalnız bunda dirlik var,
Yalnız bundadır felah,
Lâ ilâhe illâllah!

Şu münafık* karanlık,
Sona erecek artık,
Sabah olacak sabah,
Lâ ilâhe illâllah!

Bir aşk için gönüller,
Çırpınırken beraber,
İkiye tapmak günah,
Lâ ilâhe illâllah!

Her türlü nimet bunda,
Beklenen cennet bunda,
Yalnız bir din, bir ilah,
Lâ ilâhe illâllah!

Orhan Seyfi ORHON

Dinî ve Millî Şiirler Antolojisi, s. 224.

• Şiire göre, Allah’ın birliğine inanmak niçin önemlidir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

* Münafık: Gerçeği gizleyen, örten; inanmadığı hâlde inanmış gibi görünen kişi.

1. Âl-i İmrân suresi, 18. ayet.

2. Fetih suresi, 29. ayet.

İslam dininde, “Eşhedü en lâ ilâhe illâllah ve eşhedü enne Muhammeden abdühû ve resûlüh.” yani “Allah’tan başka tanrı olmadığına, Hz. Muhammed’in onun kulu ve elçisi olduğuna tanıklık ederim.” ifadesine “Kelime-i Şehadet” denir.

Kelime-i Şehadet, tanıklık etme sözü anlamına gelir. Bu sözü diliyle söyleyip ona kalbiyle inanan kimse Müslüman olur. Müslüman olmak için başka bir törene gerek yoktur.

Kelime-i Şehadet iki ayrı bölümden oluşur. Birinci bölümde, Allah’tan başka tanrı olmadığına, ikinci bölümde ise Hz. Muhammed’in Allah’ın kulu ve elçisi olduğuna tanıklık ediyoruz.

Allah’a olan inancımızı ve bağlılığımızı ifade etmek açısından Kelime-i Tevhit ve Kelime-i Şehadet çok önemlidir. Bu yüzden bunları öğrenmemiz gerekir.

Etkinlik

Tamamlayalım

Aşağıdaki noktalı yerlere “Kelime-i Tevhit” ile “Kelime-i Şehadet”in okunuşunu, anlamlarını, benzerlik ve farklılıklarını yazınız.

Kelime-i Tevhit

Okunuşu

.....
.....

Anlamı

.....
.....

Kelime-i Şehadet

Okunuşu

.....
.....

Anlamı

.....
.....

Benzerlikleri

.....
.....

Farklılıkları

.....
.....

2. Dini Öğrenmenin Önemi

Önce Düşünelim

Sizce dini öğrenmenin önemi nedir?

Din, ilk insanla birlikte başlamış, tarih boyunca hemen her toplumda var olmuştur. İnsanlık var olduğu sürece de devam edecektir. Çünkü insan, kendisini yaratanı tanımak ve ona inanmak ister. İnsanın yemeye ve içmeye olduğu gibi Yüce Allah'a inanmaya da ihtiyacı vardır. Bu ihtiyaç onu, yaratıcısını öğrenmeye yönlendirir.

Etkinlik

Din

Hepimizi yaradani
Sorup bilmek vazifedir.
Vazifedir fakat onu
Bize işte din öğretir.

Doğruluğun, iyiliğin
Yolu onunla bulunur.
Bunu iyi bilin ki din
Vicdanların kanunudur.

Allah bize bir peygamber
Bir de Kur'an'ı göndermiş.
Onun ile bize söyler
Doğru nasıl olur her iş.

Saçma, hile, yalan asla
Yoktur onda iyi bilin.
Her din doğru söyler amma
Müslümanlık en büyük din.

İbrahim Alâaddin GÖVSA

Dinî ve Millî Şiirler Antolojisi, s. 148.

- Yukarıdaki şiire göre din insana neleri öğretir? Belirtiniz.

İnsan kendine, "Ben kimim? Bu dünyaya niçin geldim? Bu dünyada ne yapmalıyım?" gibi sorular sorar. Bu ve benzeri soruların doğru cevabını din verir.

İnsan, aklıyla Allah'ın varlığını ve birliğini bulabilir; ancak, Allah'ın özelliklerini, ona nasıl ibadet edeceğini bulamaz. İşte din bu noktada insana yardım eder. Ona Allah'ı tanıtır, nasıl ve ne zaman ibadet edeceğini öğretir.

Din insanın Allah'a, kendisine, ailesine ve toplumuna karşı olan sorumluluklarını öğretir.

Din bizi iyiye, doğruya ve güzele yönlendirir. Kötü, yanlış ve çirkin olan davranışlardan kaçınmamızı sağlar. Dini öğrenerek davranışlarımızı daha da güzelleştirebiliriz. Böylece hem insanların hem de Allah'ın sevgisini kazanırız. Ayrıca yanlış bilgilerden uzaklaşır, bilinçli davranışlarda bulunuruz. Dini öğrenerek çevremizde duyduğumuz dinî sözcük ve cümleleri daha iyi anlayabiliriz. Dinî sözcük ve ifadeleri bilerek kullanırız. Bu nedenle dini öğrenmek önemlidir. Bizler de dinimizi öğrenmeye çalışmalıyız.

Etkinlik

Değerlendirelim

Atatürk Diyor ki

"Bizde ruhbanlık yoktur, hepimiz eşitiz ve dinimizin hükümlerini eşit olarak öğrenmeye mecburuz. Her kişi dinini, din işlerini, imanını öğrenmek için bir yere muhtaçtır. Orası da okuldur."

(Atatürkçülük, C 3, s. 235.)

- Atatürk'ün yukarıdaki sözünü arkadaşlarınızla değerlendiriniz.

3. “Din Güzel Ahldır”

Önce Düşünelim

“Güzel ahlaklı insan” ifadesi kimler için kullanılır?

Din, insanların hem bu dünyada hem de öbür dünyada mutlu olmaları için Allah tarafından peygamberler aracılığıyla gönderilen emirlerin bütününe denir. Dinin amacı, insanları güzel ahlak sahibi yapmaktır. Bunun için din; dürüstlüğü, temizliği, çalışmayı, yardımseverliği ve herkesle iyi geçinmeyi öğretir. Yalan söylemeyi, hırsızlık yapmayı, anne ve babaya kötü davranmayı, çevreye zarar vermeyi yasaklar (6. Fotoğraf).

6. Fotoğraf: Din çevreyi korumayı öğretir.

Toplum içinde insanların benimsedikleri güzel huy ve davranışlara “ahlak” denir. Örneğin; dürüstlük, saygı, sevgi, alçak gönüllülük gibi güzel huy ve davranışlar bunlardan bazılarıdır. İyi huy ve davranışlara sahip kişiler, toplumda ahlaklı olarak nitelendirilir. Ahlaklı insanlar, yaşadıkları toplumun kurallarına uyarlar. Çevrelerindekiyle iyi geçinirler. Yalan söylemezler. Büyüklerine saygı, küçüklerine sevgi gösterirler. Her zaman iyiden ve iyiliklerden yana olurlar. Ahlaklı insanlar toplum içinde sevilen, örnek alınan kişilerdir.

Din ile ahlak arasında ayrılmaz bir ilişki vardır. Çünkü, hem Allah’ın gönderdiği buyrukların hem de ahlakın amacı, insanların güzel ahlaklı olmalarını sağlamaktır. Bu nedenle din, güzel ahlak olarak nitelendirilmiştir.

İslam dini insanların güzel ahlaklı olmalarına büyük önem verir. Kur’an’da birçok ayette insanların güzel davranışlarda bulunmaları istenir. Bu ayetlerden birinde şöyle buyrulur: “Şüphesiz Allah, adaleti, iyilik yapmayı, yakınlarla yardım etmeyi emreder; hayâsızlığı, fenalık ve azgınlığı da yasaklar. O düşünüp tutasınız, diye size öğüt veriyor.”¹ Peygamberimiz de dini güzel ahlak olarak tanımlamış² ve “Ben güzel ahlakı tamamlamak için gönderildim.”³ buyurmuştur. Bir başka hadisinde ise “Sizin bana en sevimliniz, ahlakı en güzel olanınızdır.”⁴ buyurarak güzel ahlaka verdiği önemi vurgulamıştır.

Dinimiz bizden ahlaklı olmamızı ister. Söz ve davranışlarımızda kötü, çirkin ve yanlıştan uzak durmamızı öğretir. Bizler de dinimizin öğütlerine uyarak güzel ahlaklı olmaya gayret etmeliyiz.

Etkinlik

Listeleyelim, Paylaşalım

“Allah’a ibadet edin ve ona hiçbir şeyi ortak koşmayın. Ana babaya, akrabaya, yetimlere, yoksullara, yakın komşuya, uzak komşuya, yanınızdaki arkadaşına, yolcuya, elinizin altındakilere iyilik edin. Şüphesiz, Allah kibirlenen ve övünen kimseleri sevmez.” (Nisâ suresi, 36. ayet.)

• Yukarıdaki ayette Allah, hangi güzel davranışları yapmamızı istemektedir? Defterinize listeleyerek bunların önemiyle ilgili düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

1. Nahl suresi, 90. ayet.

2. Buhari, Sahih, Hüsnü'l-Hulk, 3.

3. Malik bin Enes, Muvatta, Hüsnü'l-Hulk, 1.

4. Ebu Davud, Sünen, Sünnet, 14.

3.1. Güzel Söz Söyleyelim

Önce Düşünelim

“Tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır.” atasözünüyle verilmek istenen mesaj nedir?

Günlük yaşamımızda ve ilişkilerimizde dikkat edilmesi gereken bazı kural ve davranışlar vardır. Güzel söz söylemek bunlardan biridir. Güzel söz söylemek, kaba ve kırıcı ifadelerden kaçınmak hem dinî hem ahlaki hem de insani bir gerekliliktir. Atalarımız, “Tatlı dil yılanı dileğinden çıkarır.” diyerek güzel söz söylemenin önemini vurgulamışlardır.

Toplum içinde sevilen ve herkes tarafından beğenilen bir insan olmak istiyorsak konuşmalarımıza dikkat etmeliyiz. Bu nedenle daima güzel söz söylemeliyiz. Örneğin, birisinden bir şey isterken “Lütfen verir misiniz?”, “Lütfen yapar mısınız?” gibi saygı ifadeleri kullanmalıyız (7. Fotoğraf). Bize yardımcı olan herkese teşekkür etmeliyiz.

7. Fotoğraf: İslam dini birbirimize güzel söz söylemeyi öğretir.

İslam dini de konuşmalarımızda güzel sözler söylememizi öğretir. Kur'an-ı Kerim'de Allah, “Kullarıma söyle: (İnsanlara karşı) en güzel sözü söylesinler...”¹ buyurmuştur. Peygamberimiz (s.a.v.) de hayatı boyunca çevresindeki insanlara güzel sözler söylemiş ve bizlere de aynı şeyi yapmamızı öğretmiştir. O bir hadisinde şöyle buyurmuştur: “Allah'a ... inanan ya hayır (güzel) konuşsun ya da sussun.”² Yine Peygamberimiz, “Güzel söz sadakadır.”³ ve “...Yüce Allah, çirkin ve kötü söz sahiplerini kınar.”⁴ hadisleriyle güzel söz söylemenin sevap olduğunu, kötü söz söylemenin ise Allah'ın sevgisini kaybettireceğini belirtmiştir.

Etkinlik

Konuşalım

“Rabb'in... anaya babaya iyi davranmanızı kesin olarak emretti. Eğer onlardan biri ya da her ikisi senin yanında ihtiyarlık çağına ulaşırsa sakın onlara “Öf!” bile deme, onları azarlama, onlara tatlı ve güzel söz söyle.” (İsrâ suresi, 23. ayet.)

“Güzel bir söz ve bağışlama, peşinden gönül kırma gelen bir sadakadan daha hayırlıdır...” (Bakara suresi, 263. ayet.)

“Ey iman edenler! Allah'a karşı gelmekten sakının ve doğru söz söyleyin ki Allah sizin işlediklerinizi düzeltsin ve günahlarınızı bağışlasın...” (Ahzâb suresi, 70,71. ayetler.)

• Yukarıdaki ayetleri okuyarak güzel söz söylemenin önemi üzerinde arkadaşlarınızla konuşunuz.

İlk Müslümanlardan olan ve Peygamberimizin yakın arkadaşı Hz. Ebubekir, dinimizin öğütlerini doğru bir şekilde anlayıp uygulayan güzel ahlaklı bir kişiydi. Kendisi güzel sözler söylediği gibi çevresindekilere de güzel söz söylemeyi öğütledi. O, “Ne söyleyeceğine ve ne zaman söyleyeceğine dikkat et.”⁵ diyerek Müslümanları yerli yerince ve güzel konuşmaya teşvik etmiştir.

1. İsrâ suresi, 53. ayet.

2. Buhari, Sahih, İman, 5.

3. Müslim, Sahih, İman, 13.

4. Tirmizi, Sünen, Edep, 13.

5. İslam Âlimleri Ansiklopedisi, C 1, s. 83.

Güzel söz, insanların kalplerini yumuşatır. İnsanlarla olan ilişkilerimizi güzelleştirir. Aramızdaki sevgi, saygı ve dayanışmayı artırır. Toplumda huzur ve mutluluk sağlar. Huzur ve mutluluğumuzu artıracak olan güzel sözleri birbirimizden esirgemeyelim. Böylece hem dinimizin emrini yerine getirmiş hem de yaşadığımız toplumda birlik ve beraberliğimizi korumuş oluruz.

Etkinlik

Örnekler Bulalım

Evinizde ve çevrenizde sıkça kullanılan güzel sözlere örnekler bularak arkadaşlarınızla paylaşınız.

3.2. Güzel Davranışlarda Bulunalım

Önce Düşünelim

Güzel davranışlar denilince aklınıza neler geliyor?

İnsanların yararına olan ve Allah'ın hoşuna giden davranışlar güzeldir. Örneğin; başkalarına yardım etmek, selamlaşmak, saygı göstermek, sabırlı davranmak, ilim öğrenmek, çevreyi temiz tutmak ve paylaşmak güzel davranışlardandır. Güzel söz söylemek gibi güzel davranışlarda bulunmak da sahip olmamız gereken ahlaki özelliklerdendir.

Etkinlik

Tavsiyesi Kendinden Olan Adam

Büyük tüccarlardan birisi, mağazasına bir eleman alacağını ilan etti. Elli kadar kişi geldi. Bunlardan birini seçti ve adam işe başladı.

Dostlarından birisi, mağaza sahibine sordu:

– Bu adamın daha önce çalıştığı yerlerden tavsiyesi yok. Sana yarayıp yaramayacağını anlamadan neden bunu seçtin?

Mağaza sahibi yanıt verdi:

– Hayır aldaniyorsun, bu adamın birçok tavsiyesi var. Bak anlatayım:

1. Adam içeri girerken ayakkabılarını iyice sildi. Dikkat ettim; elbisesi ütülü, saçları taralı, tırnakları da temizdi. Bu, onun temiz ve dikkatli olduğunu gösterir.

2. Girerken nezaketle selam verdi, sorduğum soruları düzgün ve nazikçe yanıtladı. Bu da onun terbiyeli olduğunu gösterir.

3. İçeri girince oturdu, sonra yerini yaşlı ve sakat adama verdi. Bu, onun merhametli, saygılı ve düşünceli olduğunu gösterir.

4. Bilerek yere bıraktığım kitabı aldı ve masaya koydu. Bu, düzenli olduğunu gösterir.

5. Diğer insanları itip kakmadı, sırasını bekledi. Bu da hakkına razı olduğunu gösterir.

Şimdi söyle bakalım, bunların hepsi birer tavsiye değil mi? Hem de kaç tane?

Ahmed Hamdi AKSEKİ

Yavrularımıza Din Dersleri, s. 122-123.

• Yukarıdaki metne göre kişinin işe alınmasını sağlayan güzel davranışları hangileridir? Belirtiniz.

İnsanlarla kurulan ilişkilerde olumlu, yapıcı ve kibar olmak gerekir. Çünkü insanlar arasındaki ilişkinin uzun ömürlü olması buna bağlıdır. İnsan ilişkilerinde özenli olmak, güzel ve yararlı davranışlarda bulunmak kişiye huzur ve mutluluk verir. Bu gibi davranışların yaygınlaşması toplum açısından da önemlidir. Çünkü birbirini seven, birbirine saygı duyan, birbiriyle yardımlaşan insanlardan oluşan bir toplumda dostluk egemen olur. Kişiler arası ilişkilerin sağlam olması, toplumun da sağlam ve güçlü olması anlamına gelir.

İslam dini güzel davranışlarda bulunulmasını emreder. Konuyla ilgili olarak Kur'an-ı Kerim'de "Onlar bollukta ve darlıkta Allah yolunda harcayanlar, öfkelerini yenenler, insanları affedenlerdir. Allah iyilik edenleri sever."¹ buyrulur. Ayrıca, Allah'ın güzel davranışlarda bulunanlarla beraber olduğu² ve güzel davranışta bulunanların ödüllendirilecekleri³ belirtilir. Peygamberimiz de insanların birbirleriyle yardımlaşmalarını ve güzel davranışlarda bulunmalarını öğütlemiştir. Bir hadisinde "Müminlerin iman yönünden en olgunları, ahlaki en iyi olanlarıdır. Bunlar insanlarla iyi geçinirler. İyi ilişkiler kurarlar, kendileriyle de iyi ilişkiler kurulur. Başkalarıyla iyi ilişkiler kuramayan ve kendileriyle de iyi ilişkiler kurulamayan (geçimsiz) kişilerde hayır yoktur."⁴ buyurmuştur.

Peygamberimizin damadı Hz. Ali, dinimizin öğütlerini güzel bir şekilde uygulardı. O, güzel sözler söyler, güzel davranışlarda bulunurdu. Çevresindekilere de böyle davranmalarını öğütledi. Onun bu konudaki sözlerinden bazıları şöyledir: "Müslümanların hayırlısı, Müslümanlara yardım eden ve faydalı olandır."⁵, "İyilik bilmez birisi de olsa sen iyilik yap. Çünkü o, karşılığında teşekkür edene yapılan iyilikten daha sevaptır."⁶

Toplumda iyi bir birey olabilmemiz, güzel davranışlarda bulunmamıza bağlıdır. Güzel davranışlarda bulunmak, hepimizin hem ahlaki hem de dinî görevidir. Bunun için anne babamıza, kardeşlerimize, arkadaşlarımıza, komşularımıza, öğretmenlerimize ve çevremizdeki kişilere iyi davranmalıyız. Ayrıca hayvanları sevip korumalıyız. Okul, hastane ve toplu taşıma araçları başta olmak üzere kamuya ait malların korunmasına özen göstermeliyiz. Çöplerimizi çöp kutusuna atmamız, çevreyi temiz tutmalıyız (8. Fotoğraf). Muhtaç olanlara yardım etmeli, yoksulları ve kimsesizleri gözetmeli; yaşlıları, hastaları ziyaret etmeli ve onların gönüllerini almalıyız.

8. Fotoğraf: Çevreyi temiz tutmak güzel bir davranıştır.

1. Âl-i İmrân suresi, 134. ayet.
2. Nahl suresi, 128. ayet.

3. Âl-i İmrân suresi, 57. ayet.
4. Ahmed bin Hanbel, Müsned, C II, s. 250.

5. İslam Âlimleri Ansiklopedisi, C 1, s. 113.
6. İslam Âlimleri Ansiklopedisi, C 1, s. 113.

Etkinlik

Düşünelim, Paylaşalım

Güzel davranışlarımızın Allah tarafından ödüllendirileceğini bilmek bizi nasıl etkiler? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

4. Sübhâneke Duası ve Anlamı

Önce Düşünelim

İlk öğrendiğiniz dua hangisidir?

Sübhâneke duası, namazların ilk rekâtının başında okunur. Bu dua, Allah'a övgüler içerir ve ondan başka ilah olmadığını belirtir.

Sübhâneke Duası

Sübhâneke Allâhümme
ve bihamdik(e).
Ve tebârekesmük(e).
Ve teâlâ ceddük(e).
Ve celle senâük(e)!
Ve lâ ilâhe ğayrük(e).

Anlamı

Allah'ım! Sende hiçbir eksik
özellik yoktur.
Seni her zaman överim.
Senin adın kutludur.
Senin şanın yücedir.
(Senin övgün uludur.)
Ve senden başka ilah yoktur.

Etkinlik

Listeleyelim

Sübhâneke duasında Allah'ın hangi nitelikleri belirtilmektedir? Belirleyeceğiniz nitelikleri, örnekteki gibi aşağıdaki noktalı yerlere yazınız.

1. Övgüye layık olduğu,
2.
3.
4.

Bu cümle, yalnız cenaze namazlarında okunur.

Bilgilerimizi Ölçelim

A) Aşağıdaki soruların cevaplarını altlarındaki noktalı yerlere yazınız.

1. Kelime-i Tevhit'i ve anlamını yazınız.

.....
.....

2. Allah'a teşekkürümüzü hangi ifadelerimizle belirtiriz? Yazınız.

.....
.....
.....

3. Günlük konuşmalarımızda kullanılan dilek ve dua ifadelerine üç örnek veriniz.

.....
.....
.....

4. Güzel söz söylemek ve güzel davranışlarda bulunmak bize ne kazandırır? Açıklayınız.

.....
.....
.....
.....

B) Aşağıdaki cümlelerde noktalı yerlere, verilen sözcüklerden uygun olanları yazınız.

sevap, din, helal, ahlak, besmele, şükün

1. "Bismillâhinnahmâninnahîm" ifadesine Türkçemizde adı verilir.

2. Vendiği nimetler için Allah'a teşekkür etmeye denir.

3. İnsanların hem bu dünyada hem de öbür dünyada mutlulukları için Allah tarafından peygamberler aracılığıyla gönderilen ilahî emirlerin bütününe denir.

4. Dinimizde yapılması öğütlenen iş ve davranışlara karşılık olarak Allah tarafından verilecek ödüle denir.

5. Toplum içinde insanların benimsedikleri değerler bütününe denir.

C) Aşağıdaki sorularda doğru seçeneği bularak işaretleyiniz.

1. "Allah'ın adıyla" anlamına gelen ifade aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bismillâhirrahmânirrahîm
B) Elhamdülillah
C) Maşallah
D) Bismillah

2. Aşağıdakilerden hangisi dilek ve dualarımızda kullandığımız dinî ifadelerden biri **değildir**?

- A) Allah korusun!
B) Allah sevmesin!
C) Allah şifa versin!
D) Allah razı olsun!

3. Aşağıdakilerden hangisi günah olan davranışlar arasında **sayılmaz**?

- A) Anne ve babaya saygısızlık etmek
B) Yoksulları küçümsemek
C) Kimsesizleri korumak
D) Yalan söylemek

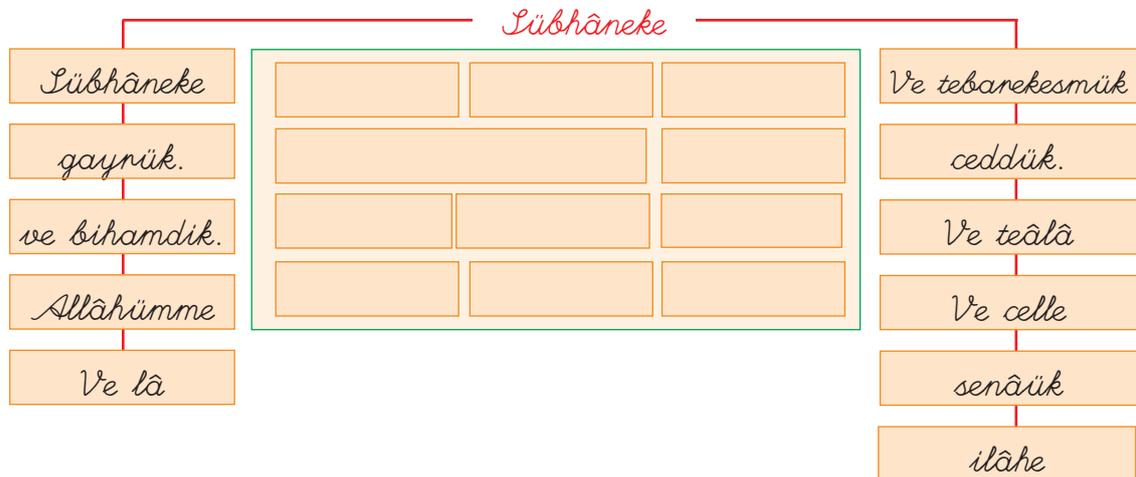
4. Aşağıdakilerden hangisi şükür ifadelerinden **değildir**?

- A) Maşallah
B) Elhamdülillah
C) Allaha şükür
D) Hamdolsun

5. Aşağıdakilerden hangisi İslam dinince günah sayılan davranışlardan biridir?

- A) Çevreyi temiz tutmak
B) Yoksullara yardım etmek
C) Yalan söylemek
D) Anne ve babaya iyi davranmak

D) Aşağıdaki şemada Sübhâneke duasının karışık olarak verilen sözcüklerini doğru yerlere yazarak Sübhâneke duasını oluşturunuz.

ÖĞRENME ALANI: İBADET

2. Ünite TEMİZ OLALIM

ÜNİTEMİZE HAZIRLANALIM

1. Peygamberimizin “Temizlik imandandır.” hadisindeki temizlik ve iman arasındaki ilişkiyi büyüklerinizden öğreniniz.
2. Bir gün boyunca beden ve elbise temizliğiyle ilgili olarak yaptıklarınızı listeleyiniz.
3. Pikniğe gittiğinizde hangi temizlik kurallarına uymanız gerektiğini araştırarak defterinize listeleyiniz.
4. Temizliğin sağlık açısından önemini araştırarak öğrendiklerinizi defterinize yazınız.
5. Manevi temizliğin anlamını büyüklerinizden öğreniniz.

1. Dinim Temiz Olmamı İstiyor

Önce Düşünelim

“Aslan yattığı yerden belli olur.” atasözüyle anlatılmak istenen nedir?

İslam dini toplumun sağlıklı ve mutlu insanlardan oluşmasını hedefler. Bunun için temizliğe büyük önem verir. Yüce Allah, Kur'an-ı Kerim'de “**Elbiseni temizle.**”¹ buyurur. Konuyla ilgili diğer bir ayette de “**...Şüphesiz Allah... çok temizlenenleri sever.**”² buyrulur. Bu ayetler, İslam dininin temizliğe verdiği önemi ve Allah'ın temiz kişileri sevdiğini vurgulamaktadır.

Peygamberimiz (s.a.v.) de temizlik konusuna çok önem vermiştir. İnsanlara bu konuda hem sözleri hem de davranışlarıyla örnek olmuştur. O, “**Temizlik imandandır.**”³ hadisinde temizliğin Allah'a inanmakla ilişkili olduğunu vurgulamıştır. Peygamberimiz başka bir hadisinde, “**Allah temizdir, temizliği ve temiz olanları sever.**”⁴ buyurarak temizliğe dikkat edenlerin Allah'ın sevgisini kazanacağına işaret etmiştir. O, her zaman temiz ve düzenli olmaya özen göstermiştir. Bedeninin, giysilerinin ve çevresinin temizliğine dikkat etmiştir. Etrafındakileri rahatsız edecek derecede dağınık, düzensiz ve kirli olan insanları uyarmıştır. Yemekten önce ve sonra ellerini yıkamış, dişlerini fırçalamış, insanlara da böyle yapmalarını öğütlemiştir.

İslam dinine göre ibadet edebilmek için temiz olmak gerekir. Bazı ibadetler için birtakım temizliklerin yapılması ön şarttır. Örneğin, namaz kılmak için abdestli olmak zorunludur. Abdestte ellerimizi, yüzümüzü, ağızımızı, burnumuzu, kollarımızı ve ayaklarımızı yıkırız. Böylece bedenimizin sık kirlenen organlarını temizlemiş oluruz. Namaz kılmak için giysilerimiz de temiz olmalıdır. İslam dinine göre ibadetler temiz yerlerde yapılmalıdır. Bu yüzden çevremizi temiz tutmak da dinimizin bir gereğidir.

Müslümanların ibadet için kullandığı camiler ve mescitler (1. Fotoğraf) özellikle temiz tuluması gereken toplumsal mekânlardır. Herhangi bir kirlilik, buraya gelen herkesi etkileyecektir. Ayrıca, cami ve mescitlerde, abdest alma yerleri de temiz tutulmalıdır.

1. Fotoğraf: Camiler ve mescitler temizliğe dikkat edilmesi gereken yerlerdir.

Etkinlik

Temizlik imandan

Peygamber sözüdür, kulak ver ona,
Temizlik imandan, temiz olalım.
Güzel amel eyle, çok iyi davran,
Temizlik imandan, temiz olalım.

Temiz olan kalpler “Allah, Allah” der,
Temiz olanları Allah çok sever.
Temiz olan yere bir rahmet iner,
Temizlik imandan, temiz olalım.

([http://www.antolojicom/siir/siir_SQL.asp?sair=39402\\$.siir=647645](http://www.antolojicom/siir/siir_SQL.asp?sair=39402$.siir=647645))

Yukarıdaki şiire göre;

- Niçin temiz olmalıyız? Belirtiniz.
- Temiz olmanın yararları nelerdir? Sıralayınız.

1. Müddessir suresi, 4. ayet.
2. Bakara suresi, 222. ayet.

3. Buhari, Sahih, İman, 45.
4. Müslim, Sahih, Taharet, 68.

1.1. Bedenimi ve Elbiselerimi Temiz Tutarım

Önce Düşünelim

Beden ve elbise temizliği denince aklınıza neler geliyor?

Temizlik denilince akla önce beden ve elbise temizliği gelir. Beden temizliği, vücudun her türlü kirden arındırılmasıdır. Beden temizliği konusunda nelere dikkat etmek gerektiğini öğrenmek için aşağıdaki metni okuyunuz.

Burak, Beden Temizliğini Anlatıyor

Temizliğin kendi bedenimi temizlemek ile başladığını biliyorum. Bunun için bedenimin temizliğine çok önem veririm. Öncelikle her sabah yatağımdan kalktığımda yüzümü yıkarım. Gerekliyorsa duş yaparım. Kahvaltıdan sonra ellerimi sabunlayıp dişlerimi fırçalarım. Okul kıyafetlerimi giyer, huzurlu şekilde yeni bir güne başlarım.

Okulda da temiz olmaya özen gösteririm. Ellerim kirlendiğinde lavaboya giderek yıkarım. Herhangi bir şey yediğimde ağzımı temizlerim.

Okuldan eve döndüğümde öncelikle elbiselerimi değiştiririm. Sonra ellerimi sabunlar, yüzümü ve ayaklarımı yıkarım (1. Resim). Yemeğimi yedikten sonra yine ellerimi sabunlar, dişlerimi fırçalarım.

Sıcak günlerde sık sık, soğuk günlerde ise haftada en az bir kez banyo yaparım. Gerektiğinde saç tıraşı olur (2. Resim), tırnaklarımı da fazla uzamadan keserim.

1. Resim: Ellerimizin temiz olmasına özen göstermeliyiz.

2. Resim: Saçlarımız uzadığında kestirmeliyiz.

Bedenimi temiz tuttuğum için insanlarla konuşurken rahat olurum. Çevremdeki herkes beni sever ve sayar. Sağlıklı bir insan olarak huzurlu ve mutlu bir yaşam sürerim.

(Kurgulanmıştır.)

Yukarıdaki metne göre;

- Burak bedenini temiz tutmak için neler yapıyor? Sıralayınız.

İslam dini beden temizliğine önem vermemizi öğütler. Sevgili Peygamberimiz, beden temizliğine özen gösterirdi. Örneğin, o, yemekten önce ve sonra ellerini yıkardı. Tırnak temizliğine dikkat ederdi. Saçlarını temiz tutar ve sürekli olarak tarardı. Bunun için yanında ayna ve tarak bulundururdu. Güzel kokular sürünerek insanların yanına giderdi. Misvak adı verilen bir ağaç çubuğuyla dişlerini her gün temizlerdi. Hatta diş temizliği ile ilgili olarak şöyle buyurmuştur: “Eğer müminlere güçlük vereceğini düşünmeseydim her namaz vaktinde onlara misvak kullanmalarını (dişlerini fırçalamalarını) emrederdim.”¹ Peygamberimiz kendisi beden temizliğine özen gösterdiği gibi Müslümanların da öyle yapmalarını isterdi. Örneğin, haftada en az bir kere banyo yapılmasını öğütlerdi. Toplum içine çıkılacağı zaman soğan ve sarımsak gibi çevreye rahatsızlık verecek yiyeceklerin yenmemesini söylerdi.

Etkinlik

Okuyalım, Sonuç Çıkaralım

Bir gün Peygamberimizin evine konuklar geldi. Hanımı Hz. Ayşe onları içeri aldı ve Peygamberimize haber verdi. Peygamberimiz ellerini yıkadı, bir ayna bulup saçlarını, giysilerini düzeltti. Güzel kokular süründü. Bunu gören hanımı Hz. Ayşe, “Ya Resulallah, sen de mi süsleniyorsun?” deyince Sevgili Peygamberimiz, “Evet Ayşe, Allah, dostlarının yanına giderken temizlenen ve kendine dikkat edenleri sever.” buyurdu. (Ebu Davud, Sünen, Taharet, 16.)

- Yukarıdaki hadisten alınması gereken öğüt nedir? Belirtiniz.

Bedenimizi temiz tutmak, hem sağlığımız hem de huzur ve mutluluğumuz açısından önemlidir. Bu nedenle bizler de dinimizin öğütlerine uyarak beden temizliğimize özen göstermeliyiz.

Etkinlik

Listeleyelim

Beden temizliğine önem vermenin yararları nelerdir? Aşağıdaki noktalı yerlere örnekteki gibi yazınız.

1. Kişinin sağlıklı olmasını sağlar.

2.

3.

4.

5.

Bedenimizi olduğu gibi elbiselerimizi de temiz tutmak önemlidir. Çünkü bedenimizin temiz olabilmesi için elbiselerimizin de temiz olması gerekir. İnsanın elbiseleri temiz olmazsa bedeninin temiz olmasının bir anlamı kalmaz. Bu nedenle kirlenen elbiselerimizi temiz olanlarla değiştirmeliyiz. Banyodan sonra temiz iç çamaşırı giymeliyiz. Ter kokan ve kirlenmiş elbiselerle dolaşmamalıyız. Elbiselerimizin eski olması değil, temizliği önemlidir. Elbiselerin temizliği, kişinin kendisine ve çevresine olan saygısını gösterir.

Elbise temizliği konusunda nelere dikkat etmek gerektiğini öğrenmek için aşağıdaki metni okuyunuz.

Özlem Elbise Temizliğini Anlatıyor

Elbiselerim beni anlatır. Bu yüzden onları her zaman temiz ve düzenli tutarım. Bedenimin temizliğine olduğu kadar elbiselerimin temizliğine de özen gösteririm. Bilirim ki bedenimin temiz kalması, elbiselerimin temiz olmasına bağlıdır.

Sabahları yataktan kalktığımda pijamalarımı düzgün bir şekilde katlayarak yerine koyarım. Akşamdan düzenli bir şekilde astığım okul kıyafetlerimi ve temiz çoraplarımı giyerek kahvaltımı yaparım. Boyayarak ya da silerek güzelce temizlediğim ayakkabılarımı giyer, okuluma giderim.

Yolda ve okulda, elbiselerimin kirlenmemesine dikkat ederim. Su birikintilerine ve çamurlara basmamaya özen gösteririm. Okulda elbiselerimin kirlenmemesi için sıramın temiz olup olmadığını kontrol ederim. Toz veya kir varsa iyice silerim. Teneffüslerde yediğim yiyeceklerin üzerime dökülmemesine gayret ederim. Arkadaşlarımla oynarken hem kendimin hem de onların elbiselerini kirletecek davranışlardan sakınırım. Böylelikle okula geldiğim gibi eve de aynı şekilde temiz elbiselerle dönerim.

Eve geldiğimde okul kıyafetlerimi çıkararak düzenli bir şekilde yerine asarım (3. Resim). Günlük elbiselerimi giyerim. Böylece temiz ve düzenli bir yaşam sürerim.

3. Resim: Elbiselerimizi temiz ve düzenli tutmalıyız.

Temizlik ve giyim konusundaki tutumumun, çevremle olan ilişkilerimde etkili olacağını bilirim. Çünkü temiz ve düzenli giyinen kişi, karşısındaki insanlarda iyi izlenim bırakır. Kendine güven duygusu geliştiği için mutlu ve huzurlu olur. Bu nedenle ben elbiselerimin temiz ve ütülü olmasına dikkat ederim. Temiz olmayı ve temiz giyinmeyi alışkanlık hâline getiririm. Bedenimi ve elbiselerimi temiz tuttuğumda hem sağlığımı koruyacağımı hem de başkalarıyla iyi ilişkiler kuracağımı bilirim.

(Kurgulanmıştır.)

Yukarıdaki metne göre;

- Özlem, elbiselerini temiz tutmak için neler yapıyor? Belirtiniz.
- Düzenli ve temiz bir öğrenci olmak Özlem'e neler kazandırmıştır? Sıralayınız.

Etkinlik

Listeleyelim

Siz elbiselerinizi temiz tutmak için neler yapıyorsunuz? Yaptıklarınızı örnekteki gibi aşağıdaki noktalı yerlere yazınız.

1. Tozlu yerlere oturmamaya özen gösteririm.

2.

3.

4.

5.

İslam dini beden temizliğinin yanı sıra elbise temizliğine de çok önem verir. Peygamberimiz toplum içine çıkmadan önce en güzel ve temiz elbiselerini giyer, çevresindekilere de öyle yapmalarını öğütlerdi. Örneğin, kirli elbiseyle yanına gelen bir adam için **“Bu adamcağız acaba elbisesini yıkayıp temizleyecek su bulamamış mı?”**¹ buyurmuştur. Peygamberimizin elbise temizliğine önem vermesiyle ilgili bir başka örnek de şudur:

Peygamberimiz, bir gün arkadaşlarıyla oturmuş sohbet ediyordu. Bu sırada yanlarına birisi geldi. Gelenin üstü başı dağınıktı. Elbiseleri kirlenmişti. Onun bu hâli, Peygamberimizi rahatsız etti. Ama başkalarının yanında onu üzmemek de istemedi.

Bir süre sonra adam oradan ayrıldı. Sevgili Peygamberimiz, arkasından hemen birini gönderdi. Peygamberimizin arkadaşı, adamı bulunca ona:

— Peygamberimizin sana selamı var! “Allah, temiz insanları sever. Bu nedenle hemen temizlensin... Temiz elbiseler giyinsin. Halkın içine, onları rahatsız edecek bir kılıkla çıkmasın. Müslüman’a yakışan temiz olmaktır.”² buyuruyor, dedi.

Yukarıdaki hadise göre elbise temizliği niçin önemlidir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Bizler de dinimizin öğütlerine uyarak elbiselerimizi temiz tutmalıyız. Çamaşırlarımızı sık sık değiştirmeliyiz. Elbiselerimizin ütülü, ayakkabılarımızın temiz ve boyalı olmasına özen göstermeliyiz. Çoraplarımızı sık sık değiştirmeliyiz.

Etkinlik

Tartışalım

“Kıyafetinizle karşılaşılır, konuşmanız ve bilginizle uğurlanırsınız.” sözünü sınıfta arkadaşlarınızla tartışınız.

1.2. Çevremi Temiz Tutar ve Korurum

Önce Düşünelim

Nasıl bir çevrede yaşamak isterdiniz?

Evimiz, okulumuz, parklarımız, bahçelerimiz, cadde ve sokaklarımız bizim çevremizdir. Yaşadığımız yerleşim yerindeki orman, deniz, göl gibi alanlar da doğal çevremizi oluşturur. Bu gibi yerlerin temiz tutulup korunması, sağlık ve mutluluğumuz açısından önemlidir.

1. Ebu Davud, Sünen, Taharet, 12.

2. Müslim, Sahih, Taharet, 1.

Etkinlik

İnceleyelim, Cevaplayalım

1. Yukarıdaki resimlerde hangi temizlik kurallarına dikkat edilmektedir? Belirtiniz.
2. Sizce çevreyi temiz tutmakla ilgili başka hangi kurallar vardır? Sıralayınız.

İçinde yaşadığımız çevreyi başkalarıyla birlikte paylaşırız. Çevrenin temiz tutulması ve korunması hepimizi ilgilendirir. Ortaklaşa kullandığımız çevreyi kirletmek, onu paylaştığımız insan ve diğer canlıların yaşam hakkına müdahale etmektir. Bu nedenle kimse-nin çevreyi kirletmeye hakkı yoktur. Çevreyi temiz tutmak, insan haklarının bir gereğidir. İnsanlara olan saygımızı gösterebilmek için çevreyi korumamız gerekir.

Kirli yerler, mikropların üremesi için en uygun ortamlardır. Böyle yerler, sağlığımızı olumsuz etkiler ve hastalanmamıza neden olur. Hem kendi sağlığımızı hem de diğer canlıların sağlığını korumak için çevre temizliğine dikkat etmeliyiz.

Çevre temizliğine evimizden başlamalıyız. Ev temizliğinde büyüklerimize yardımcı olmalıyız. Evimizin banyo, mutfak, tuvalet gibi bölümlerini temiz tutmalıyız. Yatağımızı her gün düzeltmeli, kitap ve defterlerimizi dağınık bırakmamalıyız.

Evimizin çevresini de temiz tutmamız gerekir. Herkes kapısının önünü temizlerse çevremiz temiz olur. Çöplerimizi poşetlere koyup çöp bidonlarının içine atmamızdır. Yerlere tükürmemeli, tükürenleri nazikçe uyarmalıyız.

Günümüzün büyük bir bölümü okulda geçer. Bu nedenle okulumuzu kirletmemeli, buradaki araç ve gereçleri korumalıyız. Çöpleri yerlere değil, çöp kutusuna atmalıyız. Teneffüslerde sınıfımızı havalandırmalı ve kapalı alanlarda koşmamaya özen göstermeliyiz.

Temizliği bir bütün olarak görmeli; yaşadığımız köy, kasaba veya kenti temiz tutmalıyız. Parklar, bahçeler, piknik alanları hepimize ait yerlerdir. Buralardaki çiçekleri koparmamalı, ağaçların dallarını kırmamalı, çevreyi kirletmemeliyiz. Buraları nasıl bulmak istiyorsak öyle bırakmaya özen göstermeliyiz.

Etkinlik

Okuyalım, Sonuç Çıkaralım

Öğrenciler Çevre Dersi Verdi

Körfez İGSAŞ İlköğretim Okulu Çevre Kulübü öğrencileri hafta sonu gittikleri Tütünçiftlik sahilinde çevre temizliği yaptılar. Okul müdürü ve rehber öğretmenleri ile birlikte sahile inerek yaptıkları çalışmayla yerlerdeki kuru yemiş kabuklarını ve çöpleri toplayan öğrenciler, orada bulunanlara "Ne olursunuz çevremizi temiz tutalım. Buraları kirletmeye hakkımız yok." dediler. Öğrencilerin bu hareketi takdirle karşılanırken duyarsız davranan kişilerin mahcubiyetleri görülmeye değerdi. Poşetler dolusu çöp toplayan öğrenciler, toplumsal sorunlara ne denli duyarlı olduklarını bir kez daha göstermiş oldular. Okul müdürü, yıl içerisinde bu tür etkinlikler düzenlediklerini, topluma sorumlu bireyler yetiştirmenin mutluluğu ve huzuru içerisinde olduklarını söyledi.

- İnternet haberine göre, öğrencilerin çevre temizliğine verdikleri önem, onlara ne gibi yararlar sağlamıştır? Belirtiniz.

İnternet

İslam dini, içinde yaşadığımız çevrenin temizliğine önem verilmesini ister. İslam'a göre namaz kılmak için beden ve elbiselerin yanında, namaz kılınacak yerin de temiz olması gerekir.

Allah, yaşamamız için gerekli olan hava, su, çeşit çeşit bitki ve hayvanları bir ölçüye göre yaratarak hizmetimize sunmuştur. Doğal dengeyi de korumamızı istemiştir. Dolayısıyla insan, doğada bulunan bu varlıklardan yararlanırken özenli olmalıdır. Havayı, suyu ve toprağı kirletmemelidir. Allah, Kur'an-ı Kerim'de bizleri uyarır ve "Ölçüde haddi aşmayın."¹ buyurur.

1. Rahmân suresi, 8. ayet.

Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.) de yaşamı boyunca çevre konusunda duyarlı olmuştur. Yaşadığı kent olan Medine’de ağaçlık bir bölgeyi koruma altına almıştır.¹ Hayvanların zevk için avlanmasını da yasaklamıştır.² Peygamberimiz, “Yüce Allah, ağaç diken bir kimseye diktiği ağaçtan çıkan meyve kadar sevap yazar.”³ buyurarak insanları ağaç dikmeye teşvik etmiştir (3. Fotoğraf). Bir başka hadisinde de “Yolları ve gölgelikleri, insanların oturup dinlendikleri yerleri kirletmekten sakının.”⁴ buyurarak çevremizi temiz tutmamızı öğütlemiştir.

2. Fotoğraf: Çevremizi korumalı, ağaçlandırma çalışmalarına katılmamızdır.

Kur’an-ı Kerim’deki ayetler ve peygamberimizin hadisleri İslam dininin çevrenin korunmasına ne kadar önem verdiğini göstermektedir. Bu nedenle, yaşadığımız çevreyi korumak ahlaki ve insani olduğu kadar aynı zamanda dinî bir sorumluluktur.

Etkinlik

Siz Olsaydınız Ne Yapardınız?

Bulduğunuz bölgenin belediye başkanı olsaydınız yaşadığınız yerin daha temiz ve güzel olabilmesi için neler yapardınız? Düşüncelerinizi yazıp sınıftaki arkadaşlarınızla paylaşınız.

1.3. Temizlik Sağlığım İçin Önemlidir

Önce Düşünelim

Temizlik ile sağlık arasında nasıl bir ilişki vardır?

4. Resim: Sağlığımızı korumak için temiz olmaya özen göstermeliyiz.

Hastalıktan korunmak için alınması gereken tedbirlerden biri de temizliktir. Çünkü mikroplar temiz olmayan ortamlarda kolayca çoğalarak hastalığa neden olur. Kolera, tifo gibi hastalıklar, temiz olmayan ortamlarda daha çabuk yayılır.

Sağlıklı yaşamak için dış etkilere açık olan deri, saç ve tırnak temizliğine dikkat etmek gerekir (4. Resim). Çünkü deride biriken kirler, derinin hava almasını engelleyerek sağlığın bozulmasına neden olur. Kirli tırnaklar ve saçlar ise mikropların en çok üreyip barındıkları yerlerdir. Sağlık için dış temizliği de çok önemlidir. Temizliğine dikkat edilmeyen dişler çürüyerek birçok hastalığın ortaya çıkmasına neden olur. Bu nedenle dişlerimizi düzenli olarak fırçalamalıyız. Elbise temizliği de sağlıkla yakından ilgilidir. Kirli ve mikrop-

lu elbiseler insanın sağlığının bozulmasına neden olur. Bunun için kirlenen elbiselerimizi sık sık değiştirmeye özen göstermeliyiz.

1. Ebu Davud, Sünen, Menasik, 96.
2. Nesâî, Sünen, Dahâyâ, 42.

3. Sahihî Buharî Muhtasarı Tecridi Sarih Tercemesi ve Şerhi, C 7, s. 122.
4. Müslim, Sahih, Taharet, 68.

Etkinlik

Sağlık

...

*Hayatta en değerli
Hazinemiz sağlıktır.
Sağlığı korumanın
Tek yolu temizliktir.*

*Uymazsan kurallara,
Hemen hasta olursun.
Gidemezsin okula,
Sağlığına dikkat et.*

*Sınıfında kalmamak,
Hasta olup solmamak,
İstiyorsan hep koşmak,
Sağlığına dikkat et.*

Afire HANCI

Belirli Günler ve Haftalar, s.138.

Şiire göre;

- Sağlıklı olmak niçin önemlidir? Açıklayınız.
- Sağlığımızı korumak için neler yapmalıyız? Sıralayınız.

Temiz olmayan besinlerin sağlık için ne kadar tehlikeli olduğu, birçok hastalığın bu yolla vücuda girdiği bilinmektedir. Sağlığımızı korumanın önemli yollarından biri, yiyecek ve içeceklerimizin temizliğidir. Temiz olmayan ve bayatlamış besinlerin tüketilmesi insanların hastalanmasına yol açar. Bunun için açıkta satılan yiyecekleri almamalıyız. Meyve ve sebzeleri yıkamadan yememeliyiz.

Sağlığı etkileyen durumlardan biri de çevre temizliğidir. Temiz bir ortamda yaşayan insanlar sağlıklı olur. Bu yüzden soluduğumuz havanın, içtiğimiz suyun, gezdiğimiz ve oynadığımız yerlerin temiz olması çok önemlidir. Özellikle içinde yaşadığımız ve günümüzün önemli bir kısmını geçirdiğimiz okulumuzun temizliğine dikkat etmeliyiz. Okulumuz kirlî, tozlu ve havasız olursa bizimle birlikte bütün öğrencilerin ve öğretmenlerin sağlığı tehlikeye girer.

Çevre temizliği ile sağlık arasındaki ilişki hakkında neler söyleyebilirsiniz?

İslam dini sağlığa çok önem verir. Sağlık, Yüce Allah'ın bize verdiği bir nimet ve emanettir. Onu korumak hepimizin görevidir. Her şeyden önce bu sağlığı veren Allah'ın istediklerini yapabilmek için sağlıklı olmalıyız. Mutlu bir yaşam sürebilmemiz de sağlıklı olmamıza bağlıdır. Bu yüzden Peygamberimiz "...Hastalık gelmeden önce sağlığın kıymetini biliniz..."¹ buyurmuştur. Sağlığımızı korumak için temizliğe özen gösterelim. Banyo yaparak bedenimizi temiz tutalım. Diş ve ağız temizliğimize dikkat edelim. Uzadığında tırnaklarımızı keselim. Yiyeceklerimizin temiz olmasına özen gösterelim.

Etkinlik

Değerlendirelim

"Temizlik, hastalıklara karşı sağlığımızı koruyan bir kalkandır." sözünü arkadaşlarınızla değerlendiriniz.

1. Hakim, Müstedrek, C IV, s. 306.

2. Sözünde Durmak, Dürüst ve Güvenilir Olmak

Önce Düşünelim

“Temiz kalpli insan” ifadesi size neyi çağırıyor?

Temizlik sadece bedeni, giysileri ve çevreyi temiz tutmakla sınırlı değildir. Bunların yanı sıra, kötü duygu ve düşünceler ile kötü söz ve davranışlardan uzak durmak da temizliktir. Buna “manevi temizlik” denir. Halkımız arasında bu tür temizlik “kalp temizliği”, “ruh temizliği” veya “iç temizliği” olarak adlandırılır.

Yüce Allah, dış temizliğin yanı sıra iç temizliğe de önem vermemizi emreder. Kur’an’da “Kötü şeyleri terk et.”¹ buyurur. Bu ayette söz ve davranışlarımızda temiz olmamız öğütlenmektedir. Peygamberimiz, kendisine yöneltilen “İnsanların en üstün olanı kimdir?” sorusuna “Kalbi temiz, sözü doğru olandır.”² cevabını vermiştir. Sevgili Peygamberimiz bu cevabıyla insanın iç temizliğinin önemine dikkat çekmiştir.

İslam dinine göre, sözünde durmak, dürüst ve güvenilir olmak manevi temizliğin göstergesidir. Sözünde durmak, kişinin herhangi bir konuda verdiği sözü yerine getirmesidir. Kur’an-ı Kerim’de, verilen sözlerin mutlaka yerine getirilmesi gerektiği belirtilir. Bununla ilgili bir ayette, “Yine onlar ki emanetlerine ve verdikleri sözlere riayet ederler.”³ buyrulur. Bir diğer ayette de verilen sözün tutulmasının önemi şöyle vurgulanır: “...Verdiğiniz sözü de yerine getirin. Çünkü söz (veren sözünden) sorumludur.”⁴ Kur’an’da Yüce Allah’ın, sözünü yerine getirenleri sevdiği şöyle bildirilir: “...Kim sözünü yerine getirir ve Allah’a karşı gelmekten sakınırsa şüphesiz Allah da sakınanları sever.”⁵ Peygamberimiz de “Söz vermek borç vermek gibidir.”⁶ buyurarak verilen sözün mutlaka yerine getirilmesi gerektiğini bildirmiştir. Bir başka hadisinde ise inanan insanın en önemli ahlaki özelliklerinden birinin, verdiği sözü yerine getirmek olduğunu belirtmiştir.⁷

Dürüst ve güvenilir olmak; doğruluktan ayrılmamak, yalandan ve hileden uzak durmaktır. Dürüst ve güvenilir kişi verdiği sözü tutan, sağlam karakterli, başkasını aldatmayan, doğru kimsedir. Kur’an-ı Kerim’de kişinin doğru olması istenir ve şöyle buyrulur: “Öyle ise emrolduğun gibi dosdoğru ol...”⁸ Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.) de “Allah’a inandım de. Sonra da dosdoğru ol.”⁹ buyurarak inanan kişinin dürüst ve güvenilir olması gerektiğini vurgulamıştır.

Sözünde duran, dürüst ve güvenilir kişi, çevresindekiler tarafından sevilir. Herkes ona inanır ve onunla arkadaş olmak ister. Kendisi de mutlu olur.

Etkinlik

Ne Sağlar?

Sözünde durmanın, dürüst ve güvenilir olmanın topluma sağladığı yararlar nelerdir? Belirlediğiniz yararları örnekteki gibi aşağıdaki noktalı yerlere yazınız.

1. Toplumun huzur ve güven içinde olmasını sağlar.
2.
3.
4.

1. Müddessir suresi, 5. ayet.

2. Müslim, Sahih, Edep, 19.

3. Mü’minün suresi, 8. ayet.

4. İsrâ suresi, 34. ayet.

5. Âl-i İmrân suresi, 76. ayet.

6. Buhari, Sahih, Hibe, 18.

7. Buhari, Sahih, İman, 24.

8. Hüd suresi, 112. ayet.

9. Buhari, Sahih, İman, 63.

İslam dini insanların mutlu ve huzurlu olmasını ister. Bu nedenle sözünde durmaya, dürüst ve güvenilir olmaya önem verir. Bizler de sözümüzde durmaya, dürüst ve güvenilir olmaya (3. Fotoğraf), başkalarından aldığımız emanetleri zamanında vermeye özen göstermeliyiz. Herkes için iyilik düşünmeliyiz. İnsanları huzursuz edecek söz ve davranışlardan kaçınmalıyız. Kendimizin olduğu gibi başkalarının da iyiliğini istemeliyiz. İnsanlara ve diğer canlılara sevgiyle yaklaşmalıyız.

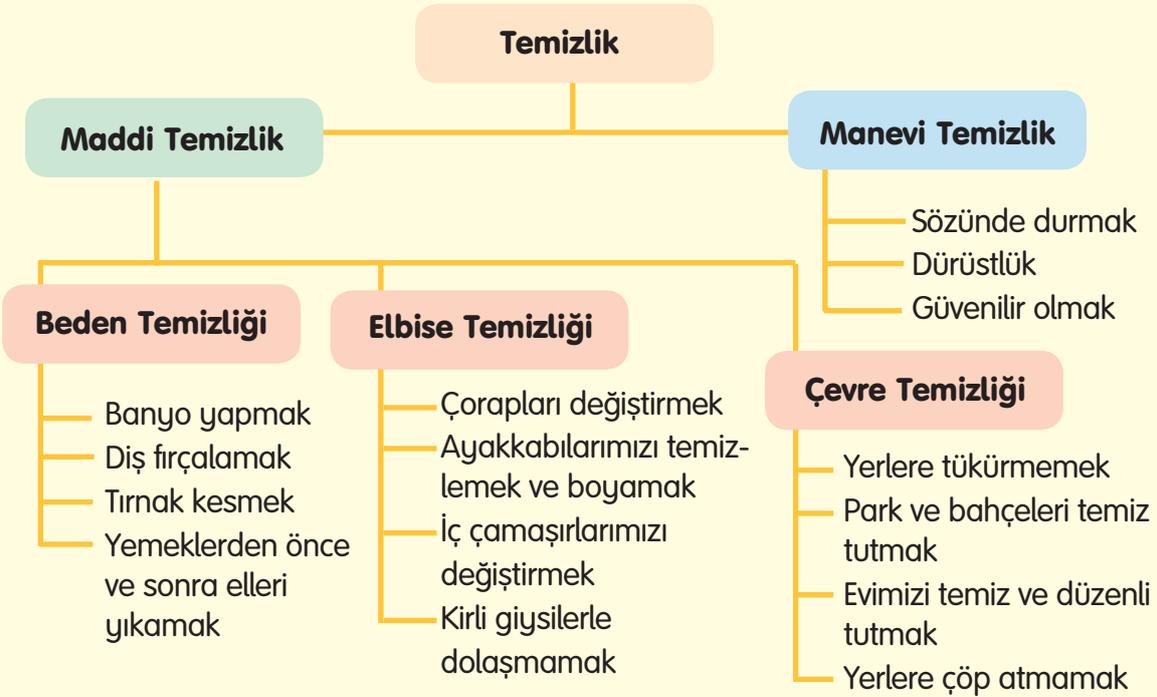

3. Fotoğraf : Yüce Allah dürüst ve güvenilir olmayı emreder.

Etkinlik

İnceleyelim, Açıklayalım

• Yukarıdaki şemada verilen bilgilere göre temizlik çeşitleri hakkında neler söyleyebilirsiniz? Belirtiniz.

Temizliğin bir bütün olduğunu bilmeli; bedenimizi, elbisemizi ve çevremizi temiz tutmalıyız (4. Fotoğraf). Sözünde durmanın (5. Resim), dürüst ve güvenilir olmanın da temizlik olduğunu unutmamalıyız. Hem dış hem de iç temizliğimize özen göstermeliyiz.

4. Fotoğraf: Çevremizi temiz tutmalıyız.

5. Resim: Aldığımız emaneti zamanında geri vermeliyiz.

Etkinlik

Slogan Bulalım

Siz de aşağıda verilen örnekler gibi temizlikle ilgili sloganlar bularak arkadaşlarınızla paylaşınız.

Çevreyi hor gören
geleceği zor görür.

Bedenini temiz tut,
hastalıkları unut.

Nerede temizlik
orada sağlık.

Kötülüklerden uzak duralım,
kalbimizi koruyalım.

.....
.....

.....
.....

.....
.....

.....
.....

Bilgilerimizi Ölçelim

A) Aşağıdaki soruların cevaplarını altlarındaki noktalı yerlere yazınız.

1. İslam dinine göre günlük hayatta kişinin bedeninin temiz olması neden gereklidir? Belirtiniz.

.....
.....
.....
.....

2. Beden temizliği için neler yapmak gerekir? Dört örnek veriniz.

.....
.....
.....
.....

3. Çevremizi niçin temiz tutmamız gerekir? Belirtiniz.

.....
.....
.....
.....

4. Sağlığımızı korumada temizliğin önemini bir örnekle açıklayınız.

.....
.....
.....
.....

B) Aşağıdaki cümlelerde noktalı yerlere, verilen sözcük ve sözcük gruplarından uygun olanları yazınız.

manevi temizlik, beden temizliği, Fâtıha, maddi temizlik, çevre temizliği, dürüstlük

1. Bedeni, elbiseleri ve çevreyi her türlü kirden arındırmak olarak adlandırılır.

2. Kişinin kötü söz, duygu, düşünce ve davranışlarından uzak durmasına denir.

3. Park, bahçe, okul, sokak gibi yerlerin temiz tutulması ve korunmasına adı verilir.

4. Vücudumuzun her türlü kirden arındırılmasına denir.

5. Kur'an-ı Kerim'in ilk suresi suresidir.

C) Aşağıdaki sorularda doğru seçeneği bularak işaretleyiniz.

1. Aşağıdakilerden hangisi manevi temizliğe bir örnektir?
A) Sokağı temiz tutmak
B) Sözünde durmak
C) Dişleri fırçalamak
D) Temiz giyinmek
2. Aşağıdakilerden hangisi temizlik ve sağlık kurallarına uygun bir davranış **değildir**?
A) Yemeklerden sonra dişleri fırçalamak
B) Tuvaletten çıktıktan sonra elleri sabunlamak
C) Kirli yerlerde gezip oynamak
D) Terleyince elbiseyi değiştirmek
3. Aşağıdakilerden hangisi çevre temizliğiyle ilgili davranışlardandır?
A) Temiz elbiseler giyinmek
B) Dışarıdan gelince elleri ve ayakları yıkamak
C) Düzenli olarak dişleri fırçalamak
D) Çöpleri çöp kutusuna atmak
4. Dürüslükle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi **yanlıştır**?
A) Dürüst kişilerden oluşan toplumlar, huzurlu ve mutlu olur.
B) Dürüst insanlar başarısız olurlar.
C) Dürüst insanlar hem Allah hem de insanlar tarafından sevilirler.
D) Dürüslük manevi temizliğin bir göstergesidir.
5. Aşağıdakilerden hangisi temizliğin yararlarındanındır?
A) Vücuda sağlamlık verir.
B) Hastalıklara sebep olur.
C) Vücudu zayıflatır.
D) Kilo almaya sebep olur.

D) Aşağıdaki kelimeleri noktalı yerlere doğru bir şekilde yazarak Fâtiha suresini oluşturunuz.

Sinâtallezîne

mağdûbi

na'büdü

âlemîn

Mâliki

Fâtiha Suresi

Bismillâhinnahmâninnâhîm.

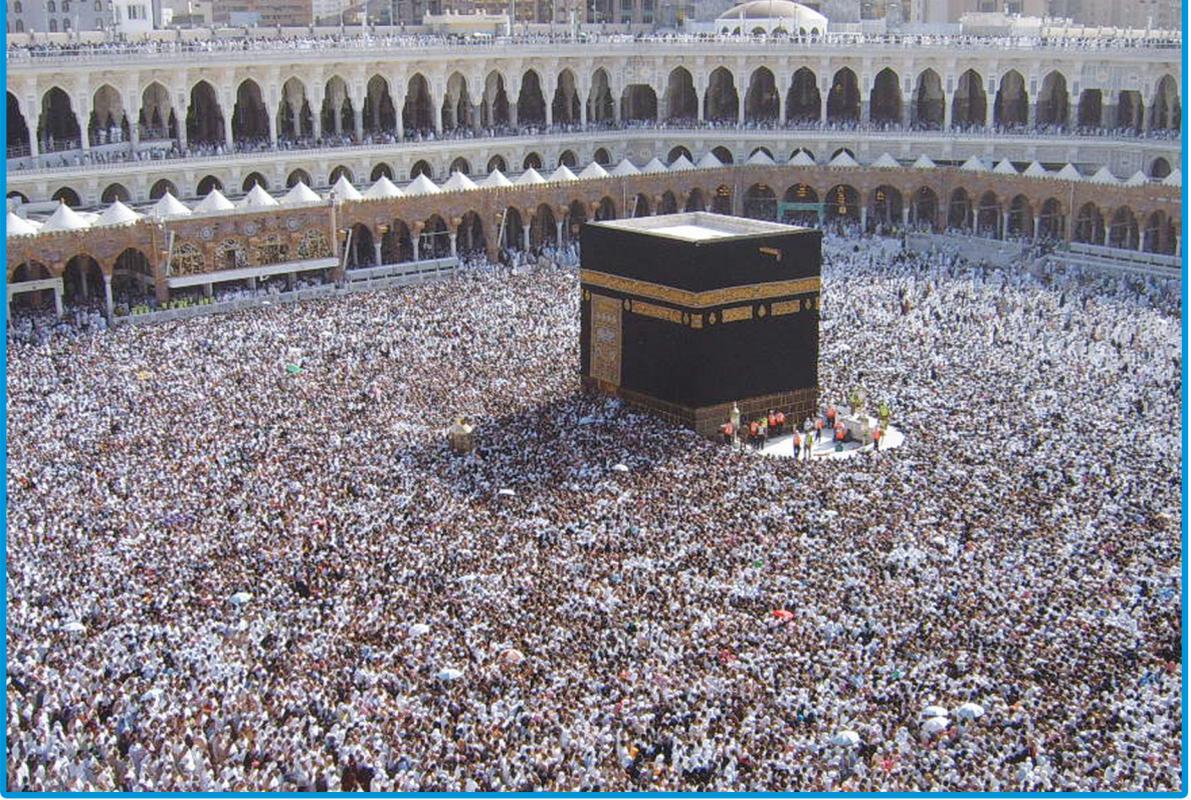
Elhamdü lillâhi Rabbil Ennahmâninnahîm.

..... yevmiddîn. İyyâke ve İyyâke nesteîn.

İhdirinassurâtal müstakîm. en'amte aleyhim. Gayril

..... aleyhim ve leddâllîn ("min.).

ÖĞRENME ALANI: HZ. MUHAMMED(S.A.V.)

3. Ünite

HZ. MUHAMMED'İ TANIYALIM

ÜNİTEMİZE HAZIRLANALIM

1. Hz. Muhammed'in aile büyüklerinin isimlerini araştırınız.
2. Büyüklerinizden, Hz. Muhammed'in nerede, ne zaman doğduğunu, çocukluk ve gençlik yıllarını nerelerde geçirdiğini öğreniniz.
3. Hz. Muhammed'in çocukluk ve gençlik yıllarındaki erdemli davranışlarının neler olduğunu araştırarak defterinize listeleyiniz.
4. Bir Kur'an-ı Kerim mealinden Kevser suresinin kaçınıcı sure olduğunu ve kaç ayetten oluştuğunu bulup defterinize yazınız.

1. Hz. Muhammed'in Doğduğu Çevreyi Tanıyalım

Önce Düşünelim

Hz. Muhammed'in doğduğu çevreyi tanımak niçin önemlidir?

Hz. Muhammed (s.a.v.), Arabistan'ın Mekke kentinde doğmuştur. Mekke, Arabistan'daki en önemli şehirlerden biridir (1. Harita). Çünkü, eski bir yerleşim yeri olup pek çok peygamberin yaşadığı bir şehirdir. Yüce Allah'a ibadet amacıyla yapılmış ilk mescit olan Kâbe buradadır. (1. Fotoğraf). Bu yüzden, insanlık tarihinde önemli bir yeri vardır.

Hz. Muhammed'in doğduğu çevreyi tanımak, İslam dinini öğrenmek açısından önemlidir. Özellikle Hz. Muhammed'in doğduğu dönemdeki dinî, ekonomik, sosyal ve kültürel durumun bilinmesi İslam dininin daha iyi anlaşılmasını sağlar.

Hz. Muhammed'in doğduğu dönemde Araplar kabileler hâlinde yaşıyorlardı. Kabileler arasında da sürekli savaşlar oluyordu. Halkın bir bölümü köylerde ve şehirlerde yerleşik bir yaşam sürerken bir bölümü göçebeydi.¹

Mekke'de yaşayan halk genellikle ticaretle uğraşır (2. Fotoğraf). Göçebe yaşayan halkın geçim kaynağı ise genellikle hayvancılık ve tarımdı. Halk arasında okuma yazma oranı düşüktü.

Mekke başta olmak üzere Arabistan'da yaşayan halkın çoğunluğu putlara tapardı. İnsanlar kendi elleriyle yaptıkları bu taş parçalarından medet umarlardı. Onların kendilerini Allah'a yaklaştıracığına inanırlardı. Allah'a ibadet amacıyla yapılmış olan Kâbe'yi putlarla doldurmuşlardı. Orada her kabilenin ayrı bir putu vardı. Kur'an-ı Kerim'de o günkü Arapların bu inanışları hakkında şöyle buyrulur: "Allah'ı bırakıp da kendilerine göklerden ve yerden hiçbir rızık sağlayamayan ve buna gücü de yetmeyen şeylere tapıyorlar."² O dönemde Arabistan'da putperestlik yanında Hristiyanlık, Musevilik ve Mecusilik dinlerine inananlar da vardı. Bunların dışında "Hanif" adı verilen ve Allah'ın varlığına inanan, putlara tapmayan insanlar da bulunuyordu.³

1. Harita: Arabistan Yarımadası

1. Fotoğraf: Kâbe yeryüzünde inşa edilen ilk mescittir.

1. Hayati Ülkü, İslam Tarihi, s. 37.

3. Hayati Ülkü, İslam Tarihi, s. 39-40.

2. Nahl Suresi, 73. ayet

Toplum, özgürler ve köleler olarak iki sınıfa ayrılmıştı. İnsanlar köle yapılır, pazarlarda bir eşya gibi alınıp satılırdı. Toplumda can ve mal güvenliği kalmamıştı. Haksızlığa uğrayanın hakkını arayacağı bir makam yoktu. Güçlü olan zayıfı ezerdi. Kötülük yapanın, yaptığı yanına kâr kalırdı. İçki ve kumar alışkanlığı yaygınlaşmış; hırsızlık, adam öldürme, kan davaları ve kabileler arası çatışmalar çoğalmıştı. Kadınlara ve kız çocuklarına değer verilmez, hor görülürlerdi. Ticarete insanlar hile yapar, birbirlerini aldatırlardı. Yağmacılık ve kapkaç günlük hayatın ayrılmaz bir parçası hâline gelmişti.¹

2. Fotoğraf: Hz. Muhammed (s.a.v.) zamanında Mekkelilerin büyük bir bölümü geçimini ticaretle sağlardı.

Bazı insanlar bu kötü gidişten rahatsız oluyor, üzülüyorlardı. Doğru yolu gösterecek bir kurtarıcının gelmesini bekliyor, içlerinde hep bu umudu taşıyorlardı. İşte, Hz. Muhammed (s.a.v.) böyle bir zaman ve çevrede dünyaya geldi.

Etkinlik

Listeleyelim

Hz. Muhammed'in doğduğu çevrenin dinî, sosyal ve ekonomik özelliklerini verilen örneklerden hareketle aşağıdaki şemaya listeleyiniz.

Hz. Muhammed'in Doğduğu Çevrenin Özellikleri

Dinî	Sosyal ve Kültürel	Ekonomik
<ul style="list-style-type: none">Putperestlik yaygındı.	<ul style="list-style-type: none">İnsanlar kabileler hâlinde yaşıyordu.	<ul style="list-style-type: none">Şehirde yaşayan kesim genellikle ticaretle uğraşırdı.

1. Hayati Ülkü, İslam Tarihi, s. 38.

2. Hz. Muhammed'in Aile Büyüklerini Tanıyalım

Önce Düşünelim

Hz. Muhammed'in aile büyüklerinden hangilerinin isimlerini biliyorsunuz?

3. Fotoğraf: Yetişmemizde aile büyüklerimizin etkisi büyüktür.

İnsanın yetişmesinde, aile büyüklerinin önemli bir yeri vardır (3. Fotoğraf). Çocuklar aile büyüklerinden etkilenir, onları örnek alırlar. Bu nedenle bir kimseyi iyice tanıyabilmek için aile büyükleri hakkında bilgi edinmek gerekir. Hz. Muhammed'i iyi tanımak için de onun aile büyükleri hakkında bilgi edinmeliyiz.

Hz. Muhammed (s.a.v.), Mekke'nin en saygın ailelerinden birine mensuptu. Onun aile büyükleri Mekke'de dürüstlük, doğruluk ve güvenilirlikleriyle tanınırlardı.

Hz. Muhammed'in babasının adı Abdullah, annesinin adı Âmine'dir. Babası, Kureys kabilesinin Haşimoğulları kolundan Abdülmuttalip'in oğludur. Annesi ise yine aynı kabilenin Zühreoğulları kolundan Vehb'in kızıdır.¹

Abdülmuttalip'in on oğlu vardı. En küçüğü Peygamberimizin babası Abdullah'tı. Abdullah, Mekkelilerin çoğunluğu gibi ticaretle uğraşır. Güzel ahlaklı, dürüst bir insandı. Bu nedenle herkes tarafından sevilip sayılırdı.

Abdullah, Âmine ile evlendikten birkaç ay sonra ticaret yapmak için Suriye'ye gitti. Dönüşte Medine'de hastalandı. Hz. Muhammed'in doğumundan kısa bir süre önce, 25 yaşında iken öldü.²

1. Hayati Ülkü, İslam Tarihi, s. 54.

2. Hayati Ülkü, İslam Tarihi, s. 55-56.

Peygamberimizin annesi Âmine de Mekke'nin ileri gelen ailelerinden birinin kızıydı. O da çevresinde üstün ahlakıyla tanınır ve sevilip sayılırdı. Âmine, eşi vefat ettiği sırada Hz. Muhammed'e hamileydi. Mekke'de eşinin yolunu bekliyordu. Fakat onun vefat haberini aldı. Genç olmasına rağmen bir daha evlenmedi.

Hz. Muhammed'in yaşamında ve yetişmesinde dedesi Abdülmuttalip ile amcası Ebu Talip'in önemli yerleri vardır. Dedesi Abdülmuttalip, Kureyş kabilesinin ileri gelenlerindendi. Üstün ahlakı ve inançlarına bağlılığıyla tanınmıştı. İnsanlara yardım etmeyi severdi. Peygamberimizin amcası Ebu Talip ise ticaretle uğraşan, akıllı, zeki, ileri görüşlü ve dürüst bir kişiydi. Yeğeni Hz. Muhammed'i çok severdi. Onu çocuklarından ayrı tutmaz, gittiği yere götürürdü. Ebu Talip, Hz. Muhammed'i çocukluğunda olduğu gibi peygamber olduktan sonra da korumuştur. Yaşamı boyunca her zaman ona destek olmuştur.

Hz. Muhammed'in yetişmesinde önemli katkısı olan sütannesi Halime ile eşi Haris de Peygamberimizin aile büyüklerindedir. Hz. Muhammed, dört yaşına kadar onların yanında kalmıştır. Peygamberimiz sütkardeşleri Şeyma ve Abdullah ile birlikte güzel günler geçirmiştir.

Hz. Muhammed'in amcaları Hamza, Abbas ve Zübeyr de Peygamberimizle daima yakından ilgilenmişler, ona destek olmuşlardır.

Etkinlik

Tanımlayalım

Aşağıda Hz. Muhammed (s.a.v.)'in aile büyüklerinin isimleri verilmiştir. Bu isimlerin karşılıklarına onların Peygamberimizle akrabalık derecesini yazınız.

İsim	Akrabalık Derecesi
Abdülmuttalip	<i>Dedesi</i>
Vehb
Abdullah
Âmine
Ebu Talip
Halime
Şeyma
Zübeyr

3. Hz. Muhammed'in Doğumu, Çocukluk ve Gençlik Yılları

Önce Düşünelim

Hz. Muhammed (s.a.v.)'in çocukluk ve gençlik hayatını öğrenmek bize neler kazandırır?

Peygamberimizin doğumu, çocukluk ve gençlik yılları hakkındaki bilgiler, onun tanınması ve İslam dininin anlaşılması açısından önemlidir. Çünkü son peygamber olarak gönderilen Hz. Muhammed'in hayatının her döneminden alınabilecek dersler vardır. Dolayısıyla onun hayatı iyi öğrenilmeli ve örnek alınmalıdır.

Hz. Muhammed (s.a.v.) 20 Nisan 571 tarihinde Mekke'de doğdu (4. Fotoğraf). Onun doğumu, ailesinde büyük bir sevinçle karşılandı. Dedesi Abdülmuttalip, onun doğumundan dolayı ziyafetler vererek şehrin yoksullarını doyurdu. Ziyafette çocuğun adını soranlara, "Muhammed adını verdim. Dilerim ki gökte Hak, yeryüzünde halk onu hayırla ansın ..." cevabını verdi. Annesi de ona "Ahmet" adını koydu. Muhammed, üstünlük ve meziyetleri anılarak çok çok övülen anlamındadır. Ahmet de Allah'ı yüce sıfatlarıyla öven, hamt eden kimse demektir.¹

4. Fotoğraf: Peygamberimizin doğduğu evin bugünkü hâli

Etkinlik

Hz. Muhammed'in Hayatı

...

Babası, o doğmadan ayrılmıştı dünyadan,
Beş yıl sonra annesi öldü ona doymadan.
Altı yaşında iken nur çocuk yalnız kaldı,
Onun öksüz kalbine Allah sevgisi doldu.
Dedesi de ölünce kaldı büsbütün garip,
Yanına aldı onu amcası Ebu Talip.

Gökhan EVLİYAOĞLU

Çocuk ve Dua, s. 17-18.

• Yukarıdaki şiirde Peygamberimizin çocukluğu ile ilgili hangi bilgiler verilmektedir? Belirtiniz.

1. Hayati Ülkü, İslam Tarihi, s. 60.

Peygamberimiz, doğduktan birkaç gün sonra annesinin sütü yetmediği için dört ay kadar Süveybe adında birisi tarafından emzirildi.

Mekke'nin havası sıcak ve ağırdı. Küçük çocuklara uygun değildi. Bu yüzden yeni doğan çocuklar yaylalarda yaşayan sütannelere verilir. Bunlar, ücret karşılığında çocukları emzirip bakarlardı. Hz. Muhammed de bu âdete göre Halime'ye verildi. Halime, yetim bir çocuğu emzirmenin kârlı bir iş olmayacağı düşüncesiyle başlangıçta onu almak istemedi. Ancak emzirecek başka çocuk bulamadığı için kabul etti. Halime ve ailesi, Hz. Muhammed'i çok sevdi. Onu ailelerinin bir ferdi olarak kabul ettiler. Bakımına büyük bir özen gösterdiler. İki yıllığına anlaştıkları hâlde onun bakımını dört yıl kadar sürdürdüler. Dört yaşına geldiğinde Hz. Muhammed'i Mekke'ye götürerek annesi Âmine'ye verdiler.¹

Hz. Muhammed dört yaşından altı yaşına kadar, annesi Âmine'nin şefkatiyle yetişip büyüdü. Altı yaşında iken babasının kabrini ziyaret etmek üzere annesi ve dadısı Ümmü Eymen'le beraber Medine'ye gittiler. Medine'deki akrabalarında bir ay kadar misafir kaldılar. Dönüşte, Medine'nin güneyindeki Ebvâ köyünde annesi hastalandı ve vefat etti.² Henüz doğmadan babasının ölümüyle yetim kalan Hz. Muhammed (s.a.v.), altı yaşındayken annesini de kaybedip öksüz kaldı. Annesinin ölümünden sonra dadısı Ümmü Eymen, Hz. Muhammed'i Mekke'ye götürüp dedesi Abdülmuttalip'e teslim etti.

Altı yaşından sekiz yaşına kadar, Hz. Muhammed'e dedesi Abdülmuttalip baktı. Abdülmuttalip seksen yaşındaydı. O, Hz. Muhammed'e anne ve baba acısını unutturmak için elinden geleni yaptı. Onu çok sevdi. Örneğin, o sofraya gelmeden yemeğe başlamazdı. Kendisine ait koltuğa yalnızca onun oturmasına izin verirdi. Hz. Muhammed, sekiz yaşına geldiğinde, bu defa da sevgili dedesinin ölümüyle sarsıldı.³

Abdülmuttalip'ten sonra Hz. Muhammed'in bakımını amcası Ebu Talip üstlendi. Ebu Talip, onu kendi öz çocuğu gibi sevdi ve korudu. Eşi Fatıma da ona bir anne şefkatiyle davrandı. Bu sebeple Sevgili Peygamberimiz ona hep "anne" derdi.⁴

Etkinlik

Düşünelim, Paylaşalım

Peygamberimizin nasıl bir çocukluk hayatı geçirdiğini düşünüyorsunuz? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Peygamberimiz, sekiz yaşından yirmi beş yaşına kadar amcası Ebu Talip'in yanında yaşadı. Ebu Talip ticaretle uğraşır. Dolayısıyla sık sık Mekke dışına ticaret için yolculuklar yapardı. Ebu Talip bu yolculukları esnasında yeğenini yanından ayırmadı, gittiği

1. M. Âsım Köksal, Hz. Muhammed ve İslamiyet Mekke Devri, s. 56-57.

2. İbn Hişam, es-Siyretü'n-Nebeviyye, C I, s. 177.

3. İbn Hişam, es-Siyretü'n-Nebeviyye, C I, s. 182.

4. M. Âsım Köksal, Hz. Muhammed ve İslamiyet Mekke Devri, s. 73.

yerlere onu da beraberinde götürdü. Peygamberimiz bu yolculuklarda hem ticaret yapmayı öğrendi hem de Mekke dışındaki kentleri tanıdı¹ (5. Fotoğraf). Ebu Talip, ölünceye kadar yeğenini koruyup kolladı.

5. Fotoğraf: Arabistan'da ticaret deve kervanları ile yapıldı.

Peygamberimiz (s.a.v.) gençlik yıllarında birçok etkinliğe katılmıştır. Bunlardan biri, yirmi yaşında iken katıldığı “Hilfulfudul” yani “Erdemliler Topluluğu”dur. Bu topluluk Mekke'dekilerin ve dışarıdan gelenlerin can ve mal güvenliğini sağlamak, haksızlıklara karşı çıkmak amacıyla kurulmuştur. Peygamberimiz bu toplulukta amcalarıyla birlikte bulunmuş, yerli ve yabancı hiç kimsenin haksızlığa uğramaması için çalışmıştır.²

Hz. Muhammed gerek çocukluğunda gerekse gençlik yıllarında dürüstlüğüyle tanınmıştı. Sözünde durur, yalan söylemez, başkalarına zarar vermezdi. Hiç kimseyi incitmezdi. Herkese güler yüzlü davranırdı. Çevresindekiler en değerli eşyalarını ona teslim ederlerdi. Bu yüzden Mekkeliler, ona her konuda güvenilir kişi anlamına gelen “el-Emin” diyorlardı. Onun bu güzel ahlakını öğrenen Kureyş'in zengin kadınlarından Hz. Hatice, kendisine ticaret ortaklığı önerdi. Peygamberimiz onun teklifini kabul ederek kervanlarını işletmeye başladı. Peygamberimizin doğruluk, dürüstlük ve çalışkanlığına hayran kalan Hz. Hatice ona evlenme teklif etti. Peygamberimiz bu teklifi kabul etti ve evlendiler. Evlendiklerinde Peygamberimiz 25, Hz. Hatice 40 yaşındaydı.³

Etkinlik

Tarih Şeridi Oluşturalım

Sınıf arkadaşlarınızla birlikte Hz. Muhammed'in doğumundan başlayarak çocukluk ve gençlik yıllarını yanında geçirdiği aile yakınlarını gösteren aşağıdaki tarih şeridini tamamlayınız.

571'de Mekke'de doğdu.	575'e kadar yanında kaldı.	577'ye kadar yanında kaldı.	579'a kadar yanında kaldı.	596'a kadar yanında kaldı.	596'da ile evlendi.
------------------------------	---	--	---	---	---------------------------------

1. M. Âsım Köksal, Hz. Muhammed ve İslamiyet Mekke Devri, s. 74.

2. M. Âsım Köksal, Hz. Muhammed ve İslamiyet Mekke Devri, s. 88-89.

3. İbn Hişam, es-Siyretü'n-Nebeviyye, C I, s. 201.

4. Hz. Muhammed'in Çocukluk ve Gençlik Yıllarındaki Erdemli Davranışları

Önce Düşünelim

Sizce güzel ahlaklı, erdemli bir kişide bulunan özellikler nelerdir?

İyilik, yardımseverlik, fedakârlık, dürüstlük, güvenilirlik, çalışkanlık, alçak gönüllük, hoşgörü gibi özelliklerin tümüne "erdem" denir. Bu özelliklere sahip olan kişiye de erdemli denir. Hz. Muhammed erdemli bir insandı. O, peygamberliği döneminde olduğu gibi çocukluk ve gençlik döneminde de örnek davranışlar sergilemiştir. Kur'an-ı Kerim'de "Ant olsun, Allah'ın Resulünde sizin için... güzel bir örnek vardır."¹ buyrulurak onun davranışlarını örnek almamız öğütlenmektedir. Biz de Allah'ın bu buyruğunu yerine getirmeli, Peygamberimizi örnek almak için onun çocukluk ve gençlik dönemindeki davranışlarını da öğrenmeliyiz.

Etkinlik

Okuyalım, Cevaplayalım

Aşağıdaki ifadeler, gençlik yıllarında Hz. Muhammed'in ticaret ortağı olan bir Mekkelinin onun hakkında anlattıklarıdır.

"Bir ticaret kervanı oluşturulduğunda, döndüğüm zaman kervanda malı bulunanlar kendi malları ile ilgili sorular sorarlardı. Hz. Muhammed adına bir ticaret yolculuğuna gidip geri döndüğümde o sadece sağlığını, hâlimi ve iyi olup olmadığını sorar, hemen ailemin yanına gitmemi isterdi."²

• Anlatılanlardan hareketle Peygamberimizin kişiliğiyle ilgili olarak neler söyleyebilirsiniz? Arkadaşlarınızla paylaşınız.

Hz. Muhammed'in aile büyüklerini sevip sayması, kötü davranışlardan kaçınması, haksızlıklara güzel bir tavırla karşı çıkması onun çocukluk ve gençlik yıllarındaki erdemli davranışlarından bazılarıdır.

Aile büyüklerinizi sevip onlara saygı göstermeniz niçin önemlidir? Açıklayınız.

Hz. Muhammed (s.a.v.), emek verip kendisini yetiştiren aile büyüklerini her zaman sevip saydı.

Peygamberimiz, kendisi doğmadan vefat ettiği için baba sevgisini hiç tadamadı. Annesiyle de sadece iki yıl birlikte olabildi. O sıralarda küçük bir çocuk olmasına rağmen annesine yardımcı oldu. Örneğin, onu yormamak için temiz ve düzenli olmaya özen gösterdi. Anne ve babasını hayatının sonuna kadar unutmadı.

Peygamberimiz, hiç tatmadığı baba sevgisini, dedesinin ve amcasının şefkat dolu uvalarında tattı. Dedesini ve amcasını baba olarak gördü ve öyle sevdi. Onların sevgilerine, hem sevgi hem de saygı ile karşılık verdi. Sözlerini dinleyip öğütlerini dikkate aldı. İşlerinde yardımcı oldu. Onları kıracak davranışlardan kaçındı. Aralarında hep sevgi ve saygı var olduğu için birbirlerini üzmediler.³

Peygamberimiz, dadısı Ümmü Eymen'le amcası Ebu Talip'in hanımı Fatma'ya da

1. Ahzâb suresi, 21. ayet.

2. Muhammed Hamidullah, İslam Peygamberi, C I, s. 56.

3. M. Âsım Köksal, Hz. Muhammed ve İslamiyet Mekke Devri, s. 73.

daima sevgi ve saygı gösterdi. Peygamberimizin, yengesi Hz. Fatma ile ilgili şu sözleri ona duyduğu sevgi ve saygının göstergesidir: “O, benim annemdi. Kendi çocukları aç durur, o önce benim karnımı doyurur, saçımı tarardı..”¹ Peygamberimiz bu sevgi ve saygının bir gereği olarak onların sözünü dinler, onlara ev işlerinde yardımcı olurdu. Sonraki yıllarda da gördüğü her yerde onlara sevgisini ifade etti.²

Peygamberimiz, sütannesi Halime ile onun eşine ve çocuklarına da saygıda kusur etmedi. Hz. Halime’yi gördüğünde “Anneciğim! Anneciğim!” diyerek saygı ve sevgi gösterir; yanına oturtur; bir ihtiyacı ve isteği varsa onu yerine getirirdi. Zaman zaman Hz. Halime’yi ziyaret ederek ihtiyaçları olup olmadığını sorardı. Varsa yardım etmeye çalışırdı. Şu örnek bunu açıkça göstermektedir: “Peygamberimiz 17 yaşında iken amcası Abbas ve Zübeyr ile birlikte Yemen’e ticaret için gitmişti. Mekke’ye dönüşünden sonra Hz. Halime ve ailesini ziyaret edip onlara hediyeler götürdü.”³

Hz. Muhammed sadece aile büyüklerine değil, çevresindeki bütün büyüklerine de sevgi ve saygıyla davranırdı. Onlara selam verir, hâl ve hatırlarını sorar, gerektiğinde yardım ederdi. Bu sebeple çevresindeki insanlar da onu çok sevdi.

6. Fotoğraf: Aile büyüklerimizi sevip saymalıyız.

Aile büyüklerimizi sevip saymak dinimizin yapmamızı öğütlediği güzel davranışlardır. Hz. Muhammed çocukluk ve gençlik yıllarında aile büyüklerine gösterdiği sevgi ve saygıyla bu konuda bize örnek olmuştur. Bizler de onun gibi, aile büyüklerimizi sevip saymalıyız (6. Fotoğraf). Onların sözlerini dinlemeli, kalplerini kırarak söz ve davranışlardan kaçınmalıyız. Böylece büyüklerimiz tarafından sevilir ve sayılırız. Aile büyüklerini sevip sayan kişiler mutlu ve huzurlu olurlar.

Etkinlik

Listeleyelim

Siz aile büyüklerinizi sevip saydığınızı hangi davranışlarınızla gösteriyorsunuz? Bu davranışlarınızı örnekteki gibi aşağıdaki noktalı yerlere yazınız.

1. Sözlerini dinliyorum.
2.
3.
4.

1. M. Âsim Köksal, Hz. Muhammed ve İslamiyet Mekke Devri, s. 73.

2. İbn Hişam, es-Siyretü'n-Nebeviyye, C I, s. 178.

3. M. Âsim Köksal, Hz. Muhammed ve İslamiyet Mekke Devri, s. 65.

Hız Muhammed'in içinde yaşadığı toplumda pek çok kötü alışkanlık ve davranış vardı. Peygamberimiz (s.a.v.), toplumun bu kötülüklerinden her zaman uzak dururdu. Örneğin; o içki içmez, kumar oynamaz ve kavga etmezdi. İnsanları kırmaz, incitmez, kimseye haksızlıkta bulunmazdı.

7. Fotoğraf: Arkadaşlarımıza karşı güler yüzlü ve nazik davranmalıyız.

Peygamberimiz kötü olan her şeyden daima uzak dururdu. Kimseyi rahatsız etmezdi. Ağzından hiçbir zaman kötü söz çıkmazdı. Yalanı ve yalancılığı sevmezdi. Yerine getiremeyeceği sözü vermezdi. İnsanlar arasında söz taşımaz, taşıyanı da sevmezdi. Bencillik, cimrilik etmez, kimseyi kıskanmazdı. Böbürlenmekten ve gösterişten kaçınırdı. İnsanlara karşı daima alçak gönüllü ve anlayışlı idi. Ayrım yapmaz, herkese eşit davranır, kin ve düşmanlık beslemezdi. Hareket ve davranışlarında aşırıktan kaçınırdı.¹

Peygamberimiz arkadaşlarıyla iyi geçinir, onlara nazik ve kibar davranırdı. Arkadaşlarını üzecek söz ve davranışlardan uzak dururdu (7. Fotoğraf).

Peygamberimiz yaptığı iyilikleri kimsenin başına kakmazdı. Temiz olmayan yerlerde bulunmaz, temiz olmayan yiyecekleri yemezdi. İnsanları karalamaz, onlarla alay etmez ve kimseye iftirada bulunmazdı. Çevresindekilerle konuşurken iyi davranışların bir erdem olduğunu her fırsatta dile getirirdi.²

Çevresindekilere yardım etmeyi severdi. Kendisinden bir şey istenildiğinde mümkün olduğunca vermeye gayret ederdi. Kimsesiz ve yoksullara yardımcı olur, onları gözetirdi. İşlerini kendisi yapar, çevresindekilere yük olmazdı.

Peygamberimiz (s.a.v.) doğayı ve hayvanları da çok severdi. Hayvanları korur, çevreyi temiz tutar, çevresindekilere de öyle davranmalarını öğütlerdi (8. Fotoğraf). Hayvanlara eziyet etmez, iyi davranırdı.³

8. Fotoğraf: Hayvanlara iyi davranmak erdemli davranışlardandır.

Siz hangi kötü davranışlardan kaçınıyor, hangi güzel davranışları yapıyorsunuz? Sıralayınız.

1. İbn Sa'd, et-Tabakâtü'l-Kübra, C VII, s. 114.

2. İbn Hişam, es-Siyretü'n-Nebeviyye, C II, s. 38.

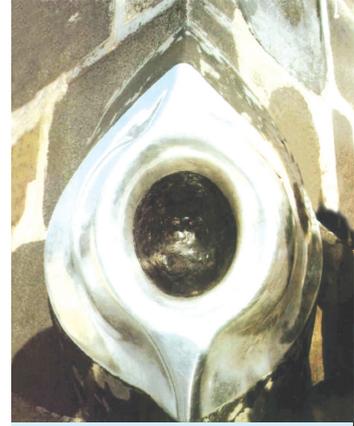
3. İbn Sa'd, et-Tabakâtü'l-Kübra, C I, s. 78.

Hız Muhammed erdemli davranışlarıyla insanlar tarafından sevilir ve sayılırdı. Eşi Hz. Hatice'nin şu sözleri, Peygamberimizin gençlik yıllarında yaşadığı toplumda ona ne kadar saygı duyulduğunu ve güvenildiğini göstermektedir:

“Ey Muhammed! Hiç korkma! Allah seni hiç bir zaman utandırmaz, üzüntüye uğratmaz. Çünkü sen, akrabaları ilgilenirsin. Sana teslim edilen emanetleri korursun. İşini görmekten aciz olanların yüklerini taşırsın. Yoksula kimsenin veremediğini verir, kazandıramadığını kazandırırın. Misafirlere ikram edersin. Musibet ve felaketlere uğradıklarında halka yardım edersin.”¹

Peygamberimize çevresindeki insanlar tarafından güvenilip saygı duyulduğunu gösteren bir diğer olay da şöyledir:

Hız İbrahim ve oğlu İsmail tarafından yapılan Kâbe sel, rüzgâr vb.nin etkisiyle yıkılmıştı. Bu nedenle de Mekkeliler, binayı yeniden yapmaya karar verdiler. Yardımlar toplandı, gerekli malzeme temin edildi. Duvarlar yeniden yapıldı. Ancak, sıra kutsal kabul edilen Hacerülesvet (9. Fotoğraf)'in yerine konulmasına gelince anlaşamadılar. Mekke'deki bütün kabileler bu taşı koyma onurunun kendilerine ait olduğunu söylediler. Anlaşmazlık dört gün sürdü, kavga çıkmak üzereydi ki Mekke'nin ileri gelenlerinden birisi, Kâbe kapısından ilk girecek kişinin hakem yapılarak onun vereceği karara uyulmasını teklif etti. Bu teklif herkesçe kabul edildi. Az sonra kapıdan Hız Muhammed girdi. Buna o kadar sevindiler ki “el-Emin, el-Emin, onun hakemliğine razıyız.” diye bağıştılar. Yanlarına gelince durumu anlattılar.

9. Fotoğraf: Kâbe'nin köşesinde bulunan “Hacerülesvet”

Hız Muhammed (s.a.v.), yere bir yaygı serdi. Hacerülesvet'i bu yaygının üzerine koydu. Kabile reisleri, yaygının uçlarından tutarak duvara kadar geldiler. Hız Muhammed kendi elleriyle taşı alıp yerine koydu. Böylece kabileler arasında çıkması olası bir kavga ve çatışmayı önlemiş oldu. Bu çözüm herkesi memnun etti.²

Bizler de Peygamberimizi örnek alarak yalancılık, haksızlık, adaletsizlik, bencillik, cimrilik vb. kötü davranış ve alışkanlıklardan kaçınmalıyız. Dürüst, doğru, alçak gönüllü, güler yüzlü olmalı, çevremizdekilere yardım etmeliyiz.

Etkinlik

Niçin Uzak Durmalıyız?

Kötü davranış ve alışkanlıklardan uzak durmanın bireye ve topluma katkılarını aşağıdaki noktalı yerlere yazarak arkadaşlarınızla paylaşınız.

Bireye katkıları	Topluma katkıları
1. Çevremizdeki insanların tarafından seviliniz.	1. Toplumda huzur ortamı oluşsun.
2.	2.
3.	3.
4.	4.

1. M. Âsim Köksal, Hız Muhammed ve İslamiyet Mekke Devri, s. 124.

2. Hayati Ülkü, İslam Tarihi, s. 70.

Her insanın sahip olduğu haklar vardır. Örneğin; herkesin eğitim görme, yaşama, mal mülk edinme bunlardan bazılarıdır. Bunlar doğuştan veya hukuki olarak sahip olunan haklardır. Haksızlık etmek ise insanların birbirlerinin haklarına dikkat etmemesi ve ilişkilerinde adaletli olmamaları anlamına gelir. Bu durum adaletin gerçekleşmesini engeller. Barış ve huzuru yok eder. Dolayısıyla insanlarla ilişkilerimizde haksızlık etmemeli ve haksızlığa güzel bir tavırla karşı çıkmalıyız.

Hz. Muhammed'in gençlik yıllarındaki erdemli davranışlarından biri de haksızlıklara ve adaletsizliğe güzel bir tavırla karşı çıkmasıdır. O, insanların haklarına çok önem verir, her zaman haklının yanında olur, herkesin hakkına saygı gösterirdi. Peygamberimiz haksızlıklar karşısında sessiz kalmaz, bu konuda duyarlı davranır ve haksızlığa güzel bir tavırla karşı çıkardı. Toplum içinde insanların hatalarını yüzlerine vurmaz, onları incitmez, uyarırken onları küçük düşürecek söz ve davranışlardan kaçınırdı. Herkesin de aynı tavrı göstermesini öğütledi.

Sınıfınızdaki arkadaşlarınızdan birinin diğer bir arkadaşınızı yapmadığı bir davranış nedeniyle haksız yere suçladığını düşününüz. Bu durumu düzeltmek için neler yapardınız? Belirtiniz.

Peygamberimizin gençlik yıllarında, uzun süren savaşlar nedeniyle Mekke'de huzur ve güven ortamı bozulmuş, can ve mal güvenliği kalmamıştı. Dışarıdan mal getiren tüccarlar güven içinde mallarını satamıyordu. Böyle bir ortamda, Mekke'ye dışarıdan gelen bir tüccar, Mekkeli birine mallarını satmıştı. Adam, günü geldiği hâlde ödeme yapmayacağını söyledi. Tüccar, Mekke'deki ileri gelen bazı kimselerden yardım etmelerini istediysede ona yardım eden olmadı. Sonunda Mekke'deki Ebu Kubeys Tepesi'ne çıktı ve Mekkelilere şöyle bağırdı: "Ey Mekkeliler! İcinizde adaletli olan, hakkı gözeten, zarara uğrayanlara yardım eden yok mu?" Bu çağrı üzerine Mekke'nin ileri gelen kabilelerinden bazıları bir evde toplandılar.

Toplantıda, Mekke'de kimseye haksızlık yapılmaması, yapılmışsa düzeltilmesi için çalışacaklarına yemin ettiler. İşte bu yemin edenler topluluğuna "Hilfulfudul" yani "Erdemliler Topluluğu" adı verildi. Bu toplantıya Hz. Muhammed de katıldı. Topluluk üyeleri sonra hep birlikte tüccarın parasını ödemeyen kişiye gittiler. O kişiden parayı alıp tüccara verdiler.¹

Hz. Muhammed'in "Erdemliler Topluluğu"na katılmasını nasıl değerlendirirsiniz? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Peygamberimizin haksızlıklara güzel bir tavırla karşı çıktığını ve daima haklının yanında yer aldığını gösteren diğer bir örnek de şöyledir:

Mekke'nin ileri gelen zenginlerinden olan Ebu Cehil, Mekke'ye ticaret için gelen bir tüccarın mallarını zorla elinden almıştı. Adam ne kadar uğraşırsa da kendisine yardım edecek birini bulamadı. Ne yapacağını şaşırılmış bir durumda dolaşırken Mekkeli bazı kimseler Hz. Muhammed'e gitmesini, onun kendisine yardım edeceğini söylediler. Adam, Hz. Muhammed'i buldu. Kendisine yardım etmesini istedi. Hz. Muhammed hemen adamla beraber Ebu Cehil'in evine gitti. Ondandır, adamın mallarını geri vermesini

1. M. Âsım Köksal, Hz. Muhammed ve İslamiyet Mekke Devri, s. 87-88.

istedi. Ebu Cehil vermek istemediyse de Hz. Muhammed onu ikna etti ve tüccarın mallarını alarak geri döndüler.¹

Hz. Muhammed'in gençlik döneminde Mekke'de esir ve kölelere kötü davranılırdı. Bunlar hem ağır işlerde çalıştırılır hem de siyah renkli olmalarından dolayı hor görülürlerdi. Hz. Muhammed bu tür davranışta bulunanlara, insanları dış görünüşleri nedeniyle ayıplamanın, onları küçük görmenin yanlış olduğunu söylerdi. O, insanların yaptıkları işlerle, aldıkları sorumluluklarla ve harcadıkları emekle değerlendirilmesi gerektiğini ifade ederdi.²

Bizler de Peygamberimiz gibi haksızlıklara güzel bir tavırla karşı çıkmalıyız. Her zaman, her yerde adalet ve dürüstlüğün egemen olması için çaba göstermeliyiz (10. Fotoğraf). Çevremizdekilerin kusurlarını yüzlerine vurmamalı, onları incitecek söz ve davranışlardan kaçınmaya özen göstermeliyiz.

10. Fotoğraf: Peygamberimizi örnek almalı, arkadaşlarımızla iyi geçinmeliyiz.

Etkinlik

Davranışlarımızı Değerlendirelim

Hz. Muhammed'in çocukluk ve gençlik yıllarındaki erdemli davranışlarından hareket ederek kendi davranışlarınızı değerlendiriniz. Bunun için aşağıdaki ölçekten yararlanabilirsiniz. Cevaplarınızda "Bazen" ve "Hiçbir zaman" varsa bunları düzeltmek için neler yapabileceğinizi düşününüz.

	Her zaman	Çoğunlukla	Bazen	Hiçbir zaman
Aile büyüklerimi sever ve sayarım.				
Yalan söylemem.				
Söz taşımam.				
Emanetleri korurum.				
Yerine getiremeyeceğim sözü vermem.				
Bencillik ve cimrilik etmem.				
Böbürlenmem, kimseyi küçük görmem.				
Paylaşmayı ve yardımlaşmayı severim.				
Haksızlıklara güzel bir tavırla karşı koyarım.				

1. Muhammed Hamidullah, İslam Peygamberi, C I, s. 54.

2. İbn Sa'd, et-Tabakâtü'l-Kübra, C VII, s. 173.

5. Kevser Suresi ve Anlamı

Önce Düşünelim

Kevser suresi ile ilgili neler biliyorsunuz?

Kevser suresi, Kur'an-ı Kerim'in 108. suresidir. Üç ayettir ve Kur'an-ı Kerim'in en kısa suresidir. Namazda Fâtiha'dan sonra okunan surelerden biridir. Kevser; bolluk, bereket, şan, şeref ve neslin çoğalması anlamlarına gelir. Aynı zamanda geçtiği her yere hayat veren cennetteki bir ırmağın da adıdır. Yüce Allah, Kevser suresinde, verdiği nimetler için kendisine kulluk edilmesini istemektedir. Namaz kılmak ve kurban kesmek de kulluğun göstergelerindedir.

Yüce Allah, Kevser suresinde Peygamberimize, pek çok nimetin verildiğini vurgulamaktadır. Bunlardan biri yüce kitabımız Kur'an-ı Kerim'dir. Kur'an, çölün ortasında fışkıran, her şeye hayat veren suyu bol bir ırmak gibidir. Bu ilahî kaynaktan fışkıran bereket ve iyilik hiç kesilmeden akacaktır. Böylece Peygamberimizin adı ve şanı her zaman, her yerde yaşayacaktır. Yüce Allah'ın Peygamberimize verdiği nimetlerden bir diğeri de neslini devam ettiren kızı Hz. Fatıma'dır. Puta tapıcı Araplar, erkek çocuğu olmayanlara ebter (soyu kesik) derlerdi. Kız çocuklarını hiç hesaba katmazlardı. Yüce Allah, surede bunların yanlış olduğunu bildirmektedir. Peygamberimizin soyu kızı Hz. Fatıma ile devam etmiştir.

Kevser Suresi

**Bismillâhirrahmânirrahîm.
İnnâ a'taynâ kelkevser.
Fesalli lirabbike venhar.
İnne şânieke hüvel ebter.**

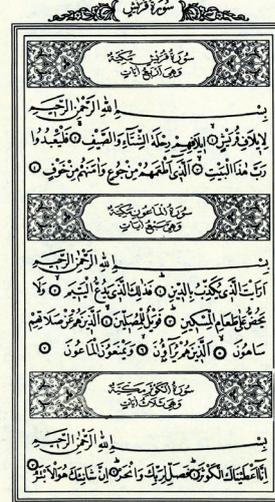
Anlamı

**Rahmân ve Rahîm olan
Allah'ın adıyla.
Şüphesiz biz sana Kevser'i ver-
dik. O hâlde, Rabb'in için namaz
kıl, kurban kes. Doğrusu sana
buğzeden, soyu kesik olanın ta
kendisidir.**

Cüz: 30, Süre: 106-107-108

KUREYŞ / MÂ'ÜN / KEVSER SÜRESİ

602

106 KUREYŞ SÜRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 4 ayettir. Kureyş, Hz. Peygamberin mensup olduğu kabilenin adıdır.

Bismillahirrahmânirrahîm.

1,2,3,4. Kureyş'i ısındırıp alıştırdığı: onları kışın (Yemen'e) ve yazın (Şam'a) yaptıkları yolculuğa ısındırıp alıştırdığı için, Kureyş de, kendilerini besleyip açlıklarını gideren ve onları korkudan emin kılan bu evin (Kâ'be'nin) Rabbine kulluk etsin.

107 MÂ'ÜN SÜRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 7 ayettir. Mâ'ün, yardım ve zekat demektir.

Bismillahirrahmânirrahîm.

1. Gördün mü, o hesap ve ceza gününü yalanlayan!
- 2,3. İşte o, yetimi itip kakan, yoksula yedirmeyi özendirmeyen kimsedir.
4. Yazıklar olsun o namaz kılanlara ki,
5. Onlar namazlarını ciddiye almazlar.
6. Onlar (namazlarıyla) gösteriş yaparlar.
7. Ufacık bir yardıma bile engel olurlar.

108 KEVSER SÜRESİ

Mekke döneminde inmiştir. Medine döneminde rivayet edilmiştir. 3 ayettir. Kevser, çok hayır, bereket demektir. Cennette Hz. Peygambere mahsus bir havuzun da adıdır.

Bismillahirrahmânirrahîm.

1. Şüphesiz biz sana Kevseri verdik.
2. O halde, Rabbin için namaz kıl, kurban kes.
3. Doğrusu sana buğzeden, soyu kesik olanın ta kendisidir.¹

1. Hz. Peygamberin oğlu Kâsim vefat edince, müşriklerden Âs b. Vâil Hz. Peygamber hakkında, "Bırakın şu soyu kesik adamı. Ölünce unutulup gidecek" demişti. Bunun üzerine bu süre inmiştir.

Etkinlik

Düşünelim, Paylaşalım

Kevser suresinden çıkarılabilecek öğütler nelerdir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Bilgilerimizi Ölçelim

A) Aşağıdaki soruların cevaplarını altlarındaki noktalı yerlere yazınız.

1. Hz. Muhammed'in doğduğu çevredeki insanların dinî inançları hakkında bilgi veriniz.

.....
.....
.....

2. Hz. Muhammed çocukluk ve gençlik yıllarını kimlerin yanında geçirmiştir?

.....
.....
.....

3. Hz. Muhammed "Erdemliler Topluluğu"na niçin katılmıştır?

.....
.....
.....
.....
.....

4. Mekkelilerin Hz. Muhammed'e "el-Emin" demelerinin sebebi nedir? Belirtiniz.

.....
.....
.....

5. "Muhammed" isminin anlamını yazınız.

.....

B) Aşağıda A sütununda verilen Hz. Muhammed'in aile büyüklerinin adlarını, B sütunundaki akrabalık adlarıyla eşleştiriniz.

A	B
Abdülmuttalip	Babası
Abdullah	Amcası
Halime	Annesi
Âmine	Amcasının eşi
Fatıma	Dadısı
Ümmü Eymen	Sütanesi
Ebu Talip	Dedesi

C) Aşağıdaki cümlelerde noktalı yerlere, verilen ifadelerden uygun olanları yazınız.

Mekke'de, cahiliye, 4, Hanif, 571, 577

1. Hz. Muhammed (s.a.v.), yılında doğmuştur.
2. Hz. Muhammed sene sütannesi Halime'nin yanında kalmıştır.
3. Hz. Peygamberin doğduğu çevrede putlara tapmayan, Allah'ın varlığına ve birliğine inananlara denir.
4. İslamiyetten önceki döneme denir.

D) Aşağıdaki sorularda doğru seçeneği bularak işaretleyiniz.

1. Hz. Muhammed (s.a.v.) annesi vefat ettiği zaman kaç yaşındaydı?
A) 5 B) 6 C) 7 D) 8
2. Hz. Muhammed'in Kâbe'nin onarımı sırasında Hacerülesvet'in yerine konulmasında hakem olarak seçilmesi ve kararın itirazsız kabul edilmesi onun, yaşadığı toplumda nasıl bir kişi olarak kabul edildiğini gösterir?
A) Hoşgörülü B) Çalışkan C) Güvenilir D) Cesur
3. Hz. Muhammed, çocukluğu döneminde aşağıdaki kişilerden hangisinin evinde yaşamamıştır?
A) Ebu Talip B) Halime C) Abdülmuttalip D) Zübeyr
4. Aşağıdakilerden hangisi Kevser kelimesinin anlamlarından biridir?
A) Bolluk B) Dürüstlük C) Güven D) Sonsuzluk

E) Aşağıdaki şemada Kevser suresinin karışık olarak verilen sözcüklerini doğru yerlerine koyarak Kevser suresini oluşturunuz.

ÖĞRENME ALANI: KUR'AN VE YORUMU

4. Ünite KUR'AN-I KERİM'İ TANIYALIM

ÜNİTEMİZE HAZIRLANALIM

1. "İlahî kitap" kavramının anlamını öğrenerek defterinize yazınız.
2. Kur'an-ı Kerim'in ne zaman ve nerede indirilmeye başlandığını ve inen ilk ayetlerin hangileri olduğunu araştırınız.
3. Kur'an-ı Kerim'in kitap hâline getirilmesi ve çoğaltılmasıyla ilgili bilgi toplayınız.
4. Ayet, sure ve cüz kavramlarının anlamlarını sözlüklerden bularak defterlerinize yazınız.
5. Hz. Lokman'ın hayatını Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisinden araştırınız.

1. Son İlahî Kitap Kur'an-ı Kerim

Önce Düşünelim

Kur'an-ı Kerim hakkında neler biliyorsunuz?

Yüce Allah, insanı diğer varlıklardan farklı özelliklerde yaratmış, ona akıl vermiştir. İnsan, akli sayesinde yaratıcısının varlığını kavrayabilir. Ancak onun özelliklerini ve ona karşı neler yapması gerektiğini bilemez. Yüce Allah, insanlara kendisini tanıtmak ve yol göstermek için peygamberler aracılığıyla kutsal kitaplar göndermiştir. Yüce Allah'ın peygamberler aracılığıyla insanlara gönderdiği bu kutsal kitaplara "ilahî kitaplar" denir.

Etkinlik

Allah'ın Kitapları

Yüce Allah kitaplar
Gönderdi insanlara.
Gerçek yolu, doğruyu
Gösterdi hep onlara.

Hazreti Muhammed'i
Kur'an'la destekledi.
"Her şeyi tamamladım;
Son kitabım bu." dedi.

İşte diğer kitaplar;
Tevrat indi Musa'ya,
Zebur Davut'a geldi,
İncil ise İsa'ya.

Ahmet EFE

Sevgi Çiçeği, s. 38.

Şiire göre;

- Kur'an-ı Kerim hakkında neler söyleyebilirsiniz? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.
- Yüce Allah hangi ilahî kitapları, hangi peygamberlere göndermiştir? Belirtiniz.

Allah dört büyük ilahî kitap göndermiştir. Bunlar; Tevrat, Zebur, İncil ve Kur'an-ı Kerim'dir. Tevrat Hz. Musa'ya, Zebur Hz. Davud'a, İncil Hz. İsa'ya, Kur'an-ı Kerim ise son peygamber Hz. Muhammed'e gönderilmiştir. Yüce Allah, "Muhammed... Allah'ın Resulü ve nebilerin sonuncusudur..."¹ buyurarak Hz. Muhammed'in son peygamber olduğunu bildirmiştir. Kur'an-ı Kerim'deki şu ayette de Kur'an'ın Hz. Muhammed'e Allah tarafından gönderildiği belirtilmiştir: "Şüphesiz bu Kur'an sana, hüküm ve hikmet sahibi, hakıyla bilen Allah tarafından verilmektedir."²

1. Ahzâb suresi, 40. ayet.

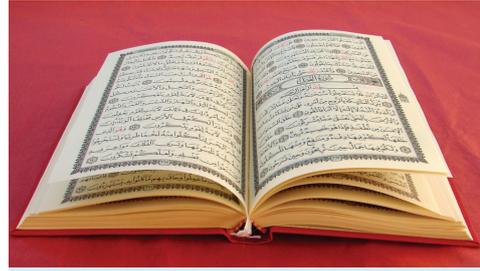
2. Neml suresi, 6. ayet.

Kur'an-ı Kerim, Allah'ın insanlara yol göstermek için gönderdiği ilahî kitapların sonuncusudur. Son ilahî kitap olduğu için gönderildiği şekliyle kıyamete kadar varlığını sürdürecektir. Yüce Allah bu konuda şöyle buyurur: “Şüphesiz o zikri (Kur'an'ı) biz indirdik biz! Onun koruyucusu da elbette biziz.”¹

Kur'an, Cebrail adlı melek aracılığıyla Arapça olarak gönderilmiştir. Bununla ilgili bir ayette şöyle buyrulur: “Uyarıcılardan olasin diye onu güvenilir Ruh (Cebrail) senin kalbine apaçık Arapça bir dil ile indirmiştir.”²

Kur'an-ı Kerim, son ilahî kitap olarak kendinden önce gönderilmiş kitapların varlığını kabul eder ve onların Allah tarafından gönderildiğini doğrular. Bununla ilgili olarak Allah, Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurur: “O, sana Kitab'ı hak ve kendisinden öncekileri doğrulayıcı olarak indirdi. O, daha önce Tevrat'ı ve İncil'i insanlar için birer hidayet olarak indirmiştir...”³

Kur'an-ı Kerim'in buyrukları evrenseldir (1. Fotoğraf). O, sadece indiği topluma değil, tüm insanlığa yol gösterici olarak gönderilmiş ilahî bir kitaptır. Onun buyrukları tüm insanlara yöneliktir. Kur'an-ı Kerim'deki buyruklar kıyamete kadar her çağ ve her toplum için geçerlidir. Şu ayetle Allah, Kur'an-ı Kerim'in bütün insanlara gönderildiğini vurgulamaktadır: “Bu Kur'an; kendisiyle uyarılınsınlar, Allah'ın ancak tek ilah olduğunu bilsinler ve akıl sahipleri düşünüp öğüt alsınlar diye insanlara bir bildiridir.”⁴ Konuyla ilgili bir diğer ayet de şöyledir: “Biz seni ancak bütün insanlara müjdeleyici ve uyarıcı olarak gönderdik...”⁵

1. Fotoğraf: Kur'an-ı Kerim tüm insanlığa gönderilmiş son ilahî kitaptır.

Kur'an-ı Kerim'deki bazı ayetlerin “Ey insanlar!...”⁶, “Ey Âdemoğulları!...”⁷ ve “Ey Muhammed! Kullarıma... haber ver.”⁸ biçiminde başlaması da onun tüm insanlara hitap ettiğini göstermektedir.

Etkinlik

Listeleyelim

Konuda öğrendiklerinizden hareketle Kur'an-ı Kerim'in özelliklerini verilen örnek doğrultusunda aşağıdaki noktalı yerlere yazınız.

1. Son ilahî kitaptır.

2.

3.

4.

5.

6.

1. Hicr suresi, 9. ayet.

2. Şu'arâ suresi, 193-195. ayetler.

3. Âl-i İmrân suresi, 3-4. ayetler.

4. İbrahim suresi, 52. ayet.

5. Sebe' suresi, 28. ayet.

6. Bakara suresi, 21. ayet.

7. A'râf suresi, 35. ayet.

8. Hicr suresi, 49. ayet.

2. Kur'an-ı Kerim'in Hz. Muhammed'e İndirilişi

Önce Düşünelim

Kur'an-ı Kerim Hz. Muhammed(s.a.v.)'e nasıl gönderilmiş olabilir?

Miladi yedinci yüzyılın başlarında tüm dünyada, özellikle de Arabistan Yarımadası'nda pek çok olumsuzluk yaşanmaktaydı. İnsanların çoğu putlara tapıyor, onlar için kurban kesiyor, kendi elleriyle yaptıkları putlardan dileklerde bulunuyorlardı. Putları, Allah'a ulaşmanın aracı olarak görüyorlardı. Zenginler fakirleri, güçlüler zayıfları eziyordu. Ahlaksızlık ve adaletsizlik artmıştı. Kadınlara ve kız çocuklarına değer verilmiyordu. Hz. Muhammed (s.a.v.) insanların bu durumuna çok üzülüyor ve çareler arıyordu. Bu nedenle 35 yaşından itibaren ramazan aylarında Mekke'den uzaklaşıyor, Nur Dağı'ndaki Hira Mağarası'na gidiyordu. Orada Allah'a dua ediyor, insanları bu kötü durumdan kurtarmak için çareler düşünüyordu.¹

Hiz. Muhammed kırk yaşına gelmişti. 610 yılının ramazan ayında Allah'a dua ve ibadet etmek için yine Hira Mağarası'na gitmişti. Bir gece sabaha karşı vahiy meleği Cebrail geldi ve Hiz. Muhammed'e:

— Oku, dedi.

3. Fotoğraf: Hiz. Muhammed'e Kur'an-ı Kerim'in ilk ayetleri Nur Dağı'ndaki Hira Mağarası'nda indirilmiştir.

Bu ayetler, Kur'an-ı Kerim'in indirilen ilk ayetleridir (2. Fotoğraf).³

6. Ancak, iman edip salih ameller işleyenler başka. Onlar için devamlı bir mükafat vardır.

7. (Ey insan!) Böyle iken, hangi şey sana hesap ve cezaı yalanlatıyor?

8. Allah, hükmedenlerin en iyi hükmedeni değil midir?

96
ALAK SÜRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 19. ayettir. Süre, adını ikinci ayette geçen "alak" kelimesinden almıştır.

Bismillahirrahmanirrahim.

1.2. Yaratan Rabb'inin adıyla oku! O, insanı "alak" dan yarattı.¹

3. Oku! Senin Rabb'in en cömert olandır.

4.5. O, kalemle yazmayı öğretendir, insana bilmediğini öğretendir.²

6.7. Hayır, insan kendini yeterli gördüğü için mutlaka azgınlık eder.

8. Şüphesiz dönüş ancak Rabbinedir.

9.10. Sen, namaz kıldığında kulu (bundan) engelleyeni gördün mü?³

11,12. Ne dersin, ya o (engellenen kul) hidâyet üzere ise; ya da takvayı (Allah'a karşı gelmekten sakınmayı) emrediyorsa!

13. Ne dersin engelleyen, Peygamberi yalanlamış ve yüz çevirmişse!?

14. O Allah'ın, her şeyi gördüğünü bilmiyor mu?

15.16. Hayır! Andolsun, eğer vazgeçmezse, muhakkak onu perçeminden; o yalancı, günahtâr perçeminden yakalırız.

17. Haydi, taraftarlarını çağırсын.

18. Biz de zebânileri çağıracağız.

19. Hayır! Sakın sen ona uyma; secde et ve Rabbine yaklaş.

1. "Alak", yahut "alak", etkiğin spermîyle döllenmiş dişi yumurtadan bir hafta zarfında oluşan hücre topluluğunun rahim cidârına asılıp gömülmesi şekli demektir. Ceninin ana rahiminde geçirdiği evreler ile ilgili olarak Haz. Süresin 5. ve Mü'min'in süresinin 14. âyetine bakınız.

2. Bu ilk beş âyet, Hiz. Peygamber Hira mağarasında İnan Cebrail'in ilk getirdiği âyetlerdir. Bu âyetlerin inmesinden sonra vahiy bir süre kesilmişti ki bu süreye "fetret dönemi" denir. Daha sonra Müdâssir süresinin inmesiyle fetret dönemi sona ermiştir.

3. Ebu Celil, "Andolsun, eğer Muhammed'in namaz kıldığını görürsem onun boyunu azoğdığım" demiş ve bir gün bu dediğini yaşamaya kalkmıştı. Fakat Hiz. Peygamberin yanına geldiğinde düşünülünce gerçekleştiğinden titreyerek korkuyla kaçmıştı. Âyetler bu olaya ve Hiz. Peygamber'in ilâhi koruma altında olduğunu işaret etmektedir.

2. Fotoğraf: Alak suresinin 1-5. ayetleri Kur'an-ı Kerim'in indirilen ilk ayetleridir.

Hiz. Muhammed:

— Ben okuma bilmem, diye cevap verdi. Cebrail yine:

— Oku, dedi. Hiz. Muhammed aynı şekilde cevap verdi. Cebrail üçüncü defa:

— Oku, dedi. Hiz. Muhammed:

— Ne okuyayım, deyince Cebrail, ona Yüce Allah'tan getirdiği şu ayetleri öğretti:

“Yaratan Rabb'inin adıyla oku! O insanı “alak”tan yarattı. Oku! Senin Rabb'in en cömert olandır. O, kalemle yazmayı öğretendir, insana bilmediğini öğretendir.”²

1. M. Âsım Köksal, Hiz. Muhammed ve İslamiyet Mekke Devri, s. 122.

2. Alak suresi, 1-5. ayetler.

3. Buhari, Sahih, Bedyu'l-Vahy, 7.

Kur'an-ı Kerim, Hz. Muhammed'e Kadir Gecesi'nde indirilmeye başlanmıştır (3. Fotoğraf). Bu durum Kur'an-ı Kerim'de şöyle belirtilir: “Şüphesiz biz onu (Kur'an'ı) Kadir Gecesi'nde indirdik.”¹ Böylece Hz. Muhammed'e ilk vahiy gelmiş oldu. Vahiy, Yüce Allah'ın peygamberlerine iletmek istediği emir, yasak ve öğütlerini doğrudan doğruya veya Cebrail adlı melek vasıtasıyla bildirmesine denir.

İlk vahyin indirilişinden sonra Peygamberimize bir müddet vahiy gelmemiştir. Daha sonra vahiy tekrar indirilmeye başlanmış ve Hz. Muhammed insanları İslam dinine çağırmakla görevlendirilmiştir. O kendisine gelen ayetleri insanlara bildirmiş ve açıklamıştır.²

610 yılında başlayan Kur'an-ı Kerim'in indirilişi, Hz. Muhammed'in vefat ettiği 632 yılına kadar yaklaşık 23 yıl devam etmiştir. Bunun 13 yılı Mekke'de, 10 yılı Medine'de gerçekleşmiştir (4. Fotoğraf).

4. Fotoğraf: Medine'de bulunan Mescid-i Nebi'den bir görünüş

Kur'an-ı Kerim, Peygamberimize bir defada toptan değil, bazen birkaç ayet bazen de tam bir sure olarak bölümler hâlinde indirilmiştir. Bu durum, onun insanlar tarafından anlaşılmasını ve ezberlenmesini kolaylaştırmıştır. Yüce Allah, Kur'an-ı Kerim'in bir defada topluca indirilmeyişinin sebebiyle ilgili şöyle buyurur: “İnkâr edenler, ‘Kur'an ona bir defada toptan indirilseydi ya!’ dediler. Biz Kur'an'la senin kalbini pekiştirmek için onu böyle kısım kısım indirdik ve onu ağır ağır okuduk.”³

Hz. Muhammed (s.a.v), Cebrail tarafından kendisine getirilen ayetleri ezberler ve hemen “vahiy kâtibi” (vahiy yazıcısı) denilen Müslümanlara yazdırırdı. Hz. Muhammed'in yaşadığı dönemde kâğıt olmadığından ayetler papirüslere, ceylan derilerine, yassı kemiklere, sert ağaç kabuklarına veya hurma dallarına yazılırdı. Müslümanların çoğu Hz. Muhammed tarafından bildirilen ayetleri ezberlerlerdi. Hz. Muhammed zamanında, inen bütün Kur'an ayetlerini ezberleyen hafızlar vardı.

610 yılında başlayan Kur'an-ı Kerim'in indirilişi, Hz. Muhammed'e son gelen şu ayetle de tamamlanmıştır: “..Bugün sizin için dininizi kemale erdirdim. Size nimetimi tamamladım ve sizin için din olarak İslam'ı seçtim...”⁴

Etkinlik

5N1K Yapalım

Kur'an-ı Kerim'in Hz. Muhammed'e indiriliş süreciyle ilgili öğrendiğiniz bilgilerden hareketle sınıftaki arkadaşlarınızla aşağıdaki 5N1K çalışmasını yapınız.

NASIL?

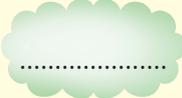
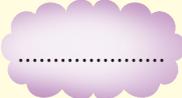
KİME?

NİÇİN?

NE ZAMAN?

NE?

NEREDE?

1. Kadr suresi, 1. ayet.

2. Furkân suresi, 32. ayet.

1. Hayati Ülkü, İslam Tarihi, s. 72-73.

3. Mâide suresi, 3. ayet.

3. Kur'an-ı Kerim'in Kitap Hâline Getirilmesi ve Çoğaltılması

Önce Düşünelim

Sizce Kur'an-ı Kerim kitap hâline getirilmeseydi neler olabilirdi?

Hiz. Muhammed (s.a.v.) hayattayken vahiy devam ettiği için Kur'an-ı Kerim kitap hâline getirilmemişti. Hiz. Muhammed'e gönderilen ayetler Müslümanlarca ezberlendiğinden buna ihtiyaç da duyulmamıştı.

Hiz. Ebu Bekir zamanında yapılan bir savaşta çok sayıda hafız ve vahiy kâtibinin şehit olması üzerine Kur'an-ı Kerim'in kaybolup unutulabileceği endişesi doğdu. Böylece Müslümanlar Kur'an ayetlerini kitap hâline getirme ihtiyacı duydular. Bunun sebebini Peygamberimizin vahiy kâtibi Zeyd bin Sabit şöyle anlatıyor: "Yemame Savaşı'ndan sonra Hiz. Ebu Bekir beni çağırttı. Yanına vardım, Hiz. Ömer de oradaydı. Hiz. Ebu Bekir bana, 'Hiz. Ömer gelip bana Yemame'de Kur'an hafızlarının birçoğu şehit oldu. Hafızların ölmesiyle Kur'an'ın birçoğunun kaybolmasından endişe ediyorum. Bana kalırsa Kur'an'ın bir araya getirilmesi için bir emir çıkarman gerekir.' dedi. Ben de Hiz. Ömer'e şöyle cevap verdim: 'Resullullahın yapmadığı bir işi nasıl yapabilirim?' Hiz. Ömer: 'Vallahi, bu hayırlı bir iş, teşebbüstür.' dedi. Sonra bu konu üzerinde o kadar durdu ki bana söyleye söyleye sonunda Allah, kalbimi bu işe ikna etti, ben de onun görüşünü benimsedim."¹

Hiz. Ömer'in önerisini kabul eden Hiz. Ebu Bekir, vahiy kâtiplerinin evlerinde bulunan Kur'an-ı Kerim ayetlerini toplayıp kitap hâline getirmek üzere bir komisyon kurdu. Vahiy kâtiplerinden oluşan bu komisyonun başkanlığına Zeyd bin Sabit'i getirdi. Hiz. Zeyd başkanlığındaki komisyon, Kur'an-ı Kerim'i kitap hâline getirerek Hiz. Ebu Bekir'e teslim etti. Böylece "Mushaf" adı verilen ilk Kur'an-ı Kerim nüshası oluşmuş oldu. Bu Mushaf, Hiz. Ebu Bekir'den sonra Hiz. Ömer'e geçti. O da vefatından önce kızı Hiz. Hafsa'ya teslim etti.²

Kur'an-ı Kerim indirilmeye başladığından itibaren onun ezberlenmesine, yazılmasına, korunmasına, öğretilmesine hizmet eden birçok kişi olmuştur. Kur'an-ı Kerim'e en çok hizmet ederlerden ve özellikle kitap hâline getirilmesine katkıda bulunanlardan biri de Hiz. Ali'dir. O, amcasının oğlu olmasından dolayı küçüklüğünden itibaren Peygamberimizin yanında bulunmuş, büyüyünce de damadı olmuştur. Bu nedenle Peygamberimizle daha çok birlikte bulunmuştur. Hiz. Ali, Peygamberimize gelen ayetleri hem ezberlemiş hem de yazmıştır. Ayetlerin nerede, ne zaman ve hangi olayla ilgili olarak geldiğini bildiği için Zeyd bin Sabit başkanlığındaki komisyon pek çok konuda ondan bilgi almıştır. O, Müslümanların Kur'an'ı öğrenmelerine yardımcı olmuş; onları kendisine, Kur'an hakkında soru sormaya teşvik etmiştir.³

Hiz. Ebu Bekir zamanında kitap hâline getirilen nüsha, Hiz. Osman zamanında çoğaltıldı (5. Fotoğraf).

5. Fotoğraf: Hiz. Osman'ın yazdırdığı mushaftardan biri (Topkapı Sarayı Müzesi, Envanter Nu.: 34.)

1. Buhari, Sahih, Cemu'l-Kur'an, 12.

2. Hayati Ülkü, İslam Tarihi, s. 269.

3. Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, C 2, s. 375.

Üçüncü Halife Hz. Osman zamanında İslam dini Arap Yarımadası dışında geniş bölgelere yayıldı. Bu nedenle Kur'an-ı Kerim'in İslam'ın yayıldığı ülkelere gönderilmesi ihtiyacı ortaya çıktı. Hz. Osman, Hz. Ebu Bekir döneminde oluşturulan nüshayı Hz. Hafsa'dan aldı. Yine Zeyd bin Sabit başkanlığında bir komisyon oluşturdu. Komisyon dikkatli ve titiz bir çalışma sonucu ilk nüshayı çoğalttı. Çoğaltılan nüshalardan biri Medine'de bırakılarak diğerleri Müslümanların yoğun olarak yaşadığı merkezlere gönderildi.¹ Böylece Kur'an-ı Kerim'in, hiçbir değişikliğe uğramadan günümüze kadar gelmesi sağlanmış oldu (6. Fotoğraf).

6. Fotoğraf: Kur'an-ı Kerim, kitap hâline getirilerek günümüze kadar ulaşmıştır.

Etkinlik

Sıraya Koyalım

Aşağıdaki cümlelerin tamamı Kur'an-ı Kerim'in kitap hâline getirilmesi ve çoğaltılması süreciyle ilgilidir. Ancak bu cümleler karışık verilmiştir. Cümleleri sırasına göre örnekteki gibi numaralandırınız.

Kur'an-ı Kerim Zeyd bin Sabit başkanlığındaki bir komisyon tarafından kitap hâline getirilmiştir.
Kur'an-ı Kerim Hz. Osman zamanında çoğaltılmıştır.
Oluşturulan ilk Kur'an-ı Kerim nüshasına Mushaf denmiştir.
Kur'an-ı Kerim'in kitap hâline getirilmesi Hz. Ebu Bekir zamanında kararlaştırılmıştır.1.....
Çoğaltılan nüshalardan biri Medine'de bırakılarak diğerleri Müslümanların yoğun olarak yaşadığı merkezlere gönderilmiştir.

1. Hayati Ülkü, İslam Tarihi, s. 343.

4. Kur'an-ı Kerim'in İç Düzeni

Önce Düşünelim

Kur'an-ı Kerim'in iç düzeni denilince aklınıza neler gelmektedir?

Etkinlik

İnceleyelim, Paylaşalım

41 BAKARA SÜRESİ Cüz: 3, Süre: 2

253. İşte peygamberler! Biz onları bir kısmını bir kısmına üstün kıldık. İçlerinden, Allah'ın konuştukları vardır. Bir kısmının da derecelerini yükseltmiştir. Meryem oğlu İsa ya ise açık deliller verdik ve onu Ruh'u'l-Kudüs (Cebrael) ile destekledik. Eğer Allah dileseydi, bunların arkasından gelen (millet)ler, kendilerine açık deliller geldikten sonra, birbirlerini öldürmezlerdi. Fakat ayırlığa düştüler. Onlardan inanandan da vardı, inkar edenler de. Yine Allah dileseydi, birbirlerini öldürmezlerdi. Lakin Allah dileğini yapar.⁶²

254. Ey iman edenler! Hiçbir alışverişin, hiçbir dostluğun ve hiçbir şefaatin olmadığı kıyamet günü gelmeden önce, size rızık olarak verdiklerimizden Allah yolunda harcamın. İnkar edenler ise zalimlerin ta kendileridir.

255. Allah kendisinden başka hiçbir ilah olmayandır. Diridir, kayımdur.⁶³ Onu ne bir uyuklana tutabilir, ne de bir uyku. Gökteki her şey, yerddeki her şey onunundur. İzni olmaksızın onun katında şefaatte bulunacak kimdir?⁶⁴ O, kulların önlerindeki ve arkalarındaki (yaptıklarını ve yapacaklarını) bilir. Onlar onun ilminden, kendisinin dilemediği kadardan başka bir şey kavrayamazlar. Onun kürsüsü bütün gökleri ve yeri kaplayıp kuşatmıştır. (O, gökleri, yeri, bütün evrene hükmetmektedir.) Gökleri ve yeri koruyup gözlemek ona güç gelmez. O, yücedir, büyüktür.⁶⁵

256. Dinde zorlama yoktur. Çünkü doğruluk sapkıktan iyice ayrılmıştır. O halde kim tağütü tanımayı Allah'a inanırsa, kopmak bilmeden sapaşşam bir kulpa yapmıştır. Allah, hakkıyla istendir, hakkıyla bilendir.⁶⁶

62. Yani Allah yapmayı irade ve takdir ettiği mutlakla yapar. Ancak bu irade ve takdir, kulun kendi iradesini kullanacağı yönde gerçekleşir. Bu sebepten kulları bir iradesi üzerinde ilahi bir baskı söz konusu değildir.

63. Kayıym, "varlığı kendinden, kancı kendine yeterli, yaratılana hakim ve onları koruyup gözetem" demektir.

64. Şefaate ile ilgili olarak bakınız: Bakara süresi, Ayet. 48.

65. Bu ayet, "Ayete'l-Kürsî (Kürsî Ayeti)" diye adlandırılır. "Kürsî", Allah'ın kudret ve azameti, onun her şeyi kapsayan ilmi demektir. Ayette, Allah Ta'âlâ kendi zatını çok vesici bir tarafa yorumlamıştır. Kitap-ı Mukaddes'te yanlış ve tahriif edilmiş bir biçimde anlatılan Allah, burada nasıl ise böyle tarif edilmektedir. O, yerde, gökte ve ikisi arasında olan her şeyin sahibi ve malikidir. Hiç kimse hakimiyetinde, otoritesinde, mülkünde ve yönetiminde ona ortak değildir. Hiçbir şey ona rakip ve eş olmaz. O, mutlak ilim ve irade sahibidir. O'na hiçbir varlık güç yetiremez. O, bütün evrenin sahibi, yöneticisi ve hakimidir.

66. Din, insanı esaslarını ve buna bağlı olarak yaşanan hayat tarzını ifade eder. Buna göre İslâm, iman ve hayat tarzı olarak hiç kimseye zorla kabul ettirilmez. Tağüt sözünün anlamıyla sınırlı aşan demektir. Kur'an'da kullanıldığı şekliyle kelime, "şeytan", "nelis", "pullar", "sibirbazlar" gibi çeşitli şekillerde yorumlanmıştır. Kısaca "Tağüt" insanları azıduran, sapıran şeylerin hepsini ifade eder.

49 AL-İ İMRÂN SÜRESİ Cüz: 3, Süre: 3

3 AL-İ İMRÂN SÜRESİ

Medine döneminde inmiştir. 200 âyettir. Süre, adını 33. âyette geçen "Âl-i İmrân" tamlamasından almıştır. İmrân, Hz. Mûsâ ile Hz. Hârun'un babasıdır. Âl-i İmrân, İmrân ailesi demektir.

Bismillahirrahmânirrahim.

1. Elif Lâm Mim!¹

2. Allah, kendisinden başka hiçbir ilah bulunmayandır. Diridir, kayımdur.²

3.4. O, sana Kitab'ı hak ve kendisinden öncekileri doğrulayıcı olarak indirdi. O, daha önce Tevrat'ı ve İncil'i insanlar için birer hidayet olarak indirmişti. Furkan'ı³ da indirdi. Şüphesiz, Allah'ın âyetlerini inkar edenler için şiddetli bir azap vardır. Allah mutlak güç sahibidir, intikam sahibidir.

5. Şüphesiz yerde ve gökte Allah'a hiçbir şey gizli kalmaz.

6. O, sizi rahimlerden, dilemediği gibi sekillendirendir. Ondan başka ilâh yoktur. O, mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir.

7. O, sana Kitab'ı indirdir. Onun (Kur'an'ın) bazı âyetleri muhkemdir, onlar kitabın anasıdır. Diğerleri de müteşabihdir.⁴ Kalplerinde bir eğriliğe olanlar, fitne çıkarmak ve onun olmadık yorumlarını yapmak için müteşabih âyetlerinin ardına düşerler. Oysa onun gerçek manasını ancak Allah bilir. İlimde derinleşmiş olanlar, "Ona inandık, hepsi Rabbimiz katındadır," derler. (Bu inceliği) ancak akıl sahipleri düşünüp anlar.

8. (Onlar şöyle yakarırlar): "Rabbimiz! Bizi hidayete erdirdikten sonra kalplerimizi eğriktme. Bize katından bir rahmet bahset. Şüphesiz sen çok bahşedensin."

9. "Rabbimiz! Şüphesiz sen, hakkında şüphe olmayan bir günde insanları toplayacaksın. Şüphesiz Allah vâdinden dönmöz."

1. Bu harfler ile ilgili olarak Bakara süresinin ilk âyetinin dipnotuna bakınız.

2. Kayıym, "Varlığı kendinden, kendi kendine yeterli, yaratılana hakim ve onları koruyup gözetem" demektir.

3. Furkan, Kur'an'ın diğer bir adı olup "hak ile batıl birbirinden ayıran" demektir.

4. Müteşabih âyetler, manasını ve hakikatini sadece Allah'ın bildiği âyetlerdir. Bunların insan zihni tarafından tümüyle kavranımsına imkan yoktur. Allah'ın sıfatları, kayametin ahvali, cennet, ceheennem gibi hususlarla ilgili âyetler ile, sürelerin başında yer alan "hur'u-mukatta" bunlardır. İnsan ne kadar cabalansa cabalansa, bu âyetleri bütün yönleriyle anlaması mümkün değildir. Müteşabih âyetler dışındaki âyetler de muhkem âyetlerdir.

• Yukarıdaki Kur'an sayfalarını inceleyerek Kur'an-ı Kerim'in iç düzeniyle ilgili düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Kur'an-ı Kerim'in iç düzenini oluşturan öğeler vardır. Bunlar ayet, sure ve cüzdür. Kutsal kitabımızı tanıyabilmemiz için bu kavramlar hakkında bilgi edinmemiz gerekir.

4.1. Ayet

Önce Düşünelim

"Fâtiha suresi yedi âyettir." cümlesi size ayet kavramı hakkında neler düşündürmektedir?

Kur'an-ı Kerim'deki sureleri oluşturan, belirli işaretlerle birbirinden ayrılmış harf, kelime, cümle ya da cümle gruplarına "ayet" denir. Kur'an'daki ayetlerin uzunlukları birbirinden farklıdır. Ayetler, "durak" adı verilen ve içlerinde ayet numaralarının yazılı olduğu yuvarlak işaretlerle birbirinden ayrılır. Kur'an-ı Kerim'de yaklaşık 6666 ayet vardır.

Surelerdeki ayetlerin sıralanması Cebrail'in bildirmesiyle Peygamberimiz tarafından yapılmıştır. Bir ayet indiğinde, bu ayetin hangi surede, nereye yerleşmesi gerektiğini Cebrail, Peygamberimize; o da vahiy kâtiplerine bildirmiştir. Böylece ayetlerin sureler içindeki yeri Peygamberimiz hayattayken kesinleşmiştir.

Etkinlik

İnceleyelim, Yazalım

İhlâs, Felâk ve Nâs surelerinin yer aldığı aşağıdaki Kur'an-ı Kerim mealini inceleyerek İhlâs, Felâk ve Nâs surelerinin kaç ayet olduğunu boş bırakılan yerlere yazınız.

İhlâs suresi

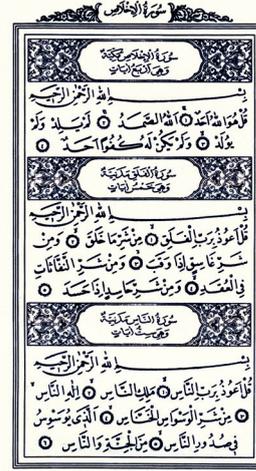
Felâk suresi

Nâs suresi

Cüz: 30, Süre: 112-113-114

İHLÂS / FELÂK / NÂS SÜRESİ

604

112 İHLÂS SÜRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 4 âyettir. İhlâs, samimi olmak, dine içtenlikle bağlanmak demektir. Allah'a bu surede anlatıldığı şekilde insan, tevhit inancını tam anlamıyla benimsemiş inilâhî bir mü'min olacağı için şöhre bu adla anılmaktadır.

Bismillahirrahmânirrahîm.

1. De ki: "O, Allah'tır, bir tek tir."
2. "Allah Samed'dir. (Her şey O'na muhtaçtır, O, hiçbir şeye muhtaç değildir.)"
3. "O'ndan çocuk olmamıştır (Kimsenin babası değildir). Kendisi de doğmamıştır (kimsenin çocuğu değildir)."

"4. Hiçbir şey O'na denk ve benzer değildir."

113 FELÂK SÜRESİ

Medine döneminde inmiştir. 5 âyettir. Felâk, sabah aydınlığı demektir.

Bismillahirrahmânirrahîm.

1,2,3,4,5. De ki: "Yarattığı şeylerin kötülüğünden, karanlığı çıktığı zaman gecenin kötülüğünden, düşümlere üfleyenlerin kötülüğünden, haset ettiği zaman hasetçinin kötülüğünden, sabah aydınlığının Rabbine sığınırım."

114 NÂS SÜRESİ

Medine döneminde inmiştir. 6 âyettir. Nâs, insanlar demektir.

Bismillahirrahmânirrahîm.

1,2,3,4,5,6. De ki: "Cinlerden ve insanlardan, insanların kalplerine vesvese veren şirî vesvesecinin kötülüğünden, insanların Rabbine, insanların Melik'ine, insanların ilâh'ına sığınırım."

4.2. Sure

Önce Düşünelim

Kur'an-ı Kerim'deki surelerden hangilerinin isimlerini biliyorsunuz?

Kur'an-ı Kerim'in değişik sayıdaki ayetlerden oluşan her bir bölümüne "sure" denir. Kur'an-ı Kerim'de 114 sure vardır. Surelerin uzunlukları birbirinden farklıdır. En uzun sure, 286 ayetten oluşan Bakara suresi, en kısa sure ise üç ayetten oluşan Kevser suresidir. Kur'an-ı Kerim'in ilk suresi Fâtîha, son suresi Nâs'tır. Tevbe suresi dışındaki bütün sureler "Bismillâhirrahmânirrahîm" ifadesiyle başlar.

Sureler adlarını; içerdiği konulardan (Cuma, Hac, Kıyamet), önemli kişi adlarından (Yûnus, Hûd, Muhammed) ya da çeşitli topluluklardan (Mü'minûn, Kâfirûn) almışlardır.

Sureler, Mekki ve Medeni olmak üzere ikiye ayrılır. Mekki sureler, Peygamberimiz Mekke'de iken indirilen surelerdir. Medeni sureler ise Peygamberimiz Medine'ye hicret ettikten sonra indirilmiş olanlardır. Kur'an-ı Kerim'de surelerin sıralanışı Cebrail'in bildirmesiyle Peygamberimiz zamanında yapılmıştır. Kur'an-ı Kerim'in son on suresi genellikle namazlarda okunduğu için bunlara "namaz sureleri" de denir.

Etkinlik

İnceleyelim, Cevaplayalım

KUR'AN'DAKİ SIRASINA GÖRE SÜRELERİN FİHRİSTİ

Sure No.	Surenin Adı	Ayet Sayısı	Sahife No.	Sure No.	Surenin Adı	Ayet Sayısı	Sahife No.	Sure No.	Surenin Adı	Ayet Sayısı	Sahife No.	Sure No.	Surenin Adı	Ayet Sayısı	Sahife No.
1	Fâtiha	7	-	30	Rûm	60	403	59	Haşr	24	544	88	Gâşiye	26	591
2	Bakara	286	1	31	Lokmân	34	410	60	Mümtehine	13	548	89	Feccr	30	592
3	Âl-i İmrân	200	49	32	Secde	30	414	61	Saf	14	550	90	Beled	20	593
4	Nisâ	176	76	33	Ahzâb	73	417	62	Cum'a	11	552	91	Şems	15	594
5	Mâide	120	105	34	Sebe'	54	427	63	Münâfikûn	11	553	92	Leyl	21	595
6	En'âm	165	127	35	Fâtur	45	433	64	Teğâbün	18	555	93	Duhâ	11	595
7	A'râf	206	150	36	Yâsîn	83	439	65	Talâk	12	557	94	İnşirâh	8	596
8	Enfâl	75	176	37	Sâffât	182	445	66	Tahrîm	12	559	95	Tîn	8	596
9	Tevbe	129	186	38	Sâd	88	452	67	Mülk	30	561	96	Alak	19	597
10	Yûnus	109	207	39	Zümer	75	457	68	Kalem	52	563	97	Kadîr	5	598
11	Hûd	123	220	40	Mü'min	85	466	69	Hâkka	52	565	98	Beyyine	8	598
12	Yûsuf	111	234	41	Fussilet	54	476	70	Meâric	44	567	99	Zilzâl	8	599
13	Ra'd	43	248	42	Şûrâ	53	482	71	Nûh	28	569	100	Âdiyât	11	599
14	İbrahim	52	254	43	Zuhruf	89	488	72	Cin	28	571	101	Kâria	11	600
15	Hicr	99	261	44	Duhân	59	495	73	Müzzemmil	20	573	102	Tekâsür	8	600
16	Nahl	128	266	45	Câsiye	37	498	74	Müddessir	56	574	103	Asr	3	601
17	İsrâ	111	281	46	Ahkâf	35	501	75	Kiyâme	40	576	104	Hümeze	9	601
18	Kehf	110	292	47	Muhammed	38	506	76	İnsân	31	577	105	Fil	5	601
19	Meryem	98	304	48	Fetih	29	510	77	Mürselât	50	579	106	Kureyş	4	602
20	Tâ-Hâ	135	311	49	Hucurât	18	514	78	Nebe'	40	581	107	Mâ'ûn	7	602
21	Enbiyâ	112	321	50	Kâf	45	517	79	Nâziât	46	582	108	Kevser	3	602
22	Hac	78	331	51	Zâriyât	60	519	80	Abese	42	584	109	Kâfirûn	6	603
23	Mü'minûn	118	341	52	Tûr	49	522	81	Tekvîr	29	585	110	Nasr	3	603
24	Nûr	64	349	53	Necm	62	525	82	İnfîtâr	19	586	111	Tebbet	5	603
25	Furkân	77	358	54	Kamer	55	527	83	Mutaffîfîn	36	587	112	İhlâs	4	604
26	Şûarâ	227	366	55	Rahmân	78	530	84	İnşikâk	25	588	113	Felâk	5	604
27	Neml	93	376	56	Vâkıa	69	533	85	Bürûc	22	589	114	Nâs	6	604
28	Kasas	88	384	57	Hadîd	29	536	86	Târık	17	590				
29	Ankebût	69	395	58	Mücâdele	22	541	87	A'lâ	19	591				

Kur'an-ı Kerim'deki sırasına göre surelerin fihristini gösteren yukarıdaki sayfayı inceleyerek aşağıdaki soruların cevaplarını noktalı yerlere yazınız.

1. Kur'an-ı Kerim'in 27. suresi hangisidir?
2. Kur'an-ı Kerim'in 84. suresi kaç ayettir?
3. Duhân suresi Kur'an-ı Kerim'in kaçınıcı suresidir?

4.3. Cüz

Önce Düşünelim

"Kur'an-ı Kerim otuz cüzden oluşur." cümlesindeki "cüz" kelimesi sizce hangi anlamda kullanılmış olabilir?

Cüz, kelime olarak parça, bölüm, kısım gibi anlamlara gelir. Bu kelimenin dinî terim olarak anlamı ise Kur'an-ı Kerim'in yirmişer sayfadan oluşan her bir bölümdür. Kur'an-ı Kerim, otuz cüzden oluşur.

Müslümanlar, tamamını ezberleyecekleri ve hatim yapacaklara kolaylık olması açısından Kur'an-ı Kerim'i cüzlere ayırmışlardır. Örneğin, hafızlık için çalışanlar, Kur'an-ı Kerim'i cüzler hâlinde ezberlerler. Hatim yapacaklar da Kur'an-ı Kerim'i cüz esasına göre planlı bir şekilde okurlar.

Bilgi Kutusu

Kur'an-ı Kerim'i baştan sona ezberlemiş kimselere "hafız" denir. Kur'an-ı Kerim'in baştan sona okunmasına "hatim" denir.

Kur'an-ı Kerim'in iç düzeniyle ilgili bilgilerimizi pekiştirmek için aşağıdaki örnek sayfayı inceleyiniz.

501

CÂSİYE / AHKÂF SÜRESİ

Cüz: 26, Sûre: 45-46

Cüz işareti

33. Yaptıklarının kötülükleri karşılına dikilmiş ve alay edip durdukları şey, kendilerini kuşatıvermiştir.

34. Onlara şöyle denir: "Bugüne kavuşacağımızı unuttuğunuz gibi, bu gün biz de sizi unutuyoruz. Barınağınız ateştir. Yardımcılarınız da yoktur."

35. "Bunun sebebi, Allah'ın âyetlerini alaya almanız ve dünya hayatının sizi aldatmasıdır." Artık bugün ateşten çıkarılmazlar ve Allah'ın rızasını kazandıracak amelleri işleme istekleri kabul edilmez.

36. Hamd, göklerin Rabbi ve yerin Rabbi, âlemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur.

37. Göklerde ve yerde ululuk O'na aittir. O, mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir.

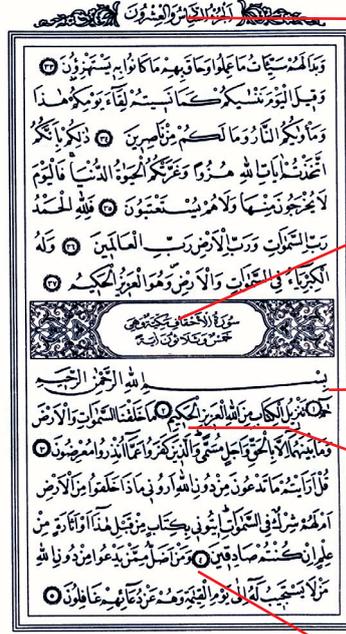
Mekke döneminde inmiştir. 35 âyetlidir. Sûre, adını 21. âyette geçen "Ahkâf" kelimesinden almıştır. Ahkâf, sûrede sözü edilen "Âd" kavminin yaşadığı Yemen'de bir bölgenin adı olup, uzun ve kıvrımlı kum yığınları demektir. Konusu itibarıyla bir önceki sûrenin devamı niteliğindedir.

Bismillahirrahmânirrahîm.

1. Hâ Mîm.¹

2. Kitab'ın indirilişi, mutlak güç sahibi, hüküm ve hikmet sahibi Allah tarafından-
dır.

3. Biz, gökleri, yeri ve ikisi arasında bulunanları hak ve hikmete uygun olarak ve belirli bir süre için yarattık. İnkâr edenler

ise, uyarıldıkları şeylerden yüz çevirmektedirler.

4. De ki: "Allah'ı bırakıp da yaptıklarınızı gördünüz mü? Bana gösterin, yeryüzünden neyi yaratmışlardır? Yoksa göklerin yaratılışında onların bir ortaklığı mı var? Eğer doğru söyleyenler iseniz bundan önceki bir kitap, yahut bir bilgi kalıntısı olsun getirin bana!"

5. Kim, Allah'ı bırakıp da, kıyamet gününe kadar kendisine cevap veremeyecek şeylere tapandan daha sapıktır? Oysa onlar, bunların tapınmalarından habersizdirler.

1. Bu harfler için Bakara sûresinin ilk âyetinin dipnotuna bakınız.

Kaçıncı cüz olduğunu gösteren yazı

Surenin adını, indiği yeri, ayet sayısını içeren ve sureleri birbirinden ayıran bölüm

Sure başındaki besmele

Bir ayet

Ayetleri birbirinden ayıran ve içinde surenin kaçınıcı ayeti olduğunu gösteren durak işareti

Ayetlerin mealleri

Etkinlik

Bulmacayı Tamamlayalım

Aşağıdaki bulmacayı Kur'an-ı Kerim'in iç düzeniyle ilgili öğrendiğiniz bilgilere göre tamamlayınız.

1. Kur'an-ı Kerim'in en uzun suresi.

2. Kur'an-ı Kerim'in yirmişer sayfadan oluşan her bir bölümüne verilen ad.

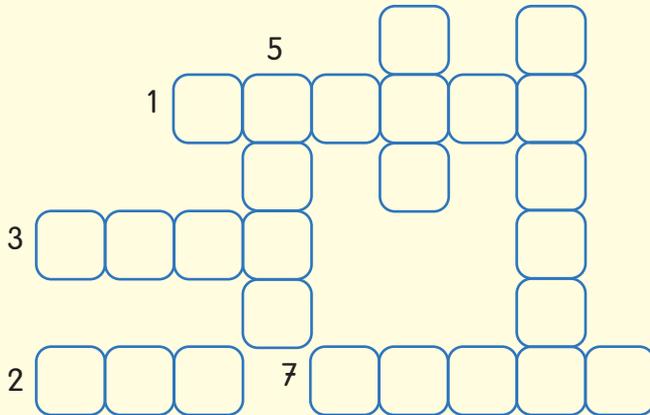
3. Kur'an-ı Kerim'in ayetlerden oluşan her bir bölümü.

4. Kur'an-ı Kerim'in birinci suresi.

5. Sureleri oluşturan Kur'an cümlelerine verilen ad.

6. Kur'an-ı Kerim'in son suresi.

7. Kur'an'daki iki ayeti birbirinden ayıran işaret.

5. Bilge İnsan: Hz. Lokman

Önce Düşünelim

Hz. Lokman ismi sizde neler çağırıyor?

Yüce Allah'ın insanları uyarmak ve onlara doğru yolu göstermek için geçmişte yaşamış bilge kişiler, topluluklar ve peygamberler hakkında Kur'an-ı Kerim'de verdiği haberlere "kıssa" denir. Kur'an'da kıssası anlatılan bilge kişilerden biri de Hz. Lokman'dır.

Hz. Lokman, ilim için uğraşları ve Allah'a bağlılığı ile onun sevgisini kazanmış ve Kur'an'da isminden söz edilen seçkin bir insandır. O, Hz. Davut zamanında yaşamıştır. Mısır bölgesindeki kabilelerden birine mensuptur.¹ Kur'an'da kendisine hikmetin, yani bilgeliğin verildiğinden söz edilerek şöyle buyrulur: "Ant olsun biz Lokman'a 'Allah'a şükret' diye hikmet verdik..."²

Hikmet; doğru bilgi, yarar ve zararları ile birlikte incelenerek elde edilen bilgi anlamına gelir. Hikmetli kimse ise bilgili, iyiyi ve kötüyü birbirinden ayırt edebilme yeteneğine sahip olan kişi demektir. Hz. Lokman, sahip olduğu ilim ve hikmetten dolayı Hz. Davut'a vezirlik ve danışmanlık yapmıştır. İslam bilginleri arasında Hz. Lokman'ın peygamber olduğunu söyleyenler varsa da bu görüş genel olarak kabul görmemiştir. İslam bilginlerinin çoğunluğuna göre o, peygamber değil, Allah'ın sevgili bir kuludur.

Hz. Lokman aynı zamanda bilge kişiliğiyle insanlara sürekli doğru yolu göstermiştir. Yaptığı iyilikler ve güzel konuşmalarıyla insanlara örnek olmuştur. Kur'an'da, Hz. Lokman'ın bir baba olarak oğluna öğütleri Lokmân suresinde anlatılmaktadır.

HZ. LOKMAN'IN OĞLUNA ÖĞÜTLERİ

"Hani Lokman oğluna öğüt vererek şöyle demişti: 'Yavrum! Allah'a ortak koşma. Çünkü ortak koşmak elbette büyük bir zulümdür.

Yavrum! Şüphesiz yapılan iş bir hardal tanesi ağırlığında olsa ve bir kayanın içinde yahut göklerde ya da yerin içinde bile olsa Allah onu çıkarır getirir. Çünkü Allah en gizli şeyleri bilendir, (her şeyden) hakkıyla haberdar olandır.

Yavrum! Namazı dosdoğru kıl. İyiliği emret. Kötülükten alıkoy. Başına gelen musibetlere karşı sabırlı ol. Çünkü bunlar kesin olarak emredilmiş işlerdendir.

Küçümseyerek surat asıp insanlardan yüz çevirme ve yeryüzünde böbürlenerek yürüme! Çünkü Allah hiçbir kibirleneni, övüneni sevmez. Yürüyüşünde tabii ol. Sesini alçalt..."

(Lokmân suresi, 13, 16-19. ayetler.)

Etkinlik

Tartışalım

1. Allah'a ortak koşmayalım.
2. Yapılan iyilik karşılıksız kalmaz.
3. İyilik yapıp kötülükten kaçınmak gerekir.
4. Sıkıntılar karşısında sabırlı olmak gerekir.
5. Kibirlenmek kötü bir davranıştır.

• Hz. Lokman'ın oğluna öğütlerinden, başka hangi ilkeleri çıkarabiliriz? Arkadaşlarınızla tartışarak belirleyiniz.

Bilgi Kutusu

Hz. Lokman bitkilerle de ilgilenirdi. Bitkilerden yaptığı ilaçları, çeşitli hastalıkların tedavisinde kullanırdı. Bu özelliği sebebiyle halk arasında "Lokman Hekim" olarak tanınır.

Etkinlik

Listeleyelim

Hz. Lokman'ın oğluna verdiği öğütlerden yararlanarak bilge bir kişide olması gereken özellikleri bir liste hâline getirip arkadaşlarınızla paylaşınız.

1. Ahmet Cevdet, Kıssa-ı Enbiya ve Tevarih-i Hulefa, C III, s. 96.

2. Lokmân suresi, 12. ayet.

Bilgilerimizi Ölçelim

A) Aşağıdaki soruların cevaplarını altlarındaki noktalı yerlere yazınız.

1. Kur'an-ı Kerim'in ilk inen ayetlerinde nelerin yapılması istenmektedir?

.....
.....

2. Kur'an-ı Kerim niçin parça parça indirilmiştir? Açıklayınız.

.....
.....
.....

3. Kur'an-ı Kerim'in kitap hâline getirilmesinin sebebi nedir?

.....
.....
.....
.....

4. Kur'an-ı Kerim niçin çoğaltılmıştır?

.....
.....
.....
.....

5. Hz. Lokman'ın oğluna verdiği öğütlerden dört tanesini yazınız.

.....
.....

B) Aşağıdaki cümlelerde noktalı yerlere, verilen sözcük ve sözcük gruplarından uygun olanları yazınız.

Hina Mağarası'nda, Cebrail, ilahî kitap, Hz. Ebu Bekir, sure, cüz

1. Allah'ın peygamberleri aracılığıyla insanlara göndendiği ilahî mesajların yazuya geçirilmiş şekline denir.

2. Kur'an-ı Kerim'in değişik sayıdaki ayetlerden oluşan her bin bölümüne denir.

3. Kur'an-ı Kerim, zamanında kitap hâline getirilmiştir.

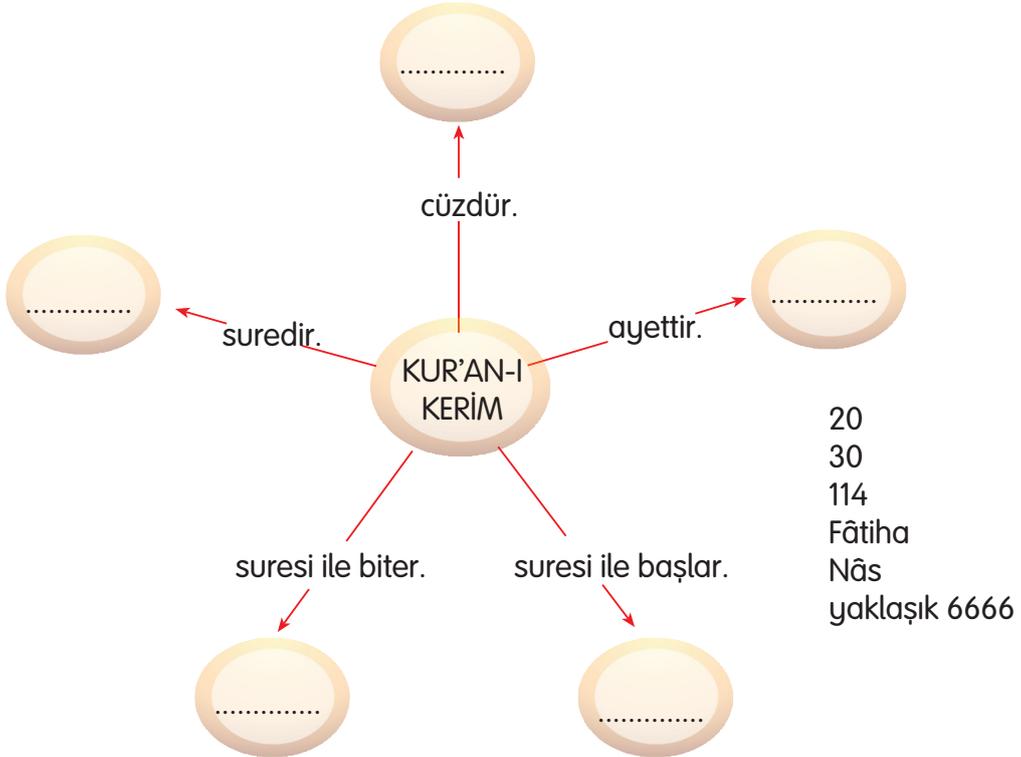
4. Kur'an-ı Kerim, Hz. Muhammed'e aracılığıyla indirilmiştir.

5. Hz. Muhammed'e ilk vahiy gelmiştir.

C) Aşağıdaki sorularda doğru seçeneği bularak işaretleyiniz.

1. Kur'an-ı Kerim için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?
A) Kur'an-ı Kerim'in mesajları evrenseldir.
B) Kur'an-ı Kerim'in mesajları yereldir.
C) Kur'an-ı Kerim Allah tarafından gönderilen ilk ilahî kitaptır.
D) Kur'an-ı Kerim bölümler hâlinde değil, bütün olarak bir kerede indirilmiştir.
2. Kur'an-ı Kerim Hz. Muhammed'e hangi yıllar arasında indirilmiştir?
A) 571-610 B) 610-622 C) 610-632 D) 610-642
3. Kur'an-ı Kerim hangi halife döneminde çoğaltılmıştır?
A) Hz. Ebu Bekir B) Hz. Osman C) Hz. Ömer D) Hz. Ali
4. Kur'an-ı Kerim'in yirmişer sayfadan oluşan her bir bölümüne ne denir?
A) Ayet B) Mushaf C) Sure D) Cüz
5. Kur'an-ı Kerim'in ilk inen ayetlerinin bulunduğu sure aşağıdakilerden hangisidir?
A) Alak B) Fâtiha C) Kevser D) Bakara

D) Aşağıdaki kavram haritasını yanda verilen ifadelerden yararlanarak tamamlayınız.

ÖĞRENME ALANI: AHLAK

5. Ünite SEVGİ, DOSTLUK VE KARDEŞLİK

ÜNİTEMİZE HAZIRLANALIM

1. Sevgi konusunda söylenmiş atasözleri ve özdeyişler bularak defterinize yazınız.
2. İnsanın sağlıklı yaşamasında sevginin önemini büyüklerinize sorarak öğreniniz.
3. “Nimet” sözcüğünün anlamını sözlüklerden araştırınız.
4. Günlük yaşamdan dostluk ve kardeşliği ifade eden söz ve davranışlara örnekler bularak defterinize yazınız.

1. Sevmek ve Sevilmek Bir İhtiyaçtır

Önce Düşünelim

Büyüklerinizin ya da arkadaşlarınızın sizi sevdiğini bilmeniz duygularınızı ve yaşantınızı nasıl etkiler?

İnsan çeşitli ihtiyaçları olan bir varlıktır. O, yaşamını sürdürebilmek için yemeye, içmeye, barınmaya, giyinmeye, havaya, suya ihtiyaç duyar. Bunlar olmazsa yaşamını devam ettiremez.

İnsanın maddi ihtiyaçları yanında duygusal ihtiyaçları da vardır. Sevmek ve sevilmek duygusal ihtiyaçlarımızın başında gelir. Sevgi, insanda doğuştan var olan bir duygudur ve insanın yaşamında önemli bir yer tutar. İnsanın sağlıklı ve mutlu olabilmesi için bedeninin yanı sıra bu duygusunun da beslenmesi gerekir. Beden yeme içmeyle, sevgi de sevmek ve sevilmeyle beslenir.

Sevmek, bizim için bir ihtiyaçtır. Bu ihtiyacımızı çeşitli varlıkları severek karşılarız. Örneğin; Allah sevgisi, anne baba sevgisi bunlardan bazılarıdır. Sevmek insana yaşama sevinci verir. Seven kişi yaşama daha iyimser bakar. Sevdiğimiz zaman daha mutlu bir yaşam sürdürürüz. Varlıklara duyduğumuz sevgi yaşamımızı anlamlı hâle getirir. İnsan aynı zamanda sevmeye de ihtiyaç duyar. Çünkü anne, baba, kardeşler, arkadaşlar tarafından sevildiğini hissetmek insanı mutlu eder. Böylece kişi sevinç ve üzüntülerini sevdikleriyle paylaşarak daha mutlu ve güvenli bir yaşam sürdürür.

Sevme ve sevilmenin insan ilişkilerinde önemli bir yeri vardır. Sevmeyen ve sevilmeyen kimseler arkadaşlık kurmakta zorlanırlar. Başkalarıyla sağlıklı iletişim kuramazlar. Bu durum, onların mutsuz ve huzursuz olmalarına neden olur.

Sevginin egemen olmadığı toplumlarda barış ve huzurdan söz edilemez. Bu gibi ortamlarda geçimsizlik ve güvensizlik yaygınlaşır. Sevginin egemen olduğu toplumlar huzurlu ve mutlu olurlar (1. Fotoğraf). Birlik ve bütünlük içinde yaşarlar. Önerilerine çıkan güçlükleri kolayca aşarlar. Bütün bunlar sevmenin, sevilmenin hepimiz için ne kadar önemli ve vazgeçilmez bir gereksinim olduğunu göstermektedir.

1. Fotoğraf: Sevmek ve sevilmeğe bize mutluluk verir.

İnsanlar arasında karşılıklı sevginin oluşması için yapılması gereken birtakım davranışlar vardır. Örneğin, selamlaşma bunlardan biridir. Peygamberimiz (s.a.v.), sevginin oluşmasında selamlaşmanın önemini şöyle vurgulamıştır: “Allah’a yemin ederim ki iman etmedikçe cennete giremezsiniz. Birbirinizi sevmedikçe de gerçek anlamda iman etmiş olmazsınız. Yaptığınız takdirde birbirinizi seveceğiniz şeyi size bildireyim mi? Aranızda selamı yaygınlaştırın.”¹

Sevgi, mutlu olabilmenin temel koşuludur. İnsanların mutlu olmaları birbirlerini sevmelerine bağlıdır.

Allah tüm varlıkları sevgiyle ve özenle yaratmış, bize emanet etmiştir. Canlıların yaşaması ve gelişmesi için gerekli ortamları hazırlamıştır. Yüce Allah’ın canlıları yaratıp onların yaşamlarını sürdürebilmeleri için gerekli ortamı hazırlamış olması onun sevgisinin göstergesidir. Biz de Allah’ın sevgiyle ve özenle yaratıp bize emanet ettiği varlıkları severiz. Bu sevgimizi onları koruyup yaşatarak gösteririz. Çünkü yaşatmanın temelinde sevgi vardır (2. Fotoğraf).

Her şeyin başı sevgidir. Meyve veren bir ağacımız olmasını istiyorsak önce o ağacın fidanını dikmeliyiz. Fakat fidanı toprağa dikince işimiz bitmez. Onun yaşaması, büyümesi için sevgi ve şefkat gerekir. Dünyaya gelen çocuklar da böyledir. Önemli olan, çocuk sahibi olmanın yanında onu sevgi ortamında büyütmektir.

Günlük yaşamımızda, sevgiyle oluşturulan ve yaşatılan pek çok şey görebiliriz. Örneğin; annemiz, babamız bizim için çalışır, emek harcarlar. Sağlıklı, mutlu ve huzurlu olmamızı isterler. Aynı şekilde evimizde kedi, balık ya da kuş besliyorsak bunların bakımıyla yakından ilgileniriz. Evimizin bahçesi varsa buradaki çiçekleri, fidanları sularız. Hatta onlarla konuşuruz. Bahçemizin temiz ve güzel görünümlü olması için uğraş veririz. Diktiğimiz bir fidanın büyümesi ve meyve vermesi bizleri sevindirir. Bütün bunların gerçekleşmesi ancak sevgiyle olur. Eğer sevgiyle ilgilenmeseydik bunların yaşaması mümkün olmazdı.

1. Müslim, Sahih, İman, 93.

Etkinlik

Sevgidir

*Sevgidir insanı hizmet ettiren,
Sevgidir baharda fidan diktiren,
Sevgidir dağlara orman ektiren,
Cesaret yayını geren sevgidir.*

*Sevgidir yol yapan, pınar akıtan,
Sevgidir âlime ilim okutan,
Sevgidir güzele halı dokutan,
Rengârenk ipliği ören sevgidir.*

Mustafa RUHANİ

Yunus Emre’ye Şiirler, s. 253.

- Sevgi, şaire göre hangi güzel davranışlara neden olur? Sıralayınız.

2. Fotoğraf: Canlıların yaşamında sevgi önemlidir.

İslam dini, Allah tarafından sevgiyle yaratılan varlıkların yine sevgiyle korunup yaşatılmasını öğütler. Bundan dolayı adam öldürmeyi, canlılara zarar vermeyi yasaklar. Konuyla ilgili olarak bir ayette şöyle buyrulur: “...Kim bir insanı... öldürürse o sanki bütün insanları öldürmüştür. Her kim de birini (hayatını kurtararak) yaşatırsa sanki bütün insanları yaşatmıştır...”¹ Bu ayete göre İslam dininde temel ilke, yaşatmaktır. Peygamberimiz de bütün canlıları yaşatmaya çalışmanın önemini vurgulamış ve bu çabamızın ödüllendirileceğini bildirmiştir. Bununla ilgili olarak şöyle bir olay anlatmıştır:

“Bir adam yolda yürürken çok susadı. Yol üzerinde bir kuyuya rastladı. Kuyuya inip su içti. Suyunu içtikten sonra kuyudan çıkınca susuzluktan dili dışarıya sarkmış bir köpek gördü. Köpek kuyuya inemiyor, kuyunun başında bekliyordu. Adam, kendi kendine ‘Bu köpek de çok susamış.’ deyip köpeğe su içirdi. Yüce Allah bu kişinin davranışından memnun kaldı.” Peygamberimiz bu olayı anlattıktan sonra kendisini dinleyen arkadaşlarından bazıları, ‘Ey Allah’ın Elçisi! Yani bize, hayvanlara yaptığımız iyilikler için de sevap var mıdır?’ diye sordular. Peygamberimiz, ‘Evet, her canlıya yapılan iyilikte bir sevap vardır.’ buyurdu.”²

Bizler de yaşatmanın bir sevgi işi olduğunu unutmayalım. Anne ve babamıza, kardeşlerimize, arkadaşlarımıza, bütün canlılara her zaman sevgi gösterelim (3. Fotoğraf). Üzerimize düşen görevleri de severek, isteyerek yerine getirelim.

3. Fotoğraf: İslam dini tüm canlıları sevip korumamızı öğütler.

Etkinlik

Listeleyelim

Sevdiğiniz canlılardan iki tanesinin ismini yazarak onların yaşamlarını devam ettirebilmelerini sağlamak için neler yapabileceğinizi defterinize maddeler hâlinde sıralayınız.

1. Mâide suresi, 32. ayet.
2. Buhari, Sahih, Edep, 27.

Yurt ve dünya barışına büyük önem veren Atatürk, bunun için insanların birbirlerini sevmeleri gerektiğini ifade etmiştir. Atatürk'e göre insanların birbirlerini sevmelerinin ilk şartı, kin ve nefretten uzak bir biçimde eğitilmeleridir. Atatürk bu konuyla ilgili düşüncesini bir sözünde şöyle belirtmiştir: *"Okul genç beyinlere; insanlığa hürmeti, millet ve memlekete sevgiyi, şerefi, bağımsızlığı öğretir..."*¹ Bir başka sözünde ise *"İnsanları mutlu edecek tek araç, onları birbirine yaklaştırarak, onlara birbirlerini sevdirek karşılıklı maddi ve manevi ihtiyaçlarını karşılamaya yarayan hareket ve enerjidir. Dünya barışı içinde insanlığın gerçek mutluluğu, ancak bu yüksek ideal yolcularının çoğalması ve başarılı olmasıyla mümkün olacaktır..."*² demiştir.

Atatürk'ün barışa verdiği önemin temelinde insan sevgisi yer almaktadır. O, bütün insanlığın birbirini sevmesini, toplumda barış ve huzurun egemen olmasını istiyordu. Dolayısıyla insanların, birbirlerini bir vücudun organları gibi görmelerini ve birbirlerinin dert ve sorunlarıyla ilgilenmelerine önem veriyordu. O bu konuda bir konuşmasında şöyle demiştir: *"Dünyanın filan yerinde bir rahatsızlık varsa 'Bana ne!' dememeliyiz. Böyle bir rahatsızlık varsa tıpkı kendi aramızda olmuş gibi onunla ilgilenmeliyiz. Olay ne kadar uzak olursa olsun bu esastan şaşmamak gerekir."*³

Atatürk'ün sevgisi, bütün insanlığı kapsar (4. Fotoğraf). O, her şeyden çok sevdiği yurduna karşı düşmanlık yapanlara bile kin beslememiştir. Yalnızca vatanını ve milletini kurtarmak için savaşmıştır. Örneğin; Uşak, Yunan ordusu tarafından bir harabe hâline getirilmişti. Orada esir alınan Yunan Ordusu Başkomutanı Trikopolis'i Atatürk'ün yanına getirmişlerdi. Atatürk, ona iyi davranmış, merak etmemesi için eşine telgraf çektiirmiştir. Böylece insan sevgisinin en güzel örneğini vermiştir.⁴

4. Fotoğraf: Atatürk insanları severdi (Atatürk Orman Çiftliğinde bir köylü gençle konuşuyor, 25 Mayıs 1933).

Atatürk'ün şu ifadeleri de onun insan sevgisine ve dünya barışına ne kadar önem verdiğini gösterir: *"Biz kimsenin düşmanı değiliz! Yalnız insanlığın düşmanı olanların düşmanımız."*⁵, *"...Öldüreceğiz diyenlere karşı, ölmeyeceğiz diye harbe girebiliriz. Ama milletin hayatı tehlikeye düşmedikçe harp bir cinayettir."*⁶

Etkinlik

Konuşalım

Atatürk'ün *"Yurtta barış, dünyada barış."* sözünün anlamı üzerinde arkadaşlarınızla konuşunuz.

1. Atatürkçülük, C I, s. 301.

2. Atatürkçülük, C I, s. 319.

3. Atatürkçülük, C III, s. 323.

4. Atatürkçülük C III, s. 126.

5. Atatürkçülük C III, s. 127.

6. Atatürkçülük C III, s. 125.

2. Sevgi Allah'ın Bize Verdiği Bir Nimettir

Önce Düşünelim

Nimet sözü size ne çağırıştırıyor? Sevginin Allah'ın verdiği nimetlerden olması hakkında ne düşünüyorsunuz?

Allah'ın, insanların yararlanması için yarattığı her şeye "nimet" denir. Allah bizim için her türlü nimeti yaratmıştır. Örneğin; Yüce Allah, bizleri akıl, irade ve çeşitli nesnelere üretebilme yeteneğiyle donatmıştır. Yaşayabilmemiz için havayı ve suyu var etmiştir. Çeşit çeşit sebzeleri, meyveleri, bitkileri ve hayvanları insanların yararına sunmuştur. Allah'ın bize verdiği nimetler sayılamayacak kadar çoktur. Bununla ilgili olarak Kur'an-ı Kerim'de, "O, istediğiniz şeylerin hepsinden size verdi. Eğer Allah'ın nimetlerini saymaya kalkışsanız sayamazsınız..."¹ buyrulur. Allah'ın bize verdiği nimetlerden biri de sevgidir.

Hayatımızın her aşamasında sevginin büyük önemi vardır. Örneğin, ailemiz bizlerle yakından ilgilenir. Annemiz ve babamız gereksinimlerimizi karşılamak için uğraş verirler. Dengeli ve sağlıklı beslenebilmemiz, giyinebilmemiz, iyi bir ortamda barınabilmemiz için çalışırlar. Her türlü zorluk ve sıkıntımızda yanımızda olurlar. İyi bir meslek sahibi olmamızı isterler. Bizler için hiçbir özveriden kaçınmazlar. Öğretmenlerimiz, yeni bilgiler öğrenmemiz ve kendimizi geliştirmemiz için çaba harcarlar. Daima dürüst olmamızı; iyi, doğru ve güzel davranışlarda bulunmamızı isterler. Bütün bunları yapmalarının sebebi bize duydukları sevgidir.

Sevgi, yaratılıştan Allah tarafından verilmiş bir duygudur. Bununla ilgili olarak Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulur: "...Huzur bulasınız diye...aranızda bir sevgi ve merhamet var etmesi de onun (varlığının ve kudretinin) delillerindendir..."²

Allah'ın bize verdiği sevgi sayesinde mutlu bir yaşam süreriz (5. Fotoğraf). Ailemizi, arkadaşlarımızı, okulumuzu, öğretmenlerimizi, toplumumuzu, vatanımızı ve milletimizi severiz.

5. Fotoğraf: Sevgi, insanları birbirine bağlar.

1. İbrahim suresi, 34. ayet.

2. Rûm suresi, 21. ayet.

Söz ve davranışlarımızla kimseyi incitmeyiz. Kardeşlerimizle ve arkadaşlarımızla her şeyimizi paylaşırız. Sevinçlerine ve üzüntülerine ortak oluruz. Doğayı ve hayvanları da sever, koruruz.

Allah'ın verdiği sevgi nimetinden yararlanmak için söz ve davranışlarımızla insanlara sevgimizi göstermeliyiz (1. Resim). Zaman zaman annemize işlerinde yapacağımız küçük yardımlar bir sevgi belirtisidir. Babamıza bir bardak su ikram etmemiz de sevgi göstergesidir. Yorgun olduğunda ona, "Babacığim, bugün çok mu yoruldun?" demek ilgi ve sevgi işaretidir.

1. Resim: Yakınlarımıza sevgimizi söz ve davranışlarımızla göstermeliyiz.

Siz annenize, babanıza, kardeşinize, arkadaşlarınıza sevginizi hangi sözcüklerle ifade ediyorsunuz? Belirtiniz.

Peygamberimiz (s.a.v.) sevginin söz ve davranışlarla ifade edilmesine büyük önem vermiştir. O, sevginin iki şekilde gösterilebileceğini ifade etmiştir. Birincisi, sevginin sözlerle ifadesidir. Şu olay bunun güzel bir örneğidir: "Peygamberimizin yanında oturmakta olan biri, önlerinden geçen adam için 'Ey Allah'ın Resulü, ben şu adamı çok seviyorum.' der. Peygamberimiz, 'Peki, ona bunu söyledin mi?' diye sorar. Adam, 'Hayır.' diye cevap verir. Peygamberimiz, 'Koş bunu ona söyle.'¹ buyurur." Peygamberimiz, kişinin sevdi-

1. Buhari, Sahih, Edep, 19.

2. Ebu Davud, Sünen, Edep, 122.

3. Buhari, Sahih, Mezalim, 3.

4. Tirmizi, Sünen, Birr, 36.

5. Tirmizi, Sünen, Birr, 18.

6. Müslim, Sahih, Selam, 5.

7. Tirmizi, Sünen, Zühd, 54.

ğini sözlü olarak bildirmesinin yararını ise şu hadisiyle vurgulamıştır: “**Seni sevene sen de sevgini açıkla. Çünkü seni sevene sevdiğini söylemen, aranızdaki sevginin devamına sebep olur.**”² İkincisi ise sevginin davranışlarla gösterilmesidir. İnsanları sevindirmek³, onlara karşı güler yüzlü olmak⁴, üzüntü ve sevinçlerini paylaşmak⁵, sağlıklarında ve hastalandıklarında ziyaretlerine gitmek⁶ Peygamberimizin öğütlediği sevgi davranışlarıdır. Peygamberimiz, sevgi sözcükleriyle karşısındaki insanı mutlu eden kişinin mükâfatlandırılacağını bildirmiştir.⁷

Bizler verdiği nimetler için Allah’a teşekkür etmeliyiz. Çevremizdekilere olan sevgimizi söz ve davranışlarımızla göstermeliyiz. Ödevlerimizi zamanında yapmalıyız (6. Fotoğraf). Evde aile bireyleri ile yardımlaşmalı, sevinç ve üzüntülerimizi paylaşmalıyız. Millî ve manevî değerlerimizi koruyup onlara saygı göstermeli, vatanımızı ve milletimizi yüceltmek için çalışmalıyız (7. Fotoğraf).

6. Fotoğraf: Derslerimize çalışmak kendimizi ve ailemizi sevdiğimizi gösterir.

7. Fotoğraf: Ülkemizin kalkınması için çalışmamız, ülkemizi sevdiğimizi gösterir.

Çevrenizdeki insanlara sevginizi hangi davranışlarınızla gösteriyorsunuz? Belirtiniz.

Etkinlik

Örnekler Bulalım

Sevginin bir nimet olduğunu gösteren örnekler bularak arkadaşlarınızla paylaşınız.

3. Allah Yarattıklarını Sever

Önce Düşünelim

Sahip olduğunuz herhangi bir şeyi niçin korur ve seversiniz?

Yüce Allah yarattıklarını güzel bir şekilde yaratmış ve onlara pek çok nimet vermiştir. Bu durum onun yarattıklarını sevdiğinin bir göstergesidir. Bu konuda Yüce Allah, Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurur: "Allah, gökleri ve yeri yaratan, gökten yağmur indiren ve onunla size rızık olarak türlü meyveler çıkaran, emri gereğince denizde yüzmek üzere gemileri emrinize veren, nehirleri de hizmetinize sunandır. O, âdetleri üzere hareket eden güneşi ve ayı sizin hizmetinize sunan, geceyi ve gündüzü sizin emrinize verendir."¹

Etkinlik

İnceleyelim, Açıklayalım

• Yukarıdaki resimlerden hareketle Allah'ın yarattıklarını sevdiğini nasıl açıklayabilirsiniz? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

¹ İbrahim suresi, 32-33. ayetler.

Allah, insanların iyi olmalarını ve doğru davranışlarda bulunmalarını istemiştir. Bunun için peygamberler ve ilahî kitaplar göndermiştir. Peygamberler, insanları inanmaya, yararlı ve güzel işler yapmaya çağırmışlardır. Tüm yaşamlarında güzel söz ve davranışlarda bulunarak bizlere örnek olmuşlardır. Allah'ın peygamberler ve ilahî kitaplar göndererek bizi doğru yola iletmek istemesi sevgisinin göstergesidir.

Allah'ın, yarattıklarını sevdiğine işaret eden güzel isimleri vardır. Bunların içinde en çok bilinenleri "Rahmân" ve "Rahîm" isimleridir. Yüce Allah'ın bu iki ismi seven, esirgeyen, koruyan, bağışlayan ve acıyan anlamlarına gelir. Bu isimlerinin yanı sıra Allah'ın sevgi ve merhametini ifade eden daha birçok ismi vardır. Örneğin; Allah'ın "çok seven" anlamına gelen "Vedûd" ismi bunlardandır. Onun bu isimleri, yarattıklarını çok sevdiğinin göstergesidir.

Kur'an-ı Kerim'in birçok ayetinde Yüce Allah kendisini tanıtırken yarattıklarına karşı bağışlayan, koruyan, acıyan olduğunu vurgulamaktadır. İnsanlar bir hata yaptıklarında pişman olup Allah'tan bağışlanma dilerlerse onları affedeceğini belirtmektedir. Örneğin, bir ayette şöyle buyrulur: "Rabb'inizden bağışlanma dileyin, sonra ona tövbe edin. Şüphesiz Rabb'im çok merhametlidir, çok severdir."¹ Bu da Allah'ın yarattığı varlıkları sevdiğini gösteren bir başka delildir.

Peygamberimiz de Allah'ın bizleri çok sevdiğini bildirmiştir. Şu olay bunun güzel bir örneğidir:

"Sevgili Peygamberimiz bir gün arkadaşları ile oturuyordu. Bir kadın, telaş içinde yanlarından geçti. Çocuğunu kaybetmiş, onu arıyordu. Üzüntü içindeydi. Bir süre sonra aynı kadının kucağında çocuğu olduğu hâlde geri döndüğünü gördüler. Mutlu olduğu yüzünden anlaşılıyordu ve yeniden bulduğu çocuğuna hiç bırakmayacakmış gibi sevgiyle sınıksız sarılmıştı. Peygamberimiz, arkadaşlarına:

– Bu kadın çocuğunu ateşe atar mı, diye sordu.

Onlar da:

– Hayır atmaz. Çünkü çocuğunu çok seviyor, dediler. Bunun üzerine Sevgili Peygamberimiz:

– Unutmayınız ki Yüce Allah, kullarını bu kadının çocuğunu sevdiğinden daha çok sever, buyurdular."²

Yüce Allah kendisine inananları, iyi ve yararlı işler yapanları daha çok sever. Kur'an-ı Kerim'de Yüce Allah şöyle buyurur: "...Allah iyilik yapanları sever."³ Bizler de Allah'ın özenle yarattığı tüm varlıkları koruyarak onlara sevgimizi göstermeliyiz.

Etkinlik

Bulalım, Açıklayalım

"Allah Yarattıklarını Sever" konusunda verilen bilgilerden hareketle Allah'ın yarattıklarını sevdiğine ilişkin bir örnek bulunuz. Bu örnekte, Allah'ın sevgisini nasıl gösterdiğini açıklayınız.

1. Hüd suresi, 90. ayet.

3. Mâide suresi, 13. ayet.

2. Buhari, Sahih, Edep, 18.

4. Dostluk ve Kardeşliğin Temeli Sevgidir

Önce Düşünelim

Dostluk ve kardeşlik hakkında neler biliyorsunuz?

Günlük yaşamımızda insanların birbirlerine “sevgili dostum”, “can kardeşim” gibi ifadeler kullandıklarını duyarız. Kendimiz de çevremizdeki bazı kimseler için aynı veya benzer ifadeleri kullanırız. Dostluk ve kardeşlik insanlar için çok önemlidir. Bunun nedenini öğrenmek için aşağıdaki metni okuyunuz.

Etkinlik

Bütün Dostlarıma Teşekkür Ediyorum

Öğretmenimiz dostluk ve kardeşliğin insanlar için önemini araştırmamızı istemişti. Akşam, babamın getirdiği gazeteji incelerken bir haber başlığı dikkatimi çekti. Haber, araştırma konumuzla ilgiliydi. Haberi okudum ve okula götürmeye karar verdim. Haber şöyleydi: “Ünlü sanatçı F.A. hastaneden çıktıktan sonra bir basın toplantısı düzenledi ve ‘Birçok mutlu günümü paylaştığım dostlarım, tedavim sırasında da beni yalnız bırakmadılar. Bana daima destek oldular. Hastalığımı yenmemde onların yakın destekleri önemli rol oynadı. Bana sağlıklı günlerimde olduğu gibi kötü günlerimde de her türlü desteği verenlere çok teşekkür ediyorum. Onlar benim gerçek dostlarım ve kardeşlerimdir.’ dedi.”

(Bu kitap için yazılmıştır.)

- Metne göre dostluk ve kardeşliğin önemi nedir? Açıklayınız.

Dostlarımız, iyi ve kötü günde bizi yalnız bırakmayan, sevinçlerimizi ya da üzüntülerimizi paylaştığımız, kendimize yakın hissettiğimiz kişilerdir. Böyle kişilerle aramızda oluşturduğumuz ilişkiye de dostluk denir.

Aynı anne ve babadan olan kişilerden başka; birlik, beraberlik, sevgi, saygı ve hoşgörü içinde yaşayan kişiler de kardeş olarak nitelendirilir. Böyle kişiler arasında oluşan ilişkiye de kardeşlik denir.

8. Fotoğraf: Dostluk ve kardeşliğin temelini sevgi oluşturur.

Sevgi, insanları birbirine bağlayan en güçlü duygudur. Sevgi olmadan kurulan bir ilişkinin dostluk ve kardeşliğe dönüşmesi düşünülemez. İnsanlar arasında dostluk ve kardeşliğin kurulabilmesi, insanların birbirlerini karşılıklı sevmelerine bağlıdır (8. Fotoğraf). Dolayısıyla dostluk ve kardeşliğin temeli sevgidir.

Dostluk ve kardeşlik bizler için önemli bir ihtiyaçtır. İnsan sevinç ve üzüntülerini ailesi dışında da paylaşmaya ihtiyaç duyar. Dolayısıyla dostlarımız ve kardeşlerimiz kendimize en yakın hissettiğimiz kişilerdir. Onlarla duygularımızı, düşüncelerimizi, sahip olduğumuz şeyleri severek paylaşırız. Sorunlarımızı rahatlıkla anlatabilir ve onlardan yardım isteriz.

Etkinlik

Arkadaş

Birbirini yürekten,
Sevmeli arkadaşlar.
Şuna inanırım ki
Her şey sevmekle başlar.

Sen sana ne istersen,
Dostuna onu iste.
İyiliği emreder,
Ayetler, hadisler de.

Ahmet Mahir PEKŞEN

Sevgi Dünyası, s. 13.

- Şiire göre arkadaş ve dostlarımıza nasıl davranmalıyız? Belirtiniz.

Etkinlik

Paylaşalım

“İyilikle kötülük bir olmaz. Kötülüğü en güzel bir şekilde sav. Bir de bakarsın ki seninle arasında düşmanlık bulunan kimse sanki sıcak bir dost oluvermiştir.”

(Fussilet suresi, 34. ayet.)

- Dostluğun kurulmasında kötülüğü önleyip iyilik yapmanın önemi nedir? Yukarıdaki ayetten hareketle düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Dostluk ve kardeşlik özveri gerektirir. Dostlarımızın sevinç ve üzüntülerini paylaşmalı, onlara zor anlarında yardımcı olmaya çalışmalıyız. Dostluk ve kardeşliklerimizi iyi niyet, sevgi ve güven üzerine kurmalıyız. Sevgi ve güvene dayalı dostlukların kalıcı olduğunu unutmamalıyız (9. Fotoğraf). Dostluk ve kardeşlik toplumsal barışın temelini oluşturur. Birbirini seven ve birbirine güvenen bireylerden oluşan toplumlarda birlik, beraberlik, huzur ve barış egemen olur. Peygamberimiz insanların birbirlerini sevmelerinin inancın bir gereği olduğunu şöyle belirtir: **“İman etmedikçe cennete giremezsiniz. Birbirinizi sevmedikçe de gerçek anlamda iman etmiş olmazsınız.”**¹ Bu nedenle dost ve kardeşlerimizin değerini bilmeli, onlara sevgi, hoşgörü ve anlayışla yaklaşmalıyız. Onları kıracak söz ve davranışlardan uzak durmaya özen göstermeliyiz.

9. Fotoğraf: Dostluk ve kardeşlikler birbirini seven kişiler arasında kurulur.

Etkinlik

Yorumlayalım

“Dost, kara günde belli olur.” atasözünü arkadaşlarınızla yorumlayınız.

1. Müslim, Sahih, İman, 93.

5. İslam Dini Dostça ve Kardeşçe Yaşamayı Öğütler

Önce Düşünelim

Dostça ve kardeşçe yaşamak ne demektir?

İslam, kelime olarak barış, esenlik, güven, huzur ve mutluluk anlamlarına gelir. İslam'ın amacı, insanları dünya ve ahiret mutluluğuna ulaştırmak, dünyaya barışı ve huzuru getirmektir. Allah, Kur'an-ı Kerim'de, "Ey iman edenler! Hepiniz topluca barış ve güvenliğe (İslam'a) girin..."¹ buyurur.

İslam dini insanların birbirlerini sevmelerini ve saymalarını ister. Kişilere, birbirlerinin temel hak ve özgürlüklerine saygılı olmalarını öğütler. Yalan söylemek, hile yapmak, kin gütmek, iftira etmek gibi dostluk ve kardeşlik ilişkilerini bozacak davranışları yasaklar. Akraba ve komşularla iyi geçinmeyi, toplumdaki muhtaç, kimsesiz ve yetimleri gözetmeyi, onlara iyilikte bulunmayı emreder. Bununla ilgili olarak Yüce Allah, "...İyilik ve takva (Allah'a karşı gelmekten sakınma) üzere yardımlaşın. Ama günah ve düşmanlık üzere yardımlaşmayın..."² buyurur.

Kur'an-ı Kerim'de, dostça ve kardeşçe yaşamaya engel olan davranışlar "fesat ve bozgunculuk" olarak nitelendirilir. Bununla ilgili ayetlerden birinde "...Allah'ın sana iyilik yaptığı gibi sen de iyilik yap ve yeryüzünde bozgunculuk isteme. Çünkü Allah bozguncuları sevmez."³ buyrulur. Bu nedenle, İslam dininin temel ilkelerinden biri de inananların kardeşliğidir. Bu temel ilke, Kur'an-ı Kerim'de, "Müminler ancak kardeşlerdir. Öyleyse kardeşlerinizin arasını düzeltin..."⁴ şeklinde ifade edilir.

Kur'an-ı Kerim'de, müminlerin birbirlerinin dostu olduğu, birbirlerine iyiliği tavsiye edip kötülükten sakındırdıkları belirtilir.⁵ Bu tür buyruklarla dostça ve kardeşçe yaşama konusunda yol gösterilir. İslam dininde emredilen namaz, oruç, hac ve zekât gibi ibadetlerin amaçlarından biri de insanlar arasındaki dostluk ve kardeşliği geliştirmektir.

Peygamberimiz de insanlara sevgi ve saygıya dayalı ilişkiler kurmalarını, dostça ve kardeşçe yaşamalarını öğütlemiştir. Bununla ilgili olarak "Birbirinizle ilgiyi kesmeyin, birbirinize sırt çevirmeyin, birbirinize kin tutmayın, haset etmeyin. Ey Allah'ın kulları kardeş olun! Bir Müslüman'ın üç günden fazla kardeşiyle küs kalması helal olmaz."⁶ buyurmuştur. "Biriniz kendisi için istediğini Müslüman kardeşi için de istemedikçe gerçek anlamda iman etmiş sayılmaz."⁷ buyurarak dostumuzu kendimizden ayırt etmememiz gerektiğini vurgulamıştır. Çeşitli konuşmalarında İslam'ın güzel ahlak olduğunu, bu nedenle müminin başkalarıyla uzlaşan, barış içinde dostça ve kardeşçe yaşayan kişi olması gerektiğini belirtmiştir. Aşağıdaki hadis bunun güzel bir örneğidir:

"Bir arkadaşı Peygamberimize:

– İslam nedir, diye sorar.

Peygamberimiz:

– İslam, güzel ahlaktır, diye cevap verir.

1. Bakara suresi, 208. ayet.

2. Mâide suresi, 2. ayet.

3. Kasas suresi, 77. ayet.

4. Hucurât suresi, 10. ayet.

5. Tevbe suresi, 71. ayet.

6. Tirmizi, Sünen, Birr, 24.

7. Buhari, Sahih, İman, 7.

Arkadaşı:

– Ey Allah'ın elçisi! Güzel ahlak nedir, diye sorar.

Peygamberimiz:

– Sana darılan, seninle ilişkiyi kesen kimseyle barışmandır. Sana vermeyene vermemdir, sana eziyet edeni hoş görüp affetmemdir, diye cevap verir.”¹

Peygamberimizin Mekke yakınındaki Arafat Dağı'nda yaptığı son konuşmasındaki mesajları, İslam dininin dostça ve kardeşçe yaşamaya verdiği önemin bir göstergesidir. Veda Hutbesi olarak adlandırılan bu konuşmada Sevgili Peygamberimiz şunları söylemiştir:

“...Ey insanlar! Sözümü iyi dinleyiniz!... Bugünleriniz nasıl kutsal bir gün, bu aylarınız nasıl bir kutsal bir ay, bu şehriniz (Mekke) nasıl mübarek bir şehir ise canlarınız, mallarınız, namuslarınız da öyle kutsaldır. Her türlü saldırıdan korunmuştur.

Ashabım! Muhakkak Rabb'inize kavuşacaksınız. O da sizi yaptıklarınızdan dolayı sorguya çekecektir. Sakın benden sonra eski yanlışlıklara dönmeyiniz ve birbirinizin boynunu vurmayınız!

Ashabım! Kimin yanında bir emanet varsa onu hemen sahibine versin... Ne zulmediniz ne de zulme uğrayınız.

Ashabım! Dikkat ediniz. Cahiliye devrinde güdülen kan davaları da tamamen kaldırılmıştır...

Ey insanlar! Kadınların haklarını gözetmenizi ve bu hususta Allah'tan korkmanızı tavsiye ederim... Sizin kadınlar üzerinde hakkınız, kadınların da sizin üzerinizde hakkı vardır...

Müminler! Sözümü iyi dinleyiniz ve iyi belleyiniz. Müslüman Müslüman'ın kardeşidir ve böylece bütün Müslümanlar kardeşler. Bir Müslüman'a kardeşinin kanı da malı da helal olmaz. Fakat malını gönül hoşluğu ile vermişse o başkadır...

Ey insanlar! Rabb'iniz birdir. Babanız da birdir. Hepiniz Âdem'in çocuklarıdır, Âdem ise topraktan... kırmızı tenlinin siyah üzerine, siyahın da kırmızı tenli üzerine bir üstünlüğü yoktur. Üstünlük ancak takvada, Allah'a saygı gösterip buyruklarına uymadadır...”²

Bizler de dinimizin öğütlerine uyarak çevremizdekilerle dostça ve kardeşçe yaşamaya özen göstermeliyiz. Onlara sevgi ve saygıyla yaklaşmalı, kötü söz ve davranışlardan uzak durmalıyız.

Etkinlik

Değerlendirelim

Peygamberimizin Veda Hutbesi'nde verdiği mesajları dostluk ve kardeşlik açısından arkadaşlarınızla değerlendiriniz.

1. Müslim, Sahih, Birr, 67.

2. www.diyaset.gov.tr/turkish/vedahutbesi.asp

Bilgilerimizi Ölçelim

A) Aşağıdaki soruların cevaplarını altlarındaki noktalı yerlere yazınız.

1. Sevmenin ve sevilmenin insanlar için neden bir ihtiyaç olduğunu açıklayınız.

.....
.....
.....
.....

2. Çevrenizdeki insanlara sevginizi ifade ettiğiniz sözlerinizden dört örnek veriniz.

.....
.....
.....
.....

3. Sevginin bir nimet olduğuna örnekler veriniz.

.....
.....
.....

4. Allah'ın yarattıklarını sevdiğini gösteren iki örnek veriniz.

.....
.....
.....
.....

5. Sevgiyle yapılan işler niçin daha iyi ve verimli olur? Açıklayınız.

.....
.....
.....
.....

B) Aşağıdaki cümlelerden doğru olanın başına "D", yanlış olanın başına "Y" yazınız.

(...) Yalan, iftira, dedikodu gibi davranışlar dostluk ve kardeşlik bağlarını kuvvetlendirir.

(...) Sevgi, Allah tarafından insanlara verilen bir nimettir.

(...) Dostluk ve kardeşliğin temelinde güvensizlik vardır.

(...) İslam dini, insanların sevgi ve barış ortamında yaşamalarını amaçlar.

(...) Dostluk ve kardeşlik, toplumsal barışın temelini oluşturan değerlerdendir.

C) Aşağıdaki sorularda doğru seçeneği bularak işaretleyiniz.

1. Sevgiyle ilgili olarak aşağıdaki ifadelerden hangisi **yanlıştır**?
 - A) Sevgi, baskı ve zor kullanılarak elde edilen bir duygudur.
 - B) Sevgi, insanda yaratılıştan var olan bir duygudur.
 - C) Sevgi olmadan dostluk ve kardeşlik oluşmaz.
 - D) Sevgi, her yaşta ihtiyaç duyulan bir duygudur.

2. Aşağıdakilerden hangisi, insanlar arasında sevginin oluşmasını engelleyen davranışlardan biridir?
 - A) Hastaları ziyaret etmek
 - B) Yalan söylemek
 - C) Selamlaşmak
 - D) İnsanlara yardım etmek

3. Güven ve samimiyet üzerine kurulan yakın arkadaşlığa ve bağlılığa ne denir?
 - A) İyilik
 - B) Doğruluk
 - C) Güzellik
 - D) Dostluk

4. Aşağıdakilerden hangisi insanlar arasında dostluk ve kardeşliğin kurulmasını engelleyen bir tutumdur?
 - A) Bir kimsenin yaptığı bir hatayı başka birine anlatmak
 - B) Bir kimseyi hatasını düzeltmesi için uyarmak
 - C) Bir kimsenin hata yapmasını önlemek
 - D) Bir kimsenin haksızlığa uğramasına engel olmak

5. “Rahmân” ve “Rahîm” Allah’ın hangi özelliğini anlatan adlarıdır?
 - A) Yaratma
 - B) İşitme
 - C) Sevme
 - D) Görme

ÖĞRENME ALANI: DİN VE KÜLTÜR

6. Ünite AİLE VE DİN

ÜNİTEMİZE HAZIRLANALIM

1. Anne ve babanızın daha iyi eğitim almanız için neler yaptıklarını defterinize listelleyiniz.
2. Kardeşlerin birbirine karşı olan görevlerinin neler olduğunu düşünerek defterinize yazınız.
3. Aile içindeki yardımlaşmanın, aile içi ilişkileri nasıl etkilediğini aile büyüklerinizden öğreniniz.
4. Sorunlarınızı aile bireylerinizle birlikte çözmeye çalışmanın size neler kazandıracığını araştırınız.
5. İslam dininin aileye verdiği önemi araştırarak defterinize yazınız.

1. Aile Toplumun Temelidir

Önce Düşünelim

Ailenin insanlar için önemi nedir?

Genellikle aynı çatı altında yaşayan anne, baba ve çocuklardan oluşan topluluğa “aile” denir. Bu aile şekline “çekirdek aile” adı verilir. Toplumda değişik aile yapıları vardır. Bazen büyük anne ile büyük babalar da çocuk ve torunlarıyla aynı ailede yaşarlar. Bu tür ailelere de “geniş aile” denir. Bazı ailelerde, ölüm ya da ayrılık nedeniyle anne veya babadan birisi bulunmayabilir. Hatta bazen anne ve babadan her ikisi de olmayabilir. Çocuklar diğer büyükleriyle birlikte ya da yetiştirme yurtlarında yaşayabilirler. Yaşadıkları ortamlardaki insanlar onların ailelerini oluştururlar.

Aile, herkesin gereksinim duyduğu bir yerdir. Çünkü yeme içme, giyim ve barınma gibi temel ihtiyaçlarımız ailemiz tarafından karşılanır. Konuşmayı ve sosyalleşmeyi ailemizde öğreniriz. Kaşık ve çatal tutmaktan ayakkabı giymeye kadar temel davranışları orada ediniriz.

Aile, bir okul gibidir. İyiyi ve doğruyu ilk önce orada öğreniriz. Toplumda uyulması gereken görgü kuralları konusunda bizlere örneklik eden ve bilgi veren yine ailemizdir. Yurdumuzu ve ulusumuzu sevmeyi, ulusal değerlere bağlılık duygusunu da öncelikle ailede kazanırız. Sevgi, saygı, yardımlaşma, dayanışma, özveri gibi güzel davranışlar hep ailede öğrenilir. Aile içinde kişi kendini güvende hissedebilir, mutlu ve huzurlu olur (1. Fotoğraf).

1. Fotoğraf: Aile, insan için mutluluk kaynağıdır.

Aile, en küçük toplumsal birimdir. Ailelerin bir araya gelmesiyle toplum oluşur. Ailenin temel amacı ise sağlıklı nesiller yetiştirerek topluma faydalı bireyler kazandırmaktır. Aileler ne derece güçlü ve sağlam temellere dayanırsa toplum da o derece güçlü olur. Bu nedenle aile toplumun temelidir.

Tarihte yaşamış hemen her toplum aile kurumuna önem vermiş, onu korumak ve yaşatmak için gerekli önlemleri almıştır. Çünkü toplumların kültürel ve ekonomik alanlardaki başarısında ailenin vazgeçilmez bir yeri ve önemi vardır. Aile, toplumdaki kültürün olduğu kadar ekonominin de temel taşıdır. Bunun için ailenin korunması, aynı zamanda bütün boyutlarıyla toplumun korunması demektir. Ailesiz; toplum, ekonomi ve kültür olmaz. Devleti ayakta tutan adalet, toplumu da ayakta tutan ailedir. Nasıl adalet dayanamayan bir devlet ayakta kalamazsa aile yapısı sağlıklı olmayan bir toplum da ayakta kalamaz. Aile, toplumun tek ve değişmez kaynağıdır. Aile parçalandığında toplum için büyük bir tehlike oluşturur. Dolayısıyla bir toplumun güçlü olması mutlu ve huzurlu ailelerden oluşmasıyla mümkündür.

Anayasa'mızda da ailenin önemi vurgulanır, aileye saygı duyulması ve onun korunması istenir. Anayasa'mızın 41. maddesinde, "Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır. Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilatı kurar." ifadesi yer alır.

Sizce aile kurumunun korunması için nelere dikkat edilmelidir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

2. Fotoğraf: Atatürk'e göre aile toplumun temelidir, onu korumak ve yaşatmak gerekir (Yakın arkadaşı Mareşal Fevzi Çakmak'ın kızının düğününde Ankara Halkevinde - Resim ve Heykel Müzesi, 14 Mayıs 1931).

Atatürk de ailenin önemini ve korunması gerektiğini vurgulamıştır (2. Fotoğraf). Onun şu sözleri aile hayatının korunması ve sürdürülmesinin önemine işaret eder: "Medeniye-
tin esası, ilerlemenin ve kuvvetin temeli aile hayatındadır. Bu hayatta yozlaşma, muhak-
kak sosyal, ekonomik ve siyasi bozulmaya neden olur..."¹

Aile, toplum için önemlidir. İnançlarımızı, değerlerimizi, örf ve âdetlerimizi ilk öğrendi-
ğimiz yer ailedir. Toplumun devamını ve ilerlemesini sağlayan bireyler ailede yetişir. Bu
nedenle ailenin korunması ve varlığını sürdürebilmesi toplumun geleceği için önemlidir.

Etkinlik

Listeleyelim

Verilen örneklerden hareketle ailenin birey ve toplum için önemini noktalı yerlere yazınız.

Birey İçin Önemi	Toplum İçin Önemi
1. Kişinin ilk eğitim aldığı yerdir.	1. Toplumun devamını sağlar.
2.	2.
3.	3.
4.	4.

1. Atatürkçülük, C I, s. 327.

2. Anne ve Babam Benim İyiliğimi İster

Önce Düşünelim

Anne babalar zaman zaman çocuklarını niçin uyarırlar?

Anne babalar çocukların en büyük yardımcısı ve destekçisidirler. Onları sever ve ilgi gösterirler. Çocuklarının mutluluk ve başarıları anne ve babayı da mutlu eder, sevindirir. Onlar her zaman çocuklarının iyiliğini ve başarılı olmalarını isterler ve bunun için her türlü çabayı gösterirler. Çocuklarının sorunlarıyla yakından ilgilenir, topluma yararlı iyi birer insan olmaları için çalışır ve özveride bulunurlar. Örneğin, çocuklarının hasta olmamaları için gereken özen ve dikkati gösterirler. Hastalandıkları zaman onları doktora götürüp muayene ettirirler. Barınma, beslenme, giyim, eğitim gibi ihtiyaçlarını karşılarlar. Başarılı olmaları için ev ödevlerine de yardım ederler (1. Resim).

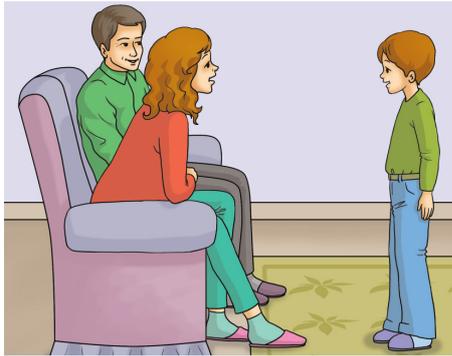
1. Resim: Annem ve babam benim en büyük destekçilerimdir.

Anne ve babalar çocukları için hangi özverilerde bulunurlar? Açıklayınız.

Anne ve babalar birçok konuda çocuklarına göre daha tecrübeli ve bilgilidirler. Onların zarar görmemeleri ve sıkıntıya düşmemeleri için her türlü çabayı gösterirler. Çocukları için nelerin yararlı, nelerin zararlı olduğunu bilirler. Bundan dolayı onlar, zaman zaman çocuklarını çeşitli tehlikelere karşı uyarırlar. Onlara mutlu bir yaşam sürmeleri ve zarar görmemeleri için öğüt verirler. Örneğin; çevresindekilerle iyi ilişkiler kurmalarını, büyüklere saygılı olmalarını söylerler. Çocuklarının planlı ve düzenli çalışmalarını isterler. Yalan söylememelerini, kimsenin malına zarar vermemelerini, zararlı alışkanlıklardan kaçınmalarını, iyi ahlaklı ve çalışkan kimselerle arkadaşlık etmelerini öğütlerler.

Anne babamızın istek ve öğütleri zaman zaman bizim hoşumuza gitmeyebilir ya da zor gelebilir. Örneğin; onlar, televizyon seyretmek veya top oynamak yerine ev ödevimizi yapmamızı; kitap, dergi vb.ni okumamızı isteyebilirler. Onların bu istekleri, ilk bakışta bize zor gelse de aslında bizim iyiliğimiz içindir (2. Resim). Anne ve babalar çocuklarının iyi birer insan olmalarını isterler. İyi eğitim almaları için her türü çabayı gösterirler.

2. Resim: Anne ve babalar çocuklarının iyi yetişmeleri için çaba gösterirler.

Anne babanın çocuklarına ilgi göstermeleri, onları güzel bir şekilde yetiştirmeleri konusunda Peygamberimiz şöyle buyurmuştur: **“Çocuklarınıza hoşça davranın ve onları güzel terbiye edin.”**¹

Anne ve babamızın bizim iyi bir insan olarak yetişmemizi istediklerini bilmeliyiz. Onların istek ve öğütlerinin bizim sağlıklı, mutlu, başarılı ve iyi bir insan olmamıza yönelik olduğunu hiçbir zaman unutmamalıyız. Bundan dolayı isteklerini yerine getirmeli, öğütlerini tutmalıyız.

Etkinlik

Listeleyelim, Paylaşalım

Ailenizin sizin iyiliğiniz için neler yaptıklarını listeleterek arkadaşlarınızla paylaşınız.

1. İbn Mace, Sünen, Edep, 3.

3. Kardeşlerimle İyi Geçinirim

Önce Düşünelim

Ailede kardeşlerin birbirine sevgi ve saygıyla davranması neden önemlidir?

Bir aile içinde, aynı anne babanın sevgi ve şefkatiyle yetişen kardeşler arasında çok güçlü bir bağ vardır. Böyle bir bağı başka insanlarla kurmak zordur. Bu nedenle, anne ve babamızdan sonra bize en yakın kişiler kardeşlerimizdir. Onlarla aynı evi, sofrayı, sevinç ve üzüntülerimizi paylaşırız.

Ailede sevgi ve saygının yerleşmesi, aile bireylerinin birbiriyle iyi geçinmelerine bağlıdır. Kardeşler arasındaki sevgi, saygı, yardımlaşma ve dayanışma; ailenin birliği, beraberliği, huzuru ve devamlılığı için önemlidir. Kardeşlerin birbiriyle iyi geçinmeleri ailenin mutluluğuna katkı sağlar. Sağlıklı toplumlar bireyleri iyi geçinen, huzurlu ve mutlu ailelerden oluşur.

Aynı anne babadan olmalarına, aynı ortamda yetişmelerine rağmen kardeşlerin ilgi ve beğenileri farklılıklar gösterebilir. Örneğin, kardeşlerden biri müzik diğeri spor programları izlemekten hoşlanabilir. Bu yüzden kardeşler arasında anlaşmazlık çıkabilir. Kardeşler bu gibi sorunları konuşarak anlayış içinde çözmeye çalışmalıdırlar (3. Resim). Küçükler ağabey ve ablalarını saymalı, ağabey ve ablalar da küçük kardeşlerini sevmeli ve korumalıdırlar.

3. Resim: Kardeşlerimizle iyi geçinmeliyiz.

Kardeşlerimizle ilişkilerimizde dürüst ve içten olmalıyız. Onlara iyi davranmalı, işlerimizde yardımlaşmalıyız (4. Resim). Kardeşlerimizi kıskanmamalı, söz ve davranışlarımızda kaba ve kırıcı olmamalıyız. Sevinçlerimizi ve üzüntülerimizi onlarla paylaşmalıyız (5. Resim). Kardeşlerimiz arasında en küçük bir kırgınlığa bile yer vermemeli, böyle bir durum söz konusu olursa birbirimizden özür dilemeliyiz. Zaman zaman eşyalarımızı

4. Resim: Kardeşlerimize derslerinde yardımcı olmalıyız.

5. Resim: Kardeşler sevinçlerini paylaşmalıdırlar.

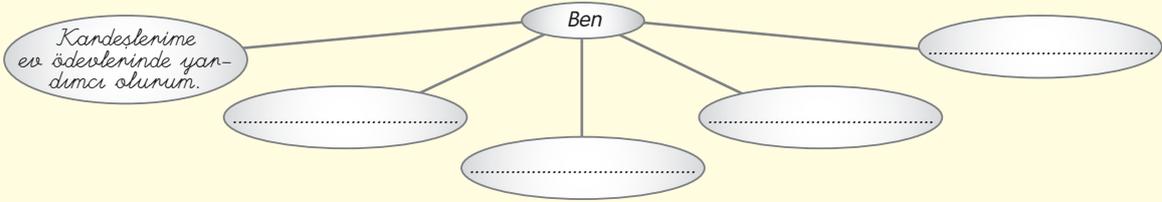
kardeşlerimizle paylaşmalı, el birliğiyle zorlukların üstesinden gelmenin daha kolay olacağını unutmamalıyız. Ailemizin mutluluğunu sağlayan önemli unsurlardan birinin de kardeşlerimizle iyi geçinmek olduğunu bilmeliyiz.

Etkinlik

Yazalım

Aşağıdaki şemada boş bırakılan yerleri kardeşlerinizle ilişkilerinizi dikkate alarak doldurunuz.

4. Ailemizde Birbirimize Saygı Gösterir, Yardım Ederiz

Önce Düşünelim

Anne ve babanızın söylediklerinizi dinlemesi ve düşüncelerinize değer vermesi sizi nasıl etkiler?

Toplumun temeli ailedir. Ailenin temeli de şu üç esasa dayanır: Karşılıklı sevgi, saygı ve yardımlaşma.¹ Sevgi, ailenin huzur ve devamını sağlayan önemli değerlerden biridir. Sevgisiz bir aile kurmuş bir dala benzer. Sevgi, aileyi ayakta tutan, huzur ve mutluluğu sağlayan en önemli duygudur. Ancak ailenin mutlu, huzurlu ve devamlı olmasında sevgi kadar saygının da önemli bir yeri vardır. Saygılı olmak sevginin bir gereğidir. Bu nedenle tüm aile bireylerine karşı saygılı olmalıyız. Ailede hem büyüklere hem de küçüklere saygı göstermeliyiz. Örneğin; kardeşlerimizin, anne ve babamızın odalarına izin almadan girmemeliyiz. Onlardan habersiz eşyalarını kullanmamalıyız. Özel eşyalarına asla dokunmamalıyız. Büyüklele konuşurken dikkatli olmalıyız. Onları incitecek söz ve davranışlardan kaçınmalıyız. Onlara karşı daima tatlı dilli ve güler yüzlü olmalıyız. Bir sorunla karşılaştığımızda daha tecrübeli olduklarından onların görüşlerini almalıyız. Bütün bunlar, onlara duyduğumuz saygıyı gösterir.

Bir arada yaşayan aile bireyleri, hayatlarını sürdürürken birbirlerine yardımcı olur. Yardımlaşmanın temeli de saygı ve sevgiye dayanır. Aile ortamında, herkesin yapabileceği bazı işler vardır. Örneğin, anne ve babamız bir işle uğraşırken küçük kardeşimizle ilgilenebiliriz. Evin temiz tutulması konusundaki titizliğimiz, anne ve babamıza yardım sayılır. Gerektiğinde bakkala gidip bir şeyler almamız onlara destek olmaktır. Öte yandan, sofranın kurulmasında ve kaldırılmasında ailemize yardımcı olabiliriz (6. Resim).

6. Resim: Ailemizde birbirimize yardım etmeliyiz.

1. Sözlere Hazinesi, s. 21.

Aile içinde anne ve babamız bize her konuda yardımcı olur. Ev ödevlerimizi yaparken ve derslerimize çalışırken onların yardımlarını alırız (3. Fotoğraf). Onların uyarı ve öğütleri, bizim için önemli bir destektir. Ailede, anne ve babamız hemen her konuda birbirlerine de yardımcı olurlar. Ailede kardeşler de yardımlaşırlar. Örneğin; ev ödevlerini yapmada, odalarını temizlemede birbirlerine yardım ederler.

İslam dini, sağlıklı aileler ve toplumlar oluşturarak mutlu olmamızı ister. Bu nedenle aile bireylerini sevip saymamızı ve onlarla yardımlaşmamızı öğütler. Bununla ilgili olarak Kur'an'da şöyle buyrulur: "Allah'a ibadet edin... Ana babaya, akrabaya... iyi davranın..."

¹ Peygamberimiz de birçok hadisinde aile bireylerinin birbirlerini sevip saymalarını ve birbirleriyle yardımlaşmalarını öğütlemiştir. Örneğin o, iyi davranılmaya en çok kimin layık olduğu sorusuna cevap olarak "Annen, annen, annen, sonra baban, sonra sırasıyla yakın akrabalarıdır."² buyurmuştur. İslam bilginleri de ailenin mutluluğu için sevgi, saygı ve yardımlaşmanın önemli olduğunu belirtmişlerdir. Hz. Ali bu konuda şöyle demiştir: "Babanı dinlersen sen de oğlundan seni dinlemesini ve sana saygı göstermesini bekleyebilirsin."³ İslam bilginlerinden Cafer-i Sadık da şöyle demiştir: "Babanıza iyilik edin ki çocuklarınız da size iyilik etsinler."⁴

3. Fotoğraf: Ders çalışırken aile büyüklerimizden yardım alırız.

Etkinlik

Değerlendirelim

"Bir elin nesi var, iki elin sesi var." atasözünü aile içinde yardımlaşmanın önemi açısından arkadaşlarınızla değerlendiriniz.

Bizler de ailemizde birbirimize saygı göstermeli ve yardımcı olmalıyız. Anne babamızın verdiği görevleri eksiksiz ve zamanında yapmalıyız. Sözlerini dinlemeli, öğütlerini tutmalıyız. Aile içindeki sorumluluklarımızı yerine getirmeliyiz. Böylece ailemizin mutluluğuna katkıda bulunmuş oluruz.

Etkinlik

Niçin Önemli?

Ailemizde sevgi, saygı ve yardımlaşma olması niçin önemlidir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

1. Nisâ suresi, 36. ayet.

2. Nesâî, Sünen, Edep, 27.

3. Hz. Ali'nin Erdemleri, s. 23.

4. Muhjiddin İbn Arabi, Mişkatül Envar, s. 162.

5. Ailemizde Birbirimizi Anlamalıyız ve Sorunlarımızı Birlikte Çözmeliyiz

Önce Düşünelim

Aile bireylerinin birbirlerini anlamaları niçin önemlidir?

Aile ortamında ilişkilerimizi sevgi ve saygı çerçevesinde yürütüyor olabiliriz. Fakat bu, bazı küçük tartışmaların olmayacağı anlamına gelmez. Örneğin, kardeşlerden biri sınavına hazırlanırken diğeri televizyonu açmak isteyebilir. Aynı odada hem televizyonun izlenmesi hem de ders çalışılması elbette çok zordur. Güzel bir hafta sonu birimiz pikniğe gitmeyi planlarken diğerkileri akraba ziyaretine gitmek isteyebilirler. Böyle durumlara her zaman karşılaşılabılıriz. Ailede huzur ve mutluluğun sağlanmasında aile bireylerinin karşılıklı anlayışı çok önemlidir. Aile, huzur ve mutluluk ortamında güçlü ve sağlıklı olur (4. Fotoğraf). Bu ortamın oluşmasında ailedeki herkesin katkısı ve sorumluluğu vardır. Çünkü, huzursuzlukların nedeni, anlaşılmamak veya anlayamamaktır. O hâlde birbimiz isteklerine saygı göstermeliyiz.

4. Fotoğraf: Aile, huzurun ve mutluluğun temelidir.

Aile bireylerimiz her zaman aynı durumda olmayabilirler. Ailemizden biri bazen yorgun ya da hasta olabilir. Böyle durumda o, daha duygusal ve alıngan olur. Diğerk zamanlardakinden farklı davranabilir. Bu durumlarda aile bireyleri olarak birbimiz içinlikle ve dikkatle dinlemeli ve anlamaya çalışmalıyız. Karşımızdaki kişinin durumundan haberdar olmalı ve ona göre davranmalıyız. Sevinçli ve üzüntülü anlarında onlara daha anlayışlı olmaya çalışmalıyız. Örneğin, kardeşimiz doğum gününde arkadaşlarıyla eğlenirken yüksek sesle müzik dinliyor olabilir. Annemiz ve babamız işten yorgun ve sinirli dönebilir. Böyle durumlarda onlara anlayış göstermeliyiz. İstek ve ihtiyaçlarımızı ailemize söylerken onların içinde bulunduğu ekonomik koşulları dikkate almalıyız.

İnsanlar, birbirlerini dinlediği sürece daha iyi geçinirler. Böylece daha huzurlu ve mutlu olurlar. Bu nedenle birlikte yaşamının gereklerine uymalı ve sorumluluklarımızı bilmeliyiz. Aile içinde kendi bildiğimiz ve istediğimiz gibi yaşayamayız. Birlikte yaşadığımız kişilerin de haklarına saygılı olmalı ve onları anlamaya çalışmalıyız. Olaylara yalnızca kendi açımızdan bakmadan “Acaba ben olsam ne yapardım?” diye düşünmeliyiz. Kendimizi karşımızdakinin yerine koyarak onu anlamaya çalışmalıyız. Aile içinde her zaman birbimize anlayışla yaklaşmalıyız. Anlayışlı insanlar küçük kusurları büyütmezler. Her şeye öfkelenmezler. İnsanların hatalarını kırıcı olmadan söylerler. Bütün bunlara dikkat edersek ailemizde huzur ve mutluluk olur.

Aile bireylerinin birbirini dinlemesi, sorunlarını birlikte çözmelerine basamak olur. Aile içi sorunların birlikte çözümünü ailenin huzur ve mutluluğunu sağlar.

“Derdini söylemeyen derman bulamaz.” atasözünü ne anlatılmaktadır? Açıklayınız.

Etkinlik

Sorunlarınızı “Aile Toplantıları” Yaparak Çözün

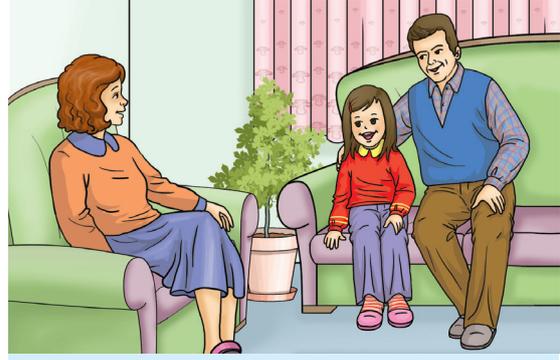
E vde kimi zaman gergin bir ortam oluşabilir. Çocuklar her zaman kendi dediklerinin olmasını isteyebilirler. Örneğin; istedikleri zaman ders çalışmak, televizyon seyretmek, arkadaşlarıyla oynamak arzusundadırlar. Herhangi bir eşyanın hemen alınmasını isteyip de alınmadığı zaman huysuzluk yapabilirler. Kardeşleriyle oda paylaşımı, evdeki eşyaların kullanımını gibi konularda tartışabilirler.

Aile içinde ortaya çıkan sorunlar aile toplantıları ile aşılabılır. Aile toplantıları, anne baba ve çocukların önemli kararları alırken diğer aile üyelerine bilgi verdikleri veya görüşlerini aldıkları ortamlar olarak bilinir. Bu yönüyle aile toplantıları önemlidir ve belli aralıklarla yapılmalıdır. Çünkü aile toplantılarında ailenin imkânları çerçevesinde ortak çözümler bulunabilir. Ailede herkes kendisine önem verildiğini görür ve yapılması gerekenler birlikte kararlaştırılabilir.

Gazete haberi

- Yukarıdaki gazete haberinden hareketle sorunları çözerken aile toplantılarının katkısı hakkında ne düşünüyorsunuz? Açıklayınız.
- Sizce sorunların çözümünde aile toplantılarının önemi nedir? Belirtiniz.

Ailede anne, baba ve çocuklar arasındaki sorunların çözümünde ilk yapılması gereken, karşılıklı ihtiyaçları belirlemek ve önem derecesine göre sıralamaktır (7. Resim). Aile bireylerinin ihtiyaçlarını birlikte değerlendirmesi, karşılıklı saygı ve anlayışın gereğidir.

7. Resim: Sorunlarımızı ailemizle birlikte çözeriz.

Her ailede küçük ya da büyük bazı sorunlar olabilir. Aile bireyleri birlikte ve karşılıklı anlayış içinde bu sorunlarını çözmeye çalışmalıdırlar. Bu konuda aile bireylerinin

her birine bazı görevler düşmektedir. Sorunu görmezden gelmek, birbirini dinlemeden suçlamak, ön yargılı davranmak, sorunun kaynağını göz ardı etmek gibi davranışlarla olumlu bir sonuca ulaşamaz. Bazen çözüm konusunda uzman kişi ve kuruluşlardan yardım alınması da gerekebilir. Aile içindeki tüm sorunlar, demokratik bir anlayışla çözümlenmelidir. “Aile sevgiyle kurulur, saygıyla yürütülür.” ilkesi asla unutulmamalıdır.

Aile sorunlarımızı birlikte çözmeliyiz. Öncelikle duygu ve düşüncelerimizi aile bireylerimizle paylaşmalıyız. Onların görüşlerini almak doğru davranışlarda bulunmamızı, çıkabilecek sorunların önlenmesini sağlayacaktır. Tek başımıza çözemeyeceğimiz sorunlarımızı ailemizle kolayca çözebiliriz. Bunun için sorunlarımızı ailemize anlatmalıyız. Ailemizin mutluluğu, devamlılığı, sağlık ve huzuru için birbirimizi dinlemeli, anlamalı ve sorunlarımızı birlikte çözmeye çalışmalıyız.

Etkinlik

Drama Yapalım

Arkadaşlarınızla birlikte aile içinde ortaya çıkabilecek sorunlardan birini belirleyiniz. Görev paylaşımı yaparak aile bireylerinin birbirini anlamasının önemini ve sorunların birlikte nasıl çözülebileceğini gösteren bir drama yapınız.

6. Aile İçi İlişkilere Yönelik İslam'ın Öğütleri

Önce Düşünelim

Anne ve babanız sizden onlara karşı nasıl davranmanızı ister?

Allah, insanları sevdiği için onların korunmasını ve mutlu olmasını ister. Bunun için kadın ve erkeklerin evlenip aile kurmalarını tavsiye eder. Aile, insanların korunup mutlu olmalarını sağlayacak en güzel yuvadır. Dünyaya gelen insan, bir aile içinde yaşama-ya başlar, ailesi tarafından korunur, yetiştirilir. İlk eğitimini ve bilgilerini burada alır. Bu yüzden insanların mutluluğu için gerekli olan aile hayatına İslam dini de çok önem verir.

İslam dini aileyi çok değerli ve saygın bir topluluk olarak görür. Ailenin sevgi, saygı, fedakârlık, güven üzerine kurulmasını ve mutlu bir şekilde sürdürülmesini öğütler. Bunu sağlamak için de aile bireylerinin birbirlerine karşı olan hak, görev ve sorumluluklarına yönelik öğütler verir, bunların yerine getirilmesini ister.

Ailedeki mutluluk, öncelikle eşlerin birbirlerine iyi davranmalarına ve birbirlerinin haklarını gözetmelerine bağlıdır (5. Fotoğraf). Bu nedenle İslam dini ailede eşler arası ilişkilere yönelik öğütlerde bulunur. Kur'an-ı Kerim'de Yüce Allah, erkeklerin kadınlar üzerinde, kadınların da erkekler üzerinde hakları olduğunu bildirir.¹ Peygamberimiz de eşler arasında karşılıklı sevgi ve saygıyı önemli görmüş, eşlerin birbirlerine nazik ve şefkatli davranmalarını öğütlemiştir. O, konuyla ilgili olarak şöyle buyurmuştur: "Eşine nazik davranan müminler imanı en mükemmel olanlardır."² Bir başka hadisinde de eşler arasındaki sevginin önemini şöyle vurgulamıştır: "Erkek, hanımına; hanım da kocasına sevgiyle baktıklarında Allah da onlara rahmet ve sevgiyle bakar..."³

5. Fotoğraf: Ailede bireyler birbirlerine yardımcı olmalıdır.

1. Bakara suresi, 228. ayet.

2. İbn Mace, Sünen, Nikâh, 84.

3. Ebu Davud, Sünen, Cihad, 104.

İslam dinine göre anne babaların çocuklarına karşı görev ve sorumlulukları da vardır. Bunların başında, çocukları doğduğunda onlara güzel bir isim vermek gelir. Doğan çocuk ister oğlan ister kız olsun aynı derecede sevilmelidir. Kur'an-ı Kerim'de, çocukları arasında ayırım yapan kişiler kınanır.¹ Anne ve babadan çocuklarına adaletle davranmaları istenir. Peygamberimiz çocukları arasında adaleti gözetmeyen bir sahabeyi uyarmış ve "Çocukların arasında adaletsiz davranma konusunda Allah'tan kork."² buyurmuştur.

İslam dininde anne babanın çocuklarına karşı sorumlulukları arasında onları iyi bir şekilde eğitmek ve her türlü tehlikeden korumak yer alır. Kur'an-ı Kerim'de Yüce Allah şöyle buyurur: "Ey iman edenler! Kendinizi ve ailenizi, yakıtı insanlar ve taşlar olan ateşten koruyun..."³ Konuyla ilgili olarak Peygamberimiz de şöyle buyurmuştur: "Hiçbir anne baba, çocuklarına güzel edep ve terbiyeden daha faydalı bir bağışta bulunamaz."⁴

İslam dininin aile içi ilişkilerle ilgili öğütlerinden bir kısmı da çocukların anne ve babalarına karşı olan görev ve sorumluluklarına yöneliktir. Anne ve babanın, çocukları üzerinde sayılamayacak kadar hakları vardır (6. Fotoğraf). Onlar çocukları için gece gündüz çalışırlar. Her zaman çocukları için çaba gösterip en iyi olanı yapmaya uğraşırlar. Bu nedenle İslam dini anne ve babaya iyi davranılmasını, güzel söz söylenmesini ve şefkat gösterilmesini öğütler. Bununla ilgili olarak Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulur. "Rabb'in, kendisinden başkasına asla ibadet etmemenizi, ana babaya iyi davranmanızı kesin olarak emretti. Eğer onlardan biri ya da her ikisi senin yanında ihtiyarlık çağına ulaşırsa sakın onlara 'Öf!' bile deme, onları azarlama, onlara tatlı ve güzel söz söyle. Onlara merhamet ederek tevazu kanadını indir ve de ki: Rabb'im! Tıpkı beni küçükken koruyup yetiştirdikleri gibi sen de onlara acı."⁵

6. Fotoğraf: Anne babaların çocuklar üzerindeki hakları ödenmez.

İslam dinine göre çocukların üzerinde anne hakkının ayrı bir önemi vardır. Peygamberimizin yanına gelen bir sahabe, "Üzerimde en fazla kimin hakkı vardır?" diye sormuş. O da üç defa, "Annenin, annenin, annenin!" dedikten sonra dördüncü seferinde "Babanın!" buyurmuştur.⁶

1. Nahl suresi, 58. ayet.

2. Müslim, Sahih, Hibe, 13.

3. Tahrîm suresi, 6. ayet.

4. Tirmizi, Sünen, Birr, 33.

5. İsrâ suresi, 23-24. ayetler.

6. Buhari, Sahih, Edep, 2.

Anne babasına karşı görevlerini yerine getirmeyen çocuklar, bunun benzerlerini de kendi çocuklarından görebilirler. İnsan ne ekerse onu biçer. Peygamberimiz bu konuda şöyle buyurmuştur: “Siz ana babanıza iyi davranın ki çocuklarınız da size iyi davranınsınlar.”¹

İslam dininde kardeşler arası ilişkilere ve haklara da önem verilir. Peygamberimize “Öncelikle kimlere iyilik yapmalıyız?” diye sorulduğunda o, “Annene, babana, kız kardeşine, erkek kardeşine, bunlardan sonra gelen yakınlarına...”² diye cevap vermiştir.

İslam dini gelmeden önce kadınlara ve kız çocuklarına değer verilmiyor, şiddet uygulanıyordu. Kız çocuk sahibi olmak utanç sebebi sayılıyordu. Böyle bir ortamda tebliğ edilen İslam dini öncelikle aile ilişkilerindeki kötü uygulamaları kaldırmayı amaçlamıştır. İnsanlara bunların yanlış olduğunu anlatmış, kadın ve çocuklara iyi davranılmasını öğütlemiştir. İslam dininin öğütlerine ve bu konudaki yasal düzenlemelere rağmen, bugün özellikle kadın ve çocuklara yönelik olumsuz tutum ve davranışlar hâlâ mevcuttur. Örneğin; dövme, sevgi göstermeme, aşağılama gibi kötü davranışlar bunlardan bazılarıdır. Uzmanlar şiddetin öğrenilen bir davranış olduğunu, bundan dolayı da özellikle çocukların çevresindeki kişilerin bu tür davranışlarda bulunmamasını ve onların şiddet içeren filmlerden de uzak durmalarını gerektiğini belirtmektedirler.

Aile içi ilişkilere önem veren İslam dini, özellikle kadın ve çocuklara iyi davranılmasının üzerinde önemle durur. Kocanın eşine baskı kurmasını, onun hak ve özgürlüğünü kısıtlamasını ve ona karşı şiddet uygulamasını yasaklar. Peygamberimiz kadınlara iyi davranmakla ilgili olarak şöyle buyurur: “Sizin hayırlınız, kadınlara iyi davranmanızdır.”⁴ Bir başka hadisinde ise “Kadınlarınızı dövmeyiniz. Kadınlarını döven erkekler, sizin hayırlığınız değildir.”⁵ buyurmuştur.

Peygamberimiz (s.a.v.) özellikle kız çocuklarına iyi davranılmasını öğütlemiştir. Bununla ilgili olarak şöyle buyurmuştur: “Kimin bir kız çocuğu olur da hor görmez ve erkek çocuğunu ona tercih etmezse Allah onu cennete koyar.”⁶ Peygamberimiz çocuklar arasında ayırım yapılmaması konusunda da uyarılarda bulunmuştur. “Allah, öpmeye varıncaya kadar çocuklarınızın arasında adaletli davranmanızı sever.”⁷ ve “Hediye verirken çocuklarınızın arasında ayırım yapmayınız...”⁸ buyurmuştur.

Ailemizin mutluluğu için sevgi, saygı, özveri, dayanışma ve yardımlaşma içinde olmalıyız. Görev ve sorumluluklarımızı yerine getirmeliyiz. Birbirimizi anlamalı, sorunlarımızı birlikte çözmeliyiz. İslam dininin aile içi ilişkilere yönelik öğütlerini dikkate almalıyız.

Etkinlik

Düşünelim, Paylaşalım

Toplumda kadınlara ve çocuklara yönelik olumsuz tutum ve davranışların ortadan kaldırılması için neler yapılabilir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

1. Ebu Davud, Sünen, Edep, 120.
2. Ebu Davud, Sünen, Edep, 129.

3. Ebu Davud, Sünen, Nikâh, 49.
4. Ebu Davud, Sünen, Nikâh, 49.

5. İbn Mace, Sünen, Nikâh, 4.
6. Ebu Davud, Sünen, Edep, 72.

7. Ebu Davud, Sünen, Edep, 127.
8. Tirmizi, Sünen, Edep, 33.

Bilgilerimizi Ölçelim

A) Aşağıdaki soruların cevaplarını altlarındaki noktalı yerlere yazınız.

1. Ailenin birey ve toplum açısından önemini belirtiniz.

.....
.....
.....
.....
.....

2. Aile bireylerinin birbirlerini anlamalarının önemini açıklayınız.

.....
.....
.....
.....
.....

3. Aile içindeki sorunlarımızı çözerken nelere dikkat etmeliyiz?

.....
.....
.....
.....
.....

4. Anne ve babanıza karşı olan sorumluluklarınıza dört örnek veriniz.

.....
.....
.....

B) Aşağıdaki cümlelerden doğru olanın başına "D", yanlış olanın başına "Y" yazınız.

(...) **1.** Sevgi, saygı ve dayanışma önce ailede başlar.

(...) **2.** Ailenin huzuru, bireylerin birbirlerine saygılı olmalarına bağlıdır.

(...) **3.** Aynı aileden olan bireyler, aynı özelliklere sahip olurlar.

(...) **4.** Aile bireylerinin birbirini anlaması, ailede iletişimi kolaylaştırır.

(...) **5.** Ailede huzur ve mutluluğun sağlanmasında karşılıklı anlayış önemli değildir.

C) Aşağıdaki sorularda doğru seçeneği bularak işaretleyiniz.

1. Aşağıdakilerden hangisi kardeşlerin ailede birbirleriyle iyi geçinmesini engeller?

- A) Kardeşlerin birbirlerine yardım etmesi
- B) Kardeşlerin birbirlerine saygılı davranması
- C) Kardeşlerin birbirlerini kıskanması
- D) Kardeşlerin eşyalarını birbirleriyle paylaşması

2. Aşağıdakilerden hangisi aile bireylerimize karşı görevlerimizden biri **değildir**?

- A) Anne ve babaya saygılı olma
- B) Arkadaşlarımıza yardımcı olma
- C) Kardeşlerle iyi geçinme
- D) Kardeşlerimizi sevmeye ve koruma

3. Anne, baba ve kardeşlerden oluşan en küçük toplumsal birim aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Aile
- B) Halk
- C) Ulus
- D) Soy

4. Aile ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisi **yanlıştır**?

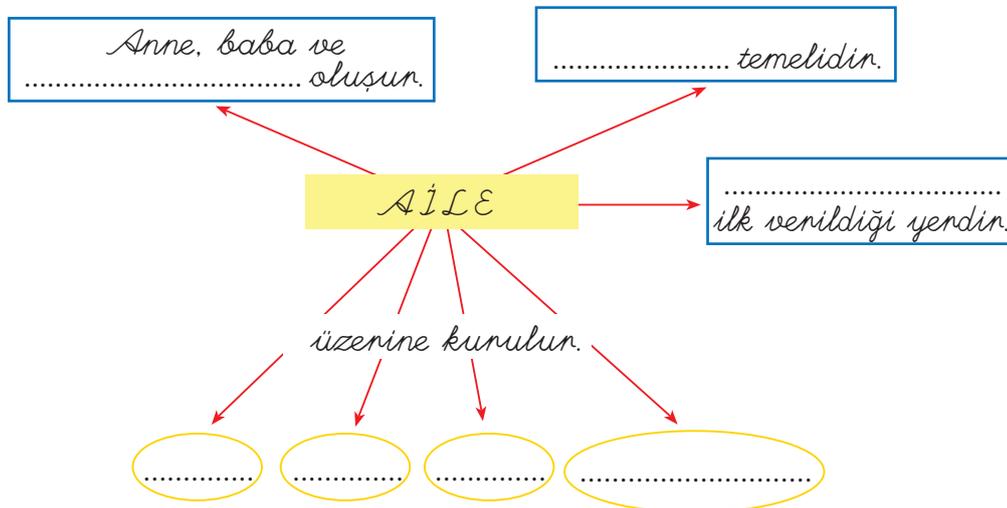
- A) Ailede sevgi, saygı ve dayanışma esastır.
- B) Aile toplumun temelidir.
- C) Ailede tüm bireylerin sorumlulukları vardır.
- D) Aile eğitim aldığımız tek yerdir.

5. Huzurlu ve mutlu bir aile ortamının oluşturulmasında aşağıdakilerden hangisi önemlidir?

- A) Aile fertlerinin bireysel davranarak ilişkilerinde kendilerini ön planda tutması
- B) Aile fertlerinin birbirleriyle olan ilişkilerini kendi çıkarları doğrultusunda yürütmesi
- C) Ailedeki bireylerin birbirlerini anlayışla karşılaması
- D) Aile fertlerinin çıkan anlaşmazlıklarda birbirlerini dinlememeleri

D) Aşağıda verilen ifadelerden yararlanarak kavram haritasını tamamlayınız.

sevgi, toplumun, çocuklardan, saygı, yardımlaşma, eğitimin, güven, komşulardan

SÖZLÜK

A

adalet: 1. Hak ve hukuka uygunluk, hakkı gözetme, doğruluk. 2. Herkese kendine uygun düşeni, kendi hakkını verme.

âdet: 1. Görenek. 2. Topluluk içinde eskiden beri uyulan kural, töre.

ahiret: Dinî inanişaya göre, insanın öldükten sonra dirilip sonsuza dek kalacağı ve Allah'a hesap vereceği yer, öbür dünya.

alak: Döllenmiş dişi yumurtadan bir hafta içinde oluşan hücre topluluğunun rahim etrafında asılıp gömülmüş şekli.

ashap: Sahabe kelimesinin çoğulu. Hz. Peygamber devrinde yaşamış, Müslüman olarak Hz. Peygamberi görmüş, onun sohbetlerinde bulunmuş ve Müslüman olarak ölmüş kimseler.

azap: (Müslümanlıkta) Dünyada günah işlemiş olanlara ahirette verilecek ceza.

B

başaya kakmak: Yapılan bir iyiliği yüzüne vurarak birini üzme.

batıl: 1. Doğru ve haklı olmayan. 2. Çürük, temelsiz, asılsız. 3. Geçersiz.

bereket: 1. Bolluk, gürlük, ongunluk. 2. Allah'ın kullarına bağışladığı bolluk.

bozguncu: Bozgunluk yapan kimse.

bozgunculuk: Bozguncuya yakışır davranış.

buyruk: 1. Belirli bir davranışta bulunmaya zorlayıcı söz, emir, ferman. 2. (Dinde) Allah'ın insanlardan yapılmasını istediği öğütler.

C-Ç

cahillik: 1. Bilgisizlik. 2. Gençlik, toyluk, deneyimsizlik. 3. Gençlik, toyluk, deneyimsizlik yüzünden işlenen kusur. Dini terim olarak Allah'ın ve Hz. Peygamberin buyruklarını bilmemek.

Cebrael: Allah tarafından peygamberlere vahiy getirmekle görevlendirilen, dört büyük melekten biri.

cenaze: 1. Kefenlenip tabuta konmuş, gömülmeye hazırlanmış insan ölüsü. 2. Ölü, ölmüş kimse.

cennet: Dinî inanişaya göre, iyilik yapanların, günahsızların öldükten sonra sonsuz bir mutluluğa kavuşacakları yer.

D

değer: Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet. 2. Bir şeyin parayla ölçülebilen karşılığı. 3. Yüksek ve yararlı nitelik.

delil: 1. İnsanı aradığı gerçeğe ulaştırabilecek iz. 2. Kanıt.

din: 1. Tanrı'ya, doğaüstü güçlere, çeşitli kutsal varlıklara inanmayı ve tapınmayı sistemleştiren toplumsal bir kurum, diyanet. 2. Bu nitelikteki inançları kurallar, kurumlar, töreler ve semboller biçiminde toplayan, sağlayan düzen. 3. İnanılıp çok bağlanan düşünce, inanç veya ülkü, kült.

dirlik: 1. Yaşayış, hayat, sağlık, varlık, geçim. 2. Huzur, erinç.

dua: 1. Allah'a yalvarma, yakarış. 2. İbadet veya yakarma amacıyla okunan, dinî değeri olan metin.

E

ebedî: Sonsuz, ölümsüz.

eda: 1. Davranış, tavır. 2. Naz, işve. 3. Verme, ödeme, yerine getirme.

edep: 1. Toplum töresine uygun davranma. 2. İyi ahlak, incelik, terbiye.

egemen: Bağımlı olmayan, hükümrân, hâkim.

elçi: 1. Bir devleti başka bir devlet katında temsil eden kimse, sefir. 2. Peygamber, resul, nebi.

emanet: Korunmak için birine veya bir yere bırakılan eşya, kimse vb.

emin: İnanılır, güvenilir.

esenlik: Esen olma durumu, sağlık, afiyet, sıhhat, selamet.

evren: Gök varlıklarının bütünü, kâinat.

ezan: Müslümanlıkta namaz vaktini bildirmek için müezzinin yüksek sesle yaptığı çağrı.

F

farz: 1. Kesin, yapılması gerekli olan; İslamiyette kesin olarak yapılması gereken emir, Allah'ın emri. 2. Yapılmasında mecburiyet olan şey.

felah: Kurtuluş.

fesat: 1. Herhangi bir konuda iyimser olmayan, kötü yorumlayan kimse. 2. Karıştırıcı, ara bozucu kimse.

G

gayb: Bilinmeyen, gizli, gelecek.

gazap: Öfke, kızgınlık.

gıybet: Çekiştirme, yerme, kötüleme, kov.

göçebe: Değişik şartlara bağlı olarak belli bir yöre içinde çadır, hayvan ve öteki araçlarla yer değiştiren, yerleşik olmayan (kimse veya topluluk), göçer, göçkün.

günahkâr: 1. Günah işlemiş (kimse), günahlı. 2. Müslümanlıkta, günah sayılan davranışları yapan kimse.

H

hac: İslam'ın beş şartından biridir. Yılın belli günlerinde usulüne göre ihrama girerek Mekke'de Arafat denilen yerde vakfe yapmak ve Kâ'be'yi tavaf etmeye hac denir.

haddi aşmak: Ölçüyü kaçırmak, aşırı gitmek.

hadis: 1. Hz. Muhammed'in söz ve davranışları. 2. Bu söz ve davranışları inceleyen bilim.

hak: 1. Adalet. 2. Adaletin, hukukun gerektirdiği veya birine ayırdığı şey, kazanç. 3. Doğru, gerçek.

halife: 1. Hz. Muhammed'in vekili olarak Müslümanların imamlığını ve din koruyuculuğunu yapmakla görevli kimse. 2. Hükümdar. 3. Osmanlı padişahlarının kullandıkları unvanlardan biri.

hamt: Allah'a şükretme.

Hanif: İslam dini gelmeden önce puta tapmayıp Allah'ın varlığına ve birliğine inanan kimse.

hayâ: Utanma duygusu, utanç, utanma, sıkılma.

hayır: 1. İyilik, karşılık beklemeden yapılan yardım. 2. İyi, hayırlı, yararlı.

hinç: Öç alma duygusuyla dolu öfke, kin, gayz.

hiyanet: 1. Kendine gösterilen güveni kötüye kullanma, sözünü tutmayarak hile yapma veya kutsal sayılan şeylere el uzatma, hainlik, ihanet. 2. Vefasızlık.

hicret: Hz. Muhammed'in Mekke'den Medine'ye göç etmesi. Hz. Muhammed (s.a.v.) ve arkadaşlarının 622 yılında Mekke'li müşriklerin baskıları sonucu Mekke'den Medine'ye göç etmeleri olayına hicret denir.

hidayet: Doğru yol, hak olan Müslümanlık yolu.

hikmet: 1. Neden, gizli neden. 2. Bilgelik. 3. Felsefe.

hilekârlık: Hilecilik, dolandırıcılık.

hitap: Sözü birine veya birilerine yöneltme, seslenme.

hutbe: Cuma ve bayram namazlarında okunan dua ve verilen öğüt.

huy: 1. İnsanın yaratılış ve ruh özelliklerinin tümü, mizaç, tabiat. 2. İçgüdü durumunu almış alışkanlık.

hüküm: 1. Yargı. 2. Egemenlik, hâkimiyet. 3. Karar.

I

ibadet: Allah'ın buyruklarını yerine getirme, Allah'a yönelen saygı davranışı, tapınma.

idrak: 1. Anlama yeteneği, anlayış, akıl erdirmeye. 2. Erişme, ulaşma.

iftira: Bir kimseye kasıtlı ve asılsız suç yüklemek, kara çalma, bühtan.

ihsan: 1. İyilik etme, iyi davranma. 2. Bağışlama, bağışta bulunma.

ilah: Tanrı, mabut.

ilahî: 1. Allah'a özgü, tanrısal. 2. Çok güzel, mükemmel.

iman: 1. Dinin ortaya koyduğu esaslara inanma, din inancı, kutsal inanç, inanç, itikat. 2. İslam dinine inanma.

İncil: Hz. İsa'ya indirilen kutsal kitap.

itaat etmek: Söz dinlemek, boyun eğmek, verilen buyruğa uymak.

K

Kâbe: Mekke'de bulunan, Müslümanlarca ziyaret ve tavaf edilen kutsal yer.

kadir: 1. Değer, kıymet. 2. Güçlü, gücü yeter. 3. Kâdir.

kafile: 1. Birlikte yolculuk eden topluluk. 2. Aynı yöne giden taşıt veya yolcu topluluğu, konvoy.

kalkan: Ok, kılıç vb.nden korunmak için savaşçıların kullandığı korunmalık.

kâmil: Yetkin, erişkin, eksiksiz, ağırbaşlı, mükemmel.

kampanya: 1. Politika, ekonomi, kültür vb. alanlarda belirli bir süredeki etkinlik dönemi. 2. Tüketiciyi özendirmek için belli sürelerde düzenlenen indirimli veya taksitli satış.

kandil gecesi: Berat, Miraç, Regaip, Mevlit ve Kadir Gecesi.

kavram: Bir nesnenin zihindeki soyut ve genel tasarımı.

kemal: 1. Bilgi ve erdem bakımından olgunluk, yetkinlik, erginlik, eksiksizlik. 2. En yüksek değer.

kerem: 1. Soyluluk, ululuk, büyüklük, asalet. 2. Bağış olarak verme, iyilik, cömertlik, eli açıklık, lütuf.

kerim: 1. Soylu, asil. 2. Eli açık, cömert. 3. Allah'ın adlarından biri.

kervan: 1. Uzak yerlere yolcu ve ticaret eşyası taşıyan yük hayvanı katarı. 2. Toplu olarak birbiri ardınca gelen şeyler.

kıyamet: Tek tanrılı dinlerin inanışına göre dünyanın sonu ve bütün ölülerin dirilerek mahşerde toplanacağı zaman, kıyamet günü, mahşer günü.

kıymet: Değer.

kibir: Kendini beğenme, başkalarından üstün tutma, büyükleme.

kudret: 1. Güç, erk, erke, iktidar. 2. Yetenek. 3. Maddi güç, zenginlik.

kul: Allah'a göre insan.

kutsal: 1. Güçlü bir dinî saygı uyandıran veya uyandırması gereken. 2. Tapınılacak veya yolunda can verilecek derecede sevilen. 3. Bozulmaması, dokunulmaması, karşı çıkılmaması gereken, üstüne titrenilen.

kültür: 1. Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü, hars, ekin. 2. Bir topluma veya halk topluluğuna özgü düşünce ve sanat eserlerinin bütünü.

L

lütuf: Önem verilen, sayılan birinden gelen iyilik, yardım.

M

mabet: İbadet edilecek yer, tapınak.

mağfiret: Bağışlama. Yüce Allah'ın ahirette insanın günahlarını bağışlaması ve ona ceza vermemesine denir.

malik olmak: Sahip olmak.

manevi: Görülmeyen, duyuyla sezilebilen, soyut, tinsel.

meal: 1. Anlam, kavram. 2. Kur'an'ın Türkçeye en yakın anlamda çevirisi.

Mecusi: Mecus dininden olan kimse, Zerdüşti.

medet ummak: Yardım beklemek.

melek: Tanrı ile insan arasında aracılık yaptığına ve nurdan olduğuna inanılan manevi varlık.

merhamet: Bir kimsenin veya bir başka canlının karşılaştığı kötü durumdan duyulan üzüntü, acıma.

mesaj: 1. Yazı veya sözle verilen, gönderilen bilgi; bildirme yazısı, ileti. 2. Yazı veya sözle anlatılması amaçlanan duygu veya düşünce.

Mescid-i Nebevi: Hz. Muhammed'in Medine'de yaptığı mescit.

mescit: Namaz kılınan yer, minaresiz küçük cami.

mevla: 1. Sahip, malik. 2. Allah. 3. Yardımcı. 4. Terbiye eden.

mevlit: 1. Hz. Muhammed'in doğumunu, hayatını anlatan mesnevi. 2. Bu mesnevinin okunduğu dinî tören.

misvak: 1. Kuzey Afrika, İran ve Hindistan'da yetişen dikensiz küçük bir ağaç. 2. Bu ağacın, ucu dövülüp fırça durumuna getirilen ve diş temizliğinde kullanılan çubuğu.

mukaddes: Kutsal.

Musevilik: Yahudilik.

Mushaf: Kur'an.

mükâfat: Ödül.

mümin: 1. İnanan, inançlı, imanlı. 2. Müslüman.

münafık: 1. Arabozan. 2. Dinî kurallara inanmadığı hâlde inanmış gibi görünen.

Müslüman: 1. İslam dininden olan kimse. 2. Dine bağlı, dindar.

N

namaz: İslam'ın beş şartından biri olan ve Müslümanların günde beş vakit, dinî bakımdan belirlenen kurallara göre yapmak zorunda oldukları ibadet, salat.

nezaket: 1. Başkalarına karşı saygılı ve incelikli davranma, incelik, naziklik, zerafet. 2. Bir iş veya durum için önemli olma, dikkatli davranmayı gerektirme.

nimet: 1. Lütuf eseri olan iyilik, ihsan, bağış. 2. Yiyecek, içecek, özellikle ekmek.

nüsha: Birbirinin tıpkısı olan yazılı şeylerin her biri.

O-Ö

oruç: Tanrı'ya ibadet amacıyla yeme, içme vb. şeylerden belli bir süre veya biçimlerde kendini alıkoyma.

öksüz: Annesi veya hem annesi hem babası ölmüş olan (çocuk).

öz güven: İnsanın kendine güvenme duygusu.

özveri: Bir amaç uğruna veya gerçekleştirilmesi istenen herhangi bir şey için kendi çıkarlarından vazgeçme, fedakârlık.

P

put: Bazı ilkel toplumlarda doğaüstü güç ve etkisi olduğuna inanılan canlı veya cansız nesne, Sanem.

putperestlik: Allah'ın yanında başka cansız varlıklara tapma.

R

rahmet: 1. Birinin suçunu bağışlama, yarlıgama, merhamet etme. 2. Yağmur, bereket.

rekât: Namazda bir kıyam, bir rükû ve iki secdeden oluşan bölüm.

rıza: Razi olma, isteme, istek.

rızık: 1. Yiyecek, içecek şey, azık. 2. Allah'ın herkese verdiği inanan nimet.

riayet: 1. Sayma, saygı, ağırlama. 2. Uyuma, boyun eğme.

rivayet: 1. Söylenti. 2. Bir olay, bir haber veya sözü nakletme.

ruhbanlık: Rahiplerin evlenmeyerek ve dünyadan el etek çekerek yaşamaları durumu, ruhbaniyet, ruhban sınıfı.

S

sabırlı: Sabır gösteren, katlanan, sabreden.

sadaka: 1. İslam'da yoksullara yardım olarak verilen şey. 2. Dilenciye verilen para.

sahabe: Hz. Muhammed (s.a.v.) devrinde yaşamış, Müslüman olarak Hz. Peygamberi görmüş, onun sohbetinde bulunmuş ve Müslüman olarak ölmüş kimselere sahabe denir.

sefer: 1. Yolculuk. 2. Genellikle yurt dışına yapılan askerî harekât, savaşa gitme, savaş. 3. Kez, yol, defa.

sıfat: 1. Bir kimsenin görev, ödev, toplumsal veya hukuki bakımdan yeri ve özelliği. 2. Yüz, kılık ve dış görünüş. 3. Bir ismi, nitelik, nicelik, yer, sıra vb. bakımından niteleyen, belirten kelime.

somut: 1. Varlığı duyularla algılanabilen, soyut karşıtı. 2. Somut olan şey.

Ş

- şan:** 1. Ün, san, şöhret. 2. Gösteriş, gösterişlilik.
- şart:** 1. Olması başka durumların gerekçeleşmesini gerektiren şey, koşul. 2. Hâl, durum.
- şefkat:** Acıyarak ve koruyarak sevme, sevecenlik.
- şehadet:** Tanıklık, şahitlik.
- şer:** Kötülük, fenalık.
- şifa:** Bedensel veya ruhsal bir hastalığın son bulması, hastalıktan kurtulma, onma.
- şükretmek:** 1. Allah'a nimetlerinden ötürü minnetini ifade etmek. 2. Bir kimseye minnet duymak, gönülden borçlu olmak.

T

- tapmak:** 1. Tanrı'ya kulluk etmek. 2. Herhangi bir şeyi "tanrı" diye tanımak.
- tasdik etmek:** Doğrulamak, onaylamak.
- terbiye:** 1. Eğitim. 2. Görgü. 3. Hayvanı alıştırma.
- tevazu:** Alçak gönüllülük.
- tevhit:** 1. Allah'ın birliğine inanma, bir sayma, bir olarak bakma. 2. Birkaç şeyi bir araya getirme, birleştirme.
- Tevrat:** Hz. Musa'ya indirilen ve Tanrı buyruklarını kapsayan, Musevilerin din kitabı.
- tövbe:** İşlediği bir günah veya suçtan pişman olarak bir daha yapmamaya karar verme.

U

- uygar:** 1. Fikir, sanat ve endüstri alanlarında çok büyük bir gelişme göstermiş olan, medenileşmiş, medeni. 2. Kültürlü, eğitilmiş, görgü kurallarına uyan, medeni kimse.

V

- vaaz:** 1. Sözle iyiliğe teşvik, öğüt, nasihat. 2. Camilerde vaizlerin halkı aydınlatmak için yaptığı konuşma.
- vahiy:** Bir buyruk veya düşüncenin Allah tarafından peygamberlere bildirilmesi.
- vazife:** 1. Ödev. 2. Görev.
- vefat etmek:** Ölmek.
- vesile:** Sebep, bahane.
- vicdan:** Kişiyi kendi davranışları hakkında bir yargıda bulunmaya iten, kişinin kendi ahlak değerleri üzerine dolaysız ve kendiliğinden yargılama yapmasını sağlayan güç.

Y

- yetim:** Babası ölmüş olan çocuk.
- yoksul:** Geçinmekte çok sıkıntı çeken, fakir, fukara.
- yozlaşmak:** Özündeki iyi nitelikleri birtakım dış etkenlerle zamanla yitirmek, özünden uzaklaşmak, bozulmak.

Z

- Zebur:** Allah tarafından Hz. Davut'a gönderilen kutsal kitap.
- zekât:** Müslümanlıkta, zenginlerin sahip olduğu mal ve paranın kırkta birinin dağıtılmasını öngören İslam'ın beş şartından biri.
- zerre:** 1. En küçük cisim, parça. 2. Molekül.
- zikir:** Anma, söyleme, sözünü etme.

KAYNAKÇA

- Ahmed bin Hanbel, **Müsned**, I-IV, Çağrı Yayınları, İstanbul, 1982.
- Ahmed Hamdi Akseki, **Yavrularımıza Din Dersleri**, Nur Yayınları, Ankara, 1978.
- Ahmet Cevdet, **Kıyas-ı Enbiya ve Tevarih-ı Hulafa**, hzl.: Mahir İz, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, C I-VI, Ankara, 1985.
- Ahmet Efe, **Sevgi Çiçeği**, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1979.
- Ahmet Mahir Pekşen, **Sevgi Dünyası**, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1998.
- Atatürkçülük I-III**, hzl.: Genel Kurmay Başkanlığı, MEB Yayınları, İstanbul, 1998.
- Belirli Günler ve Haftalar**, hzl.: Sabri Koz, Afire Hancı, Muzaffer Hancı, Serhat Yayınları, İstanbul, 1998.
- Buhari, **el-Edebü'l-Müfred**, çev.: Fikri Yavuz, Sönmez Matbaası, İstanbul, 1979.
- Buhari, **Sahih**, Çağrı Yayınları, İstanbul, 1992.
- Dinî ve Millî Şiirler Antolojisi**, hzl.: Rıza Akdemir, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 1991.
- Ebu Davud, **Sünen**, Çağrı Yayınları, İstanbul, 1992.
- Gökhan Evliyaoğlu, **Çocuk ve Dua**, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 2006.
- Hakim, **Müstedrek**, C I-IV, Daru's-Selam, Kahire, 1981.
- Hayati Ülkü, **İslam Tarihi**, Çile Yayınları, İstanbul, 1979.
- Hz. Ali'nin Erdemleri**, hzl.: Kazım Balaban, Ayduşü Yayınları, İstanbul, 2005.
- İbn Hişam, **es-Siyretü'n-Nebeviyye**, C I-IV, Neşreden: Mustafa es-Seka, İbrahim el-Ebyari, Abdülhafız Şibli, Kahire, 1953.
- İbn Mace, **Sünen**, Çağrı Yayınları, İstanbul, 1992.
- İbn Sa'd, **et-Tabakâtü'l-Kübra**, C I-VIII, Daru'l-Kibâr, Beyrut, 1985.
- İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi (4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) Öğretim Programı ve Kılavuzu**, Millî Eğitim Bakanlığı Din Öğretimi Genel Müdürlüğü, Ankara, 2011.
- İslam Âlimleri Ansiklopedisi**, Hizmet Gazetecilik ve Matbaacılık Limited Şirketi, İstanbul, tarihsiz.
- Kur'an-ı Kerim Meali**, hzl.: Halil Altuntaş, Muzaffer Şahin, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2002.
- Kur'an-ı Kerim ve Açıklamalı Meali**, hzl.: Komisyon, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 2000.
- M. Âsım Köksal, **Hz. Muhammed ve İslamiyet Mekke Devri**, İrfan Yayınevi, İstanbul, 1981.
- Malik bin Enes, **Muvatta**, çev.: Komisyon, Beyan Yayınları, İstanbul, 1994.
- Muhammed Hamidullah, **İslam Peygamberi**, C I-II, çev.: Salih Tuğ, İrfan Yayınları, İstanbul, 1990.
- Muhyiddin İbn Arabi, **Mişkatül Envar**, çev.: Vahdettin İnce, Kitsan Yayınları, Denizli, 2007.
- Müslim, **Sahih**, Çağrı Yayınları, İstanbul, 1992.
- M. Yaşar Kandemir, **Allah'a İnanıyorum**, Damla Yayınevi, İstanbul, 2004.
- Nesâî, **Sünen**, Çağrı Yayınları, İstanbul, 1981.
- Sahihi Buhari Muhtasarı Tecridi Sarih Tercemesi ve Şerhi**, hzl.: Mücteba Uğur, M. Cemal Sofuoğlu, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1984.
- Sözler Hazinesi**, drl.: Mustafa Taşçı, Düşünce Kitabevi Yayınları, Bursa, 2005.
- Tirmizi, **Sünen**, Çağrı Yayınları, İstanbul, 1992.
- Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2005.
- Türk Dil Kurumu Yazım Kılavuzu**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2005.
- Yunus Emre'ye Şiirler**, hzl.: Ali Kemal, Pariltı Yayınları, İstanbul, 2001.
- ([http://www.antolojicom/siir/siir_SQL.asp?sair=39402\\$.siir=647645](http://www.antolojicom/siir/siir_SQL.asp?sair=39402$.siir=647645))
- www.diyanaet.gov.tr/turkish/vedahutbesi.asp
- (<http://www.korfez.bel.tr/tr/göster.asp?id=473&t=1>)